

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

**ANTALYA SERİK'İN KÖYLERİNDEKİ GÖREVLİ
İMAMLARIN KARŞILAŞTIKLARI SOSYO-KÜLTÜREL VE
DİNİ PROBLEMLER**

MUHAMMED FATİH İŞILAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. HAYRİ ERTEN

KONYA-2020

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Muhammed Fatih IŞILAK
	Numarası	17810201067
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri/Din Sosyolojisi
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Hayri ERTEN
	Tezin Adı	Antalya Serik'in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyo-Kültürel ve Dini Problemler

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Antalya Serik'in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyo-Kültürel ve Dini Problemler başlıklı bu çalışma 17/01/2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Hayri ERTEN	
2	Prof. Dr.	Mehmet AKGÜL	
3	Dr. Öğrt. Üyesi	Ali BAYER	

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Muhammed Fatih Işlak		
	Numarası	17810201067		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri/Din Sosyolojisi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	
		Doktora	☐	
Tezin Adı	Antalya Serik'in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılıkları Sosyo-Kültürel ve Dini Problemler			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası

Muhammed Fatih
IŞLAK

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Muhammed Fatih Işılak		
	Numarası	17810201067		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri/Din Sosyolojisi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Hayri ERTEN		
Tezin Adı	Antalya Serik'in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyo-Kültürel ve Dini Problemler			

Bu çalışmada Antalya Serik'in köy ve kırsal bölgelerindeki DİB'e bağlı camilerde görev yapan imamların, görevleri esnasında karşılaştıkları sosyokültürel ve dini problemlere değinilmiştir. Köy imamlarının karşılaştıkları bir takım problemlerin sosyokültürel problemler başlığı adı altında incelenmesinde, görevlerini icra ettikleri yerleşim yerlerinin köy ve muhatap oldukları toplumsal kitlenin köy toplumları olması etkili olurken, dini problemler başlığı altında incelenen problemlerde ise imamların mesleki alanlarını oluşturan din olgusu etkili olmaktadır. Problemleri incelemek üzere, Antalya ili Serik ilçesine bağlı köy ve kırsal bölgelerde ki DİB'in atamış olduğu imamlardan ve Serik'in köy ve kırsal bölgelerinde yaşayan insanlardan bir grup ile mülakat yapılmış ve ayrıca köy imamlarının tamamına yakınıyla anket çalışması yapılarak, karşılaşılmış oldukları sosyokültürel ve dini problemler saptanmaya çalışılmıştır. Bu çalışma köy imamlarının görevleri esnasında, görev yerlerinde karşılaştıkları sosyokültürel ve dini problemleri kendi tecrübelerinden istifadelenerек ortaya konulmuş, uygulamalı bir alan araştırmasıdır. Yapmış olduğumuz bu çalışmanın istikbalde, DİB'e bağlı olan köy camilerinde görev yapacak imam adaylarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Köy imamları, problemler, sosyokültürel problemler, dini problemler, DİB.

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Muhammed Fatih Işlak		
	Student Number	17810201067		
	Department	Sociology / Religion Sociology		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Hayri ERTEN		
Title of the Thesis/Dissertation	The Sociocultural and Religious Problems Faced by The İmams Serving in the Villages of Serik in Antalya			

In this study it was mentioned that religious commissaries, who works in mosques affiliated to the Presidency of Religious Affairs in the villages and rural areas of Antalya, faced sociocultural and religious problems during their duties. In the investigation of the problems faced by religious commissary in the village under the title of sociacultural problems, while the villages and communities of social masses in which the settlements in which they perform their duties are effective, while the problems that constitute the professional areas of religious commissary are effective in the problems examined under the title of religious problems. To examine problems, it was interviewed with religious commissaries who Presidency of Religious Affairs depute in villages and rural areas of Antalya province Serik district and a group of people who live rural areas and villages of Serik and also by surveying to almost all religious commissary in the village, it was tried to be determined their sociocultural and religious problems. This study, during the religious commissaries duty in village, is an applied, field, study which the religious commissaries in village faced sociocultural and religious problems by taking advantage of their own experience. It is hoped that our study, which we have done, contributes to religious commissary candidate who will work in the village mosque which is connected to Presidency of Religious Affairs in the future.

Key Words: Religious commissary in the village, Problems, Sociocultural Problems, Religious Problems, Presidency of Religious Affairs

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL FORMU	II
BİLİMSEL ETİK SAYFASI	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
ÖNSÖZ.....	VIII
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
1.KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: KÖY İMAMLARININ SOSYO-KÜLTÜREL ve DİNİ HAYATLARINA DAİR.....	6
1.1.Köy ve Köy Toplulukları.....	6
1.2. Kültür ve Köylerdeki Sosyo-Kültürel Hayat	13
1.3.Din ve Köylerdeki Dini Hayat	16
1.4. Dinde Kurumsallaşma: Diyanet ve Diyanet'in Taşra Teşkilatı	22
1.5. İmam ve Köydeki Fonksiyonu.....	25
İKİNCİ BÖLÜM	28
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	28
2.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	28
2.2. Araştırmanın Yöntem ve Tekniği	30
2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	31
2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	33
2.4.1.Antalya Serik'in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Anket Formu	35
2.4.2.Demografik Sorular.....	35
2.4.3.Sosyokültürel ve Dini Sorunları Belirlemeye Yönelik Sorular	35
2.4.4. Anket Formu Verilerinin Analizi.....	36
2.4.5. Anket Formu Analizine Dair Bulgular.....	37
2.4.6. Yapı Geçerliliği	38
2.4.7.Madde Analizi	41
2.4.8. Anket Formunun Güvenilirlik Çalışması.....	42
2.5. Varsayımlar.....	45

2.6. Kapsam ve Sınırlılıklar	47
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	48
3.BULGULAR: SERİK'TE KÖY İMAMLARININ GÖREVLERİ ESNASINDA KARŞILAŞTIKLARI SOSYO-KÜLTÜREL VE DİNİ PROBLEMLER	48
3.1. SOSYO-KÜLTÜREL PROBLEMLER	54
3.1.1. Adaptasyon Sürecinden Kaynaklanan Problemler	54
3.1.2. Komşuluk İlişkisinden Kaynaklanan Problemler	59
3.1.3. Muhtarla Olan İlişkilerden Kaynaklanan Problemler	63
3.1.4. Eğitim İmkanlarının Yetersizliğinden Kaynaklanan Problemler	67
3.1.5. Gündelik Yaşam Esnasında Karşılaşılan Sosyokültürel Problemler	71
3.2. DİNİ PROBLEMLER	78
3.2.1. Köy İmamlarının Dini Otoritelerine Yönelik Eleştirilerden Kaynaklanan Problemler	78
3.2.2. Camide Yürütülen Dini Faaliyetlerde Karşılaşılan Problemler	83
3.2.3. Köy İmamlarının Kişisel İmajlarına Yönelik Eleştirilerden Kaynaklanan Problemler	88
3.2.4. Dini Uygulama ve Törenlere Katılamamaktan Kaynaklanan Problemler	94
3.2.5. Gündelik Yaşam Esnasında Dini Bakımdan Karşılaşılan Problemler....	99
SONUÇ	107
KAYNAKÇA	114
EKLER	119
EK:1 Katılımcılar Listesi	119
EK 2: Anket Soruları	122
EK 3: Görüşme Soruları	124
ÖZGEÇMİŞ	127

ÖNSÖZ

Beşeri tarih boyunca insanlar yaşamlarının her alanında belli başlı sorunlarla karşılaşmış ve bu sorunlara çözümler üretmişlerdir. Bu döngü incelendiğinde, insanın ancak toplum ile birlikte var olma zorunluluğu beraberinde birçok problemler gibi sosyokültürel problemleri de getirmiştir. İnsanın yaşamış olduğu toplumdaki dini anlama ve hayata uygulamadaki farklılar da dini sorunların doğmasına sebebiyet vermiştir. İnsanoğlu karşılaşmış olduğu bu sorunları gelişen teknoloji, bilimsel çalışmalar ve üretmiş olduğu çözüm odaklı fikirler ile çözmeye çalışmıştır.

Günümüz dünyasında gelişen teknoloji ve bilim ile beraber şehir hayatının imkanlar bakımından köy hayatına göre üstünlüğü bariz şekilde hissedilmektedir. Bu imkanlar başlıca ulaşım, eğitim, sosyal hayat, alışveriş, sanayi, iş olanakları gibi örneklerle çoğaltılabilir. İşte bu imkanların cazibesi tüm dünya ile birlikte ülkemizde de son yüzyılda köyden kente göçleri oldukça artırmıştır. Bu vb. sebepler köylerin sosyal hayat içindeki etkinliklerini azaltmış ve özellikle genç nüfusun büyük kentlere kaymasıyla, köyler olumsuz şekilde etkilenmiş ve bu durum köylerde birçok problemle beraber sosyokültürel problemlerin de doğmasına sebep olmuştur.

Köyden kente göç dalgası yıldan yıla kendini daha çok hissettirmiş ve zamanla köylerde bulunan bazı devlet kurumları yetersiz nüfus sebebiyle kapatılmıştır. Buna örnek olarak günümüzde çoğu köyde kapalı olan ancak zamanında faal şekilde görev yapan temel eğitim kurumları, ilkokullar veya sağlık ocakları verilebilir. Kapatılan okullar ve sağlık ocakları beraberinde öğretmenleri ve sağlık memurlarını da ile, ilçeye ya da birkaç köyün taşınmalı sistem ile birleştirilmesiyle açılan okula ya da sağlık ocağına götürmüş ve bu durumun neticesi olarak zamanla çoğu köyde memuriyet açısından sadece imamlar kalmıştır. Bu da göç olgusu başta olmak üzere çeşitli etkenlerden dolayı meydana gelen problemler ile memuriyet bakımından imamları baş başa bırakmıştır. Günümüzde ücra olarak nitelendirilebilecek çoğu köyde ve kırsal bölgelerde, memuriyet açısından sadece imamların kalması, imamlara görev mahalli olan

yerlerde ayrı bir anlam yüklemiştir. Bu açıdan baktığımızda bahsetmiş olduğumuz bu bölgelerde imamlar, adeta devletin sınır uçları olmuş ve buldukları yerlerde memuriyet açısından devleti temsil eden tek kişi olma durumuna gelmişlerdir.

Toplumların beraberinde getirdikleri gelenek, görenek ve kültürleri toplumda yaygın olarak inanılan dini inanca etki edebilmektedir. Bu bakımdan dini anlama ve uygulama biçimi aynı toplumda bile farklılıkların doğmasına sebebiyet vermiştir. Buna bağlı olarak da dini problemlerin doğması yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu problemler de mesleki alanı din olan imamları dini temelli sorunlar ile karşı karşıya getirebilmektedir. Köy imamlarının karşılaştıkları sosyokültürel ve dini problemler, imamların sosyal hayatını, motivasyonunu, aile içi iletişimini, öz benlik algısını, mesleki yeterlilik ve aidiyet duygusu gibi pek çok alanı olumsuz etkileyebilmektedir.

Bu çalışmada yukarıda bahsetmiş olduğumuz hususlar çerçevesinde, köy imamlarının mesleklerini icra ederken maruz kaldıkları sosyokültürel ve dini problemler, imamların kendi bakış açılarında aktarılmaya çalışılacaktır. Araştırmanın Birinci Bölüm'ünde, köy imamlarının karşılaşılabilecekleri sosyokültürel ve dini problemleri daha iyi kavrayabilmek için köy imamlarının sosyokültürel ve dini hayatlarına dair kavramsal ve kuramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu çerçevede köy ve köy toplumları, kültür ve köylerdeki sosyokültürel hayat, din ve köylerdeki dini hayat, dinde kurumsallaşma: Diyanet ve Diyanet'in taşra teşkilatı, imam ve köydeki fonksiyonu konularından bahsedilecektir. Araştırmanın İkinci Bölümü'nde; araştırmanın, konusu, önemi ve amacı, yöntem ve tekniği, evreni ve örnekleme, araştırma verilerinin toplanması ve analizi, araştırma hakkındaki varsayımlar ve araştırmanın kapsamı ve sınırlılıklarından değinilecek ve araştırmanın Üçüncü Bölümü'nde de araştırmaya dair bulgulara ve bulguların değerlendirilmesine yer verilecektir.

Yüksek lisans eğitimim boyunca üzerimde emeği olan ve din sosyolojisi alanında beni bilgileri ile aydınlatan tüm hocalarıma ve tez çalışmam boyunca araştırmam esnasında engin bilgi ve birikimi ile ufkumu genişleten ve tecrübelerinden istifadelenmişim danışmanım Sayın Prof. Dr. Hayri ERTEN

Hocam' a Őukranlarımı arz ederim. Ayrıca hayatımın her aşamasında desteğini hep yanımda hissettiğim aileme ve dostlarıma da teŐekkür ediyorum.

Muhammed Fatih IŞILAK

Konya - 2020

GİRİŞ

Günümüzde ülkemizin nüfusunun büyük bir çoğunluğunun şehirlerde yaşadığı bir gerçektir. Bu şehirlerdeki imam-hatip liseleri ve ilahiyat fakültelerinde mesleki bilgileri için gerekli olan eğitimi alan bireyler, istedikleri ve sınavlarda başarılı oldukları takdirde imam-hatip olarak mesleğe başlayabilmektedir. Mesleğe ilk defa başlayan bireylerden birçoğunun atamalarının köy camilerine yapıldığı malumdur. Bu durum bir devlet politikası olarak görülebilir. Bu şekilde mesleğe başlayan imamların ekseriyetinin köy hayatına alışık olmadığı, köy hayatına alışık olsa bile yeni bir köyde ve dolayısıyla yeni bir toplumsal çevrede göreve başlayacağı aşikardır.

Şehirlerde doğup büyüyen, eğitim gören insanların mesleki kariyerlerine köylerde başlaması, bu insanları oldukça zorlayabilmektedir. Özellikle büyükşehirler başta olmak üzere şehir hayatında sosyal, kültürel, sanayi, iletişim, eğitim, teknoloji, ulaşım gibi olanaklardan ziyadesiyle faydalanabilen insanların, köy hayatında çeşitli sorunlarla karşılaşma ihtimali yüksek olabilmektedir. Sosyokültürel anlamda büyükşehirde var olan kültürel farklılıklar pek fazla dikkat çekmeyebilirken, köylerde bu durum tam tersi şekilde cereyan edebilmektedir. Bu durum mesleki kariyerine daha önce hiç görmediği ve tanımadığı bir köyde ve doğal olarak kültürde başlayan bir insanı sorunlarla karşılaştırabilmektedir. Bu süreçteki uyum sorunu için, imamın görev yaptığı köy halkının yardımcı olması sorunların azalmasına ve daha az hissedilmesine vesile olurken, tam tersi bir durumda ise imam birçok problemlerle karşılaşabilmekte ve bu süreçteki olumsuzluklar imamın mesleğini sevememesine, kendini mesleğine ait hissedememesine ve hatta mesleğini bırakmasına bile sebebiyet verebilmektedir. Köy imamlarının sosyal ve dini bir kişilik olmaları ve yine sosyal bir çevre olan köylerde yaşamaları, din sosyolojisi bilimi açısından incelenmeye değer bir konu olduğundan, araştırma konumuz bu anlamda önem arz etmektedir.

Din alanında insanların doğru ve güvenilir bilgiyi üretmek ve araştırmaktan ziyade, kolaycılığa kaçıp kültürel öğeler ve geçmişten gelen adetlere sığınmasını, ülkemizde dini anlamda insanların ciddi bir eksikliği olarak değerlendiriyorum. Bu anlamda ülkemizde toplumun ekseriyetinin doğru ve güvenilir dini bilgilere sahip olmaması durumu, belli çevreler tarafından insanlar üzerinde bir istismar alanı olarak görülmüştür. Bu durumun düzeltilmesinde DİB teşkilatına, ilahiyatlara ve devletin resmi görevlisi olan imamlara çok iş düşmektedir. Din alanında toplumumuzun zayıf olduğu durumları düzeltebilmek için, toplumun en küçük yerleşim yerleri olan köylerden ve dolayısı ile köy imamlarından başlanmalıdır düşüncesindeyim. Bu sebeple köy imamlarının toplumumuza doğru ve insanı baştan aşağı imar eden güvenilir dini bilgiyi aktarabilmesi için, hayatlarında karşılaştıkları sorunlarının iyi bilinmesi gerekmektedir. Bu anlamda araştırma konumuz bu açıdan da önem arz etmektedir.

Araştırma konusunun köy imamlarının yaşamış olduğu sosyokültürel ve dini problemler olması dolayısıyla köy kavramını yakından incelemek gerekir. Emile Durkheim'in doktora tezi olan Toplumsal İşbölümü çalışmasında toplumları mekanik dayanışmalı ve organik dayanışmalı olarak ikiye ayırdığı görülmektedir. Bu bağlamda köyler ve köylerde yaşayan insanlar mekanik dayanışmalı toplum sınıfına dahildirler. Mekanik dayanışmalı toplumlarda bireysel bilinçler birbirine benzer, toplum bireye göre daha önemlidir ve dayanışma tam bir benzeşme ve uyum içinde ortaya çıkmaktadır (Turhan, 2013: s.35-38). Bu faktörler göz önünde bulundurulduğunda köy toplumlarında araştırmamızın konusu olan toplum kültürü ile o toplumu birbirine bağlayan bir arada tutan, aynı inanç algısını besleyen din konusu, gündelik hayat içerisinde etkisini fazlasıyla hissettirebilmektedir. Kültür ve dinin bu kadar önemli olduğu köyde, özellikle farklı şehirlerden, farklı kültürlerden gelerek buldukları köylerde görev yapan imamlar, o köye ait kültürel ve mesleki alanları olan dini konular nedeniyle sorunlarla karşı karşıya gelebilmektedirler. Ancak köylerde görev yapan her imam, araştırmada bahsedilen sosyokültürel ya da dini problemlerin herhangi birisiyle karşılaşacaktır gibi kesin bir algı, sosyolojik gerçekle bağdaşmayacağından bu perspektiften değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Araştırma, DİB'e bağlı olarak Antalya ili Serik ilçesinde Serik Müftülüğü'ne bağlı kırsal bölgelerde görev yapan köy imamlarından oluşan mülakat grubundan elde edilen veriler ve yine Serik'e bağlı köylerde görevlerini icra eden imamların tamamına yakınının katılımıyla uygulanan anketten elde edilen verileri ile gerçekleştirilecektir. Köy imamlarının sosyokültürel ve dini problemlerini daha iyi belirleyebilmek için, Serik'in köylerinde yaşayan insanlar ile de görüşmeler yapılacak ve bu görüşmelerden elde edilen veriler çalışmada kullanılacaktır. Köy imamlarının yaşamış oldukları problemleri gerçeğe en uygun şekilde tespit edebilmek için oluşturulan mülakat grubundaki imamlarının yaş, medeni durumu, mesleki tecrübesi ve eğitim durumu gibi değişkenleri göz önünde bulundurularak genele kapsamadaki gücü açısından en uygun mülakat grubu oluşturulmaya çalışılacaktır.

Araştırma konusunun inceleneceği evren olarak Serik ilçesinin seçilmesinin belli başlı sebepleri vardır. Bunların başında Serik'in coğrafi yapısı gelmektedir. Serik ilçesi, Antalya'nın kırk kilometre kadar doğusunda yer alan güneyinden Akdeniz ile kuzeyinden ise Batı Toros Dağları ile çevrelenmiş ve hem dağlık hem de ovalık olan, dalgalı bir alan üzerinde bulunmaktadır. Bu açıdan Serik'e bağlı köylerin bir kısmı ova olarak nitelendirebileceğimiz bölgelerdeyken, bir kısmı ise dağlarda bulunmaktadır. Aynı zamanda Serik ilçesinin Akdeniz'e olan sınırı münasebetiyle kıyı köyleri de mevcuttur. Bu durumla ilgili olarak ilçe sınırları içerisinde olan köylerin, hem ova hem dağ hem de sahil köyleri olması, bu köyler arasında hayat şartlarının sosyal, kültürel, ekonomik ve turizm açısından farklı olabileceği hakkında bir fikir uyandırmaktadır. Bu fikirden hareketle Serik ilçesinin, ovada, dağlarda ve kıyılarda yer alan köylerinin eğitim, ulaşım, sağlık, sosyal alanlar, iletişim, altyapı vb. manadaki imkanlarının kıyaslamasını içeren gözlemler yapılmıştır. Bu durumla yakından ilgili olarak Serik ilçesinin doğa ve turizm zenginlikleri incelendiğinde büyük bir turist kitlesine sahip olduğu rahatlıkla söylenebilir. Turizm açısından yetkili kişiler ile görüşmelerde elde

edilen verilere göre, çok büyük bir bölümü yaz turizmine bağlı olarak, Belek, Kadriye ve Boğazkent mahallelerinin nüfusunun yaz aylarında iki milyona yaklaştığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu durum devlet, belediye ve özel teşebbüsleri, ilçenin turizm avantajını doğru ve faydalı kullanabilmeleri ve ilçeye giriş yapan turist sayısı ile buna paralel olarak yabancı döviz girdisini artırabilmeleri vb. sebeplerden dolayı tatil bölgelerindeki ulaşım, eğitim, iletişim, teknoloji, sağlık, ekonomik vb. birçok sosyal alanda büyük çapta yatırımlar yapmaya sevk etmiştir (Serik Kültür ve Doğa <http://www.serik.gov.tr/> , 2019).

Serik ilçesinde bulunan turizm bölgelerine yakın konumdaki Kumköy, Çakallık, Eminceler, Karadayı gibi köylerin, değişik alanlardaki bu yatırımlardan olumlu anlamda etkilendiği gözlemlenmiştir. Bu durumun zıttı olarak Haskızılören, Bozdoğan, Etlar, Yeşilvadi, Hasdümen, Demirciler gibi köyler ise özellikle ulaşım, eğitim ve sağlık alanlarında turizm bölgelerine yakın olan köylerden kötü durumda olduğu söylenebilir. Bu minvalde araştırma konumuzla ilgili olarak turizm bölgelerine yakın köylerde görev yapan imamların maruz kaldığı sosyal ve kültürel şartlar ile dağ köylerinde görev yapan köy imamlarının maruz kaldığı sosyal ve kültürel şartların birbiriyle farklılık gösterebileceğini söylemek mümkündür.

Hayatın içindeki bütün etkenlerin birbiriyle bağlantılı olduğu düşünüldüğünde, Serik ilçesinin köylerinde olan değişik alanlardaki birbirinden farklı şartların insanların hayatlarındaki dini yaşantıya da etki ettiği söylenebilir. Dini hayatın tabii olarak eğitimle, sağlıkla, ulaşım, turizmle vb. alanlarla ilişkisi olması bir realitedir. Bu bakımdan Serik ilçesindeki köylerin sosyal anlamda gözlemlediğimiz farklı şartlara maruz kalmaları, Serik'te yaşayan insanların dini hayatlarına da etki eder diyebiliriz. Çünkü hayatı bir bütün olarak düşündüğümüzde, hayatın içindeki bütün faktörler diğer birçok unsuru etkilemektedir.

Serik ilçesi turizm faaliyetlerinin yoğun yaşandığı bir ilçedir. Çalışmamız adına bu durumun din ile olan bağlantısı düşünüldüğünde turizmin, dini değerlere ve dini yaşantıya nasıl bir etki edeceği merak uyandıran diğer bir konudur.

Serik'in ova ve dağ kesimi olarak iki farklı durumda olan coğrafi yapısının getirmiş olduğu şartların, farklı sosyokültürel ve dini sonuçlar doğurabilecek potansiyelde olduğu düşünülmektedir. Coğrafi yapı, turizm ve demografik yapı gibi nedenlerin doğurduğu farklı sonuçların, köy imamlarının yaşamış olduğu sosyokültürel ve dini problemlerin tespitinde sağlayacağı faydalar araştırmanın geneli kapsamı açısından bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Bu durum ele alındığında genel evren olarak Türkiye'de köy imamlarının görev yaptığı alanlarının sosyokültürel ve dini şartlarını ve buna bağlı olarak köy imamlarının yaşamış oldukları sosyokültürel ve dini problemleri tespit etmede, Serik ilçesinin sahip olduğu şartların önemli veriler yansıtacağı düşünülmektedir. İşte bu sebeplerden dolayı araştırma evreni olarak Serik ilçesi seçilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE: KÖY İMAMLARININ SOSYO-KÜLTÜREL ve DİNİ HAYATLARINA DAİR

1.1. Köy ve Köy Toplulukları

İnsan ilk çağlardan itibaren beslenme, barınma, eğitim, emniyet vb. temel haklara ihtiyaç duyduğu gibi, hayatı kıymetli ve güzel kılan şefkat ve sıcaklığı yakalayabileceği aile, dostluklar vb. içtimai insan topluluklarına da ihtiyaç duyar. İnsanın diğer insanlarla maddi ve manevi bu münasebetleri çerçevesinde insan, toplum içinde var olduğunu anlar (Erdentuğ, 1975: 7-8). İnsanın hem maddi hem de manevi anlamdaki ihtiyaçları zamanla, onda bu ihtiyaçlarını karşılayacak yerlere yerleşme duygusunu ön plana çıkarır. Bu açıdan bakıldığında ilk topluluklardan itibaren insan; yaşam ve eylemlerinin oluşturduğu alanı kapsayan, uzaklık ile yer bakımından kendi topluluğunu öteki topluluklardan ayıran ve süreklilik arz eden küçük yerleşim yerleri yani köyleri inşa etmiştir (Geray, 1977: 16).

İnsanlığın ilk yerleşim zamanlarına yapılan bu yolculuk ile köylerin temelini oluşturan insan ihtiyaçlarına kısaca değindikten sonra, günümüzde köy kavramının ne anlama geldiğine değinelim. Ülkemizde 1924 tarihli köy kanununa göre nüfusu iki binin altında olan yerler köy olarak kabul edilmektedir. Köy Türkiye’de mahalli idarelerin en küçüğü olup, muhtarlıklar ile tüzel kişiliğe sahiptir. Kanuna göre köy kavramının tanımlanmasında nüfus sayısı ve idaresi baz alınmıştır. Sadece bu bilgiler köy kavramını sosyolojik manada açıklamada yeterli değildir. Sosyolojik manada köy kavramı incelendiğinde nüfusun yanı sıra, köylerdeki üretim biçimi, iş paylaşımı, köylerde yaşayan kişilerin birbiri ile olan münasebetleri, köyün sosyal, kültürel, ekonomik, dini vb. konulardaki durumu önem arz etmektedir (Özensel, 2010: s.10-11). Bu bağlamda sosyolojik manada köyün bir tanımını yapacak olursak; iş ve uğraş olarak genelde tarım, hayvancılık

ve el sanatlarıyla ilgilenilen, gelenekçiliğin ön planda olduğu, aile yapısına önem verilen ve iş paylaşımının yapıldığı, nüfus bakımından en çok binler ile ifade edilen, coğrafi olarak diğer yerleşim yerlerinden ayrıldığı bir sınırı olan toplumsal yerleşme alanlarına köy denilir (Arslan, 2004: 54).

Köy kavramının sahip olduğu özelliklerden dolayı, sosyoloji bilimi köylerle her zaman yakından ilgilenmiştir. Bu duruma örnek olarak sosyoloji biliminin zaman içerisinde kendi içinde gelişerek din, ahlak, hukuk, siyaset, eğitim, edebiyat gibi pek çok alanlarda özel sosyoloji dallarına ayrılması ve bu özel sosyoloji dallarından birisinin de köy sosyolojisi yani diğer bir adı ile kırsal sosyolojisi olması verilebilir. Köy sosyolojisinin doğmasında ve kendine has özel bir sosyoloji dalı haline gelmesindeki temel faktörler, köy kavramının ve köy toplumunun özelliklerinin sosyoloji için her zaman dikkat çekici bir öneme sahip olması ve köy toplumlarının kent toplumlarına nazaran sosyolojik manada çeşitli alanlarda farklı olan kendine has yapısıdır.

Köy sosyolojisinde tıpkı diğer sosyoloji dallarında olduğu gibi, sosyoloji biliminin yöntem ve teknikleri kullanılarak, köydeki sosyal ve toplumsal hayat çeşitli yönleriyle incelenir. Sosyolojik açıdan köy üzerine yapılan bu inceleme ve araştırmalardaki asıl gaye, gelişen ve değişen dünya şartlarına bağlı olarak, zaman içerisinde köy hayatında meydana gelen sosyal değişmeyi saptamak ve açıklamaktır. Doğa (ekoloji), demografi, morfoloji, ekonomi, sosyal, kültürel, dini vb. bakımlardan köyleri kentlerden ayıran ve kendine has kılan bütün özellikler ile bu özelliklerin köylerdeki sosyal ve toplumsal hayatta oynadığı roller, köy sosyolojisinin alanına girmektedir. Bunların yanında bir yaşam biçimi ve yerleşme birimi olarak ortaya çıkış sebepleri, kendi içerisinde tiplere ayrılması, dine bakış açısı, kültürü, üretim araçları, değişim karşısındaki duruşu gibi konularda yine köy sosyolojisinin inceleme ve araştırma alanlarına girmektedir (Sanay, 1991: 131-132). Dünyada köy sosyolojisi alanında pek çok bilimsel nitelikte eserler üretildiği gibi, ülkemizde de bu alanda bilimsel ve akademik çalışmalar üretilmiştir. Köy kavramı ile alakalı olarak sosyolojik manada ne gibi bir mahiyeti olduğunu daha

iyi anlamak için, köy sosyolojisi alanında yapılan çalışmalar önemli veriler vereceğinden bu eserler incelenebilir.

Köy toplumlarının genel manada özelliklerini inceleyecek olursak ilk olarak değinmemiz gereken konu, doğal ve ekonomik fonksiyonları bakımından kendine has olan yapısı ve bu özelliklerinden dolayı kentlerden farklılaşmasıdır. Bu anlamda köy toplumları direkt olarak doğa ile haşır neşirdir ve yine doğa ile bir mücadele içerisindedir. Doğa ile olan bu ilişki aslında köy toplumlarının ekonomik kaynaklarının da temelini teşkil etmektedir. Köy toplumları şüana kadar bahsettiğimiz demografik ve ekonomik özelliklerin yanı sıra, ekolojik anlamda da kent toplumlarına göre farklılıklar göstermektedir. Bu ekolojik farklılıklar her köye kendine has bir durum katar ve köy bu ekolojik özellikleri barındıran alanda doğar ve gelişir. Ekolojisi yani bulunduğu çevresi açısından köyler arasında genelde dağ köyleri, ova köyleri ve kıyı köyleri olarak bir sınıflandırma yapılır ve köyü yerleşim yeri olarak çevreleyen bu doğal ortam, köy toplumunun üretim ve yaşam biçimini etkileyen en temel etmenlerden birisidir.

Köylerin demografik, ekonomik, ekolojik vb. anlamda sahip oldukları kendine has özellikleri ile köy toplumları zaman içerisinde kendi yaşam tarzlarını oluşturmakta ve ait olduğu toplumsal ve kültürel öğeleri kendi iç özgüllüğü içerisinde harmanlamaktadır. Başka bir deyişle köy toplumları varlıklarını devam ettirebilmek için, kendi iç dinamizmini oluşturan şartlar çerçevesinde sosyal olgularını üretir ve bu olgular zamanla toplum içerisindeki kurumların şekillenmesini sağlar (Tolan 2005: 169-170).

Köy toplumlarının özelliklerini oluşturan şartlara kısaca değindikten sonra bu şartların köy toplumlarında nasıl tezahür ettiğini ve köy toplumlarının nasıl bir yapısı olduğunu incelediğimizde karşımıza şu özellikler çıkmaktadır. Genelde köy toplumları; tarımla uğraşan, içinde buldukları toplumun tamamıyla ortak çıkarları fazla olmayan, kendine has bir biçimde sınırlı bir şekilde örgütlenmiş bulunan, kendi içlerinde güçlü özerklik eğilimleri gösteren, toplumdan ziyade doğal çevre ile yoğun ilişkileri olan, en fazla yüzler ile ifade edilebilecek

hanelerden oluşan ve toprak mülkiyeti açısından belli ve özenle korunan sınırlara sahip topluluklardır (Ozankaya, 1991: 285).

Arslan' nın bakış açısından ise “köy toplumları, ekonomik faaliyetler ve geçim kaynakları genelde tarım hayvancılık ve el sanatları olan, dayanışma bakımından mekanik bir yapıya sahip, cemiyetten daha ziyade cemaat tipinin hakim olduğu, fatalist yani kaderci ve elindeki ile yetinen bir geleneksel anlayışın daha çok benimsendiği, aile içi ilişkilerinin yine aynı şekilde geleneksel biçimde cereyan ettiği, küresel manada gelişim ve değişim şartlarının görece olarak yavaş gerçekleştiği toplumlardır”(Arslan, 2003: 5).

Bir başka tanımlamada köy toplumlarının bazı özellikleri şu şekilde belirtilmiştir: köylerde yaşayan insanlar hayatlarında çevresel faktörlere daha fazla maruz kalmaktadır ve başta bu sebep olmak üzere çeşitli tetikleyicilerden dolayı, köy toplumlarının temel uğraş alanı tarım ve hayvancılık şeklinde cereyan etmiştir. Buna bağlı olarak, köy toplumlarındaki mesleki farklılıklar çok az denecek seviyededir. Köylerde ikamet eden insanlarda toplumsal hareketlilik ve tabakalaşma da sınırlı düzeydedir. Bunun temel sebebi dil, inanç, eğitim seviyesi, örf ve adetler gibi unsurlardaki farklılıkların az olması ve köylerde yaşayan insanların statü bakımında ekseri olarak homojen bir dağılıma sahip olmalarıdır. Toplumsal ilişkiler bakımında ise, köylerdeki hayatta ilişkiler yoğun olarak yüz yüzedir. Bu ilişki tipinde çıkarılıktan daha ziyade samimiyet vardır. Ayrıca bu ilişkiler zorlamadan daha çok örf ve adetlerden beslenirler (Özensel, 2010: s.28-31). Köy toplumlarının özellikleri bu şekilde özetlenebilir.

Bu bölümde araştırma konumuzla ilgili olarak, köy imamlarının özellikle sosyokültürel manada karşılaştıkları problemlerin temelinde yer aldığını düşündüğümüz köylerden kentlere göç olgusunu daha iyi anlaşılabilmesi ve bu sayede köy imamlarının sosyokültürel manada karşılaştıkları problemlerin daha iyi kavranabilmesi için, göç kavramının köyler üzerindeki etkisi üzerinde durulacaktır.

Sürekli gelişen ve değişen dünya şartlarında köy hayatını ve köy toplumlarını ilgilendiren en temel konuların başında, köyden kente göç konusu gelmektedir. Göç, insanların hayatlarının herhangi bir aşamasında belli başlı sebeplerden dolayı, hayatlarının geri kalanının tamamını ya da belli bir bölümünü geçirmek üzere, zorunlu olarak veya isteğe bağlı şekilde yaptıkları yer değiştirme eylemidir. Bu eylem toplumun sosyal yapısını, ekonomik yapısını ve kültürel yapısını yakından ilgilendiren bir konudur. Göç kavramının birden fazla unsuru tetikleyici olan bu yapısından dolayı özellikle sosyologların, antropologların, siyasetçilerin ve şehir planlayıcılarının sürekli gündeminde olmuştur (Altuner, 2009: 1-5).

Günümüzde dünya nüfusuna baktığımızda, kentleşme oranının yükselmesi sebebi ile şehirlerde yaşayan insan sayısı köylerde yaşayan insan sayısından fazladır. Bu durum ülkemizde de bu şekildedir. Bu bilgiden hareketle köylerde nüfus yoğunluğu oldukça seyrek diyebiliriz (Özensel, 2010: 28-31).

Köylerden kentlere yapılan göç dalgası aslında çok eskilere dayanmakla birlikte, dünya üzerinde son bir buçuk asırlık süreçteki hızlı kentleşmenin en temel sebebi, dünya genelindeki sanayileşmedir. Sanayileşmenin yoğun yaşandığı ülkelerde, kırsal bölgelerdeki nüfus hızla azalmaya başlarken, kentlerdeki nüfus oranı da tam tersine hızla artmaya başlamıştır. Bu durum dünya genelinde vuku bulsa da, tabii olarak bütün ülkelerde eş zamanlı bir şekilde cereyan etmemiştir. Özellikle Batı Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, dünya genelindeki gelişmiş ülkelerde köyden kente göç olgusu yaklaşık olarak 1850 yıllara tekabül ederken, günümüz dünyasında halen geri kalmış ülkelerdeki nüfusun önemli bir oranını kırsal bölgeleri oluşturmaktadır. Ülkemizde ise sanayileşme olgusu, cumhuriyet ile beraber 1930'larda başlamış ama bu süreçte sınırlı kalmıştır. Türkiye'de köyden kente göç olgusu daha çok 1950'lerden sonra gerçekleşmiştir ancak bu göçlerdeki etken Batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi sadece sanayileşmeden değil, aynı zamanda tarımda makineleşmenin artmasına bağlı olarak köylerdeki iş paylaşımında daha az bireye ihtiyaç duyulmasından, artan nüfus sebebi ile miras yoluyla toprak arazilerinin çok fazla bölünmesinden, kentlerin eğitim ve sağlık

imkanları başta olmak üzere sahip olduğu avantajlardan da kaynaklanmıştır. Köylerden kentlere bu göç durumu sayısal veriler ile izah edilmeye çalışıldığında, Cumhuriyet'in ilk yıllarında kırsal nüfusun kent nüfusuna oranı %76 olarak tespit edilirken, bu durum özellikle 1950'li yıllardan sonra giderek azalmış ve günümüzde de bu durum bu şekilde devam etmiştir. Türkiye'de köyden kente göçlere bağlı olarak, zaman içerisinde değişen nüfus dağılımını Yılmaz (2015:165) TÜİK verilerini esas alarak, şu tablo ile ortaya koymaktadır:

Tablo 1. Türkiye'de Kırsal, Kentsel ve Toplam Nüfusun Yıllara Göre Değişimi (1927-2012)

Sayım Dönemleri	Kentsel Nüfus	Oran%	Kırsal Nüfus	Oran%	Toplam
1927	3305879	24,2	10342391	75,8	13648270
1935	3802642	23,5	12355376	76,5	16158018
1940	4346249	24,4	13474701	75,6	17820950
1945	4687102	24,9	14103072	75,1	18790174
1950	5244337	25,0	15702851	75,0	20947188
1955	6927343	28,8	17137420	71,2	24064763
1960	8859731	31,9	18895089	68,1	27754820
1965	10805817	34,4	20585604	65,6	31391421
1970	13691101	38,5	21914075	61,6	35605176
1975	16869068	41,2	23478651	58,2	40347719
1980	19645007	43,9	25091950	56,1	44736957
1985	26865757	53,0	23798701	46,9	50664458
1990	33326351	59,0	23149684	41,0	56473035
2000	44006274	64,9	23797653	35,1	67803927
2007	49747859	70,5	20838397	29,5	70586256
2012	58448431	77,3	17178953	22,7	75627384

Tablodaki oranlar 2012 yılına kadar olan süreyi kapsamaktadır ama malumdur ki 2012 yılından sonraki süreçte de kır nüfusu azalırken veya en azından artış göstermezken, kent nüfusu yine aynı şekilde artmaya devam etmiştir.

Tablodan anlaşılacağı üzere 1927-2012 yılları arasında ülke nüfusu ile kent nüfusunun paralel olarak seyrettiği görülürken, köylerin özellikle 1950'li yıllardan sonra ülke nüfusuna olan paralelliğinde ciddi ölçüde bozulmalar görülmektedir. Bu durumun sebeplerinden birisi olarak da köylerden kentlere doğru hızlı bir şekilde

göç edilmesi gösterilebilir. Ama burada belirtmemiz gereken önemli bir unsur vardır. O da 2000’li yıllara kadar köylerdeki nüfusun en azından düşmeyerek korunmasıdır. Bu durum köylerin bu kadar göç vermesine rağmen, nüfus artış oranının hala yüksek olduğunu göstermektedir. Özensel (2010: s.28-31) bu durumla ilgili, köy toplumlarının doğurganlığa bağlı olarak nüfus artış oranlarının, kent toplumlarına göre daha fazla olduğunu belirtir ve bu durumu iki temel sebebi bağlar. Birincisi kentlerdeki bilinç seviyesinin artmasına bağlı olarak evlenme yaşının zamanla gecikmesi ile doğurganlığın azalması ve kadının iş hayatında aktifleşmesidir. İkinci sebebi ise köylerde iş gücüne duyulan ihtiyacın doğurganlığı tetikleyici bir unsur olmasıdır.

Köylerden kentlere göçlerin yoğun yaşandığı günümüzde, göç konusunun sonuçlarından köyler olumsuz anlamda etkilenmiştir. Köylerden kentlere göçlerin daha yavaş yaşandığı cumhuriyetin ilk yıllarında, eğitim konusunda dönemin Milli Eğitim Bakanı olan Hasan Ali YÜCEL’ in bizzat yönettiği köy enstitülerinde verilen eğitim ile günümüzde Anadolu’ya ufak bir göz gezdirdiğimizde karşımıza çıkan ve şimdilerde kaderine terk edilmiş, hemen her köyde dikkatleri üzerine çekmekte olan okul binalarını kıyasladığımızda, göçün eğitime olan etkisi gözler önüne serilmektedir. Yine aynı şekilde köylerde, kapanan ya da zamanla köy odasının bir parçası haline dönüşen sağlık ocakları da, göç unsurunun köylerde sağlık anlamında bıraktığı olumsuz ize örnek olarak verilebilir. Köylerdeki okulların ve sağlık ocaklarının gelmiş olduğu bu durum neticesinde, köylerdeki eğitim ve sağlık gibi hizmetler zayıflamıştır. Medeniyetimizin önemli bir simgesi olan camiler ise köylerde azalan nüfus sebebiyle aktifliğini eskiye nazaran kaybetmiştir. Köylerin göç olgusundan dolayı olumsuz anlamda etkilenmesine, köy okulları ve köy sağlık ocakları ile ilgili olarak yapmış olduğumuz bu tespitler örnek gösterilebilir.

Köylerdeki iş imkanlarının yetersizliği ve ekonomik şartların zorluğundan dolayı özellikle genç nüfusun kentlere doğru göç etmesi sebebiyle, günümüzde köylerin nüfusunun kahir ekseriyetini yaşlılar teşkil etmektedir. Bu sebeple köylerdeki gençlik dinamizmi giderek azalmakta ve bu durumdan da köyler

olumsuz anlamda etkilenmektedir. Genç nüfusun kentlerde yaşamasına bağlı olarak, köyler genelde tatillerde, cenazelerde, düğünlerde, hısım-akraba ziyaretlerinde kalabalıklaşan ve eski günlerin yad edildiği yerler haline dönüşmüştür.

1.2. Kültür ve Köylerdeki Sosyo-Kültürel Hayat

Kültür terimi asıl itibariyle, kendisini oluşturan argümanların çeşitliliği ve değişkenliği göz önünde bulundurulduğunda, genel bir tanımının ortaya konması oldukça zor bir terimdir (Karslı, 2016: 38). Öyle ki bu konu hakkında bu zaman kadar çok sayıda tanımlama yapılmıştır. 1952 yılında Amerika kökenli iki kültürel antropolog olan A. Kroeber ve C. Kluckhohn, kültüre akraba ve yakın kavramları da kullanarak 164 farklı tanımı ortaya koymuş ve tartışmışlardır (Aksoy, 2013: 71).

Kültür hakkında en genel anlamıyla bir tanım yapacak olursak; toplumun ve bireylerin inanç, düşünce, duygu gibi argümanları sonucu ortaya çıkan bütün maddi ve manevi değerler ve bu değerlerin nesilden nesile aktararak yaşatılması ile oluşan karmaşık ve iç içe geçmiş davranışlar bütünüdür (Gümüştekin, 2011: 317). İnsanın olduğu her yerde muhakkak kültür de olacaktır. İnsanlar kişisel ve toplumsal bazda gelişmişliklerine göre bir kültüre sahiptir. Kültürün en temel oluşturucusu ise toplumdaki sosyal davranışlar örüntüsüdür (Fichter, 2016: 154-156). Bütün toplumlar, kendilerini başka toplumlardan ayıran duygu ve düşünceleri zamanla geliştirerek, kendilerine has bir kültür oluştururlar. Günümüzde toplumların sahip olduğu kültür, geçmişteki atalarının uğraş ve tecrübelerinin ürünüdür ve o toplumda şuan yaşayan insanların etkisiyle değişir ve daha da zenginleşerek sonraki kuşaklara aktarılır (Dönmezer, 1982: 116-117). Bu anlamda kültür, sosyolojinin her zaman en dikkat çeken konuları arasında yerini almıştır.

İnsanın bulunduğu her yerde bir kültür vardır demiştik. Bu nispetle insanın içinde bulunduğu sosyal yapı ve kültür öğeleri, sosyokültürel yapının teşekkül

etmesine vesile olacaktır. Kültür kavramı ile sosyok lt r ya da sosyokültürel kavramları i içe geçmiş ve birbirlerinin oluşumu ve geliŐminde karşılıklı olarak etkileşim halindedirler. Bu anlamda tıpkı kültürel yapı gibi sosyokültürel yapıda, toplum hayatının her aşamasında varlığını hissettiren baŐat bir aktördür. Bu bağlamda sosyokültürel yapı denilince akla, toplumun sahip olduğu kültür, inanç, ahlaki değerler, davranışlar, düşünceler gibi manevi ögelerin yanında eğitim, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal hayat, insani ilişkiler vb. her türlü, toplumu ilgilendiren ve toplumu bir arada tutan argümanlar anlaŐılabilir. Ayrıca sosyok lt r kavramı; belli bir toplumu ya da toplumdaki belli bir grubu birbirine bağlayan kültürel ögelerin tamamı Şeklinde de açıklanabilir.

Her bireyin doğup büyüdüğü ve kendini içinde bulduğu bir kültürü olduğu gibi, köylerde yaşayan insanların da kendine has bir kültürü vardır. Aslında başlarda belirttiğimiz gibi toplumda var olan bütün sosyal olgu ve olayların doğumunda en baŐat faktörlerden birisi olan köyler, o topluma ait olan kültürün tezahüründe de önemli bir konumdadır. Her ne kadar günümüzde köyler önemini eskiye nazaran yitirmiŐ olsa da, zamanında toplumun bel kemiği ve sahip olduğu çoğu toplumsal argümanın kaynağı konumundadır. Bu durum kültür kavramı içinde bu Şekildedir.

Köylerdeki kültürün Şekillenmesinde ve dünyanın gelişen ve değişen Şartlarına bağlı olarak yeni geliŐmeleri bünyesinde harmanlayıp gelecek kuşaklara aktarılmasında, köyün sahip olduğu demografik, ekolojik, ekonomik vb. yapıların yanında yine bünyesinde barındırdığı dini inanç, gelenek ve görenekler gibi pek çok argümanın etkisi vardır. Zaten bahsetmiş olduğumuz tüm bu ve benzeri unsurlar, kültür kavramı ile ili dıŐlı bir yapıya sahiptir. Bu duruma örnek olarak köyün sahip olduğu ekolojik evre, yani bir başka deyişle köyün dağ, ova veya kıyı köyü olmasına bağlı olarak, o köyün ekonomik ve mimari kültürünün Őekillenmesindeki etkisi verilebilir. Ya da köyde yaşayan insanların geçmişten gelen gelenek ve görenekleri yaŐatıp yeni nesillere aktarmasında, köyün sahip olduğu demografik yapı yakından ilgilidir.

Köy toplumlarının sahip oldukları kültürel yapıyı bir köy örneği ile ele aldığımızda anlamamız daha mümkün olacaktır. Çalışmamızın Antalya ilinde teşekkül etmesinden dolayı Antalya köylerine ait kültürel yapının yakından incelenmesi, köy kültürü anlamında kurmak istediğimiz çerçeveyi daha da belirginleştirecektir. Kültür kavramının karmaşık yapısı dikkate alındığında, böyle bir kavram üzerine yoğunlaşmak uzun ve meşakkatli bir süreç olacağından ve böyle bir yaklaşım ile çalışmanın ana çerçevesinin aşılacağından, kültür kavramı onu oluşturan daha basit kavramlara indirgenerek incelenecektir.

Antalya köylerindeki kültürel yapıyı incelediğimizde, halk kültürünün başta dini ve milli bayramları, inanışları, doğum, askerlik, evlenme, ölüm gibi hadiselerdeki dini ve kültürel temelli uygulamaları, sipsi, üç telli, zurna, cümbüş gibi halk çalgıları, teke oyunları, gurbet havaları, kabaardıç, dımıdan gibi halk oyunları, yaylacılık ve yayla kültürü, çeki, saç bağı, gagaklı takı, kancalı tolular, yanak döven, şalvar, çakşır gibi giyim kuşam ve takılardan oluşan giyim kültürü, bakırcılık, bıçakçılık, yorgancılık, semercilik ve nalbantçılık gibi geleneksel el sanatları, mutfak kültürü, yöresel olarak icra edilen mekikli dokumaları, deniz kültürü, komşuluk kültürü gibi maddi ve manevi kültürel değerler, Antalya köylerinin sahip olduğu kültürü ve buna bağlı sosyokültürel yapıyı teşkil eden öğelerdir (Acar, 2010). Yukarıda bahsedilen ve daha niceleri bir köyün sahip olduğu kültür hakkında birçok bilgiyi barındıran temel kaynaklardır.

Günümüz köylerindeki sosyokültürel yapıyı incelediğimizde daha önceleri de değindiğimiz gibi, sanayi devriminden itibaren gitgide artarak devam eden köyden kente göç dalgası başta olmak üzere, gelişen dünya şartları ve köylerin bu şartlara uyum sağlayamamasının doğurduğu çeşitli problemler ile sosyokültürel manada köyler özellikle eğitim alanları, ulaşım şartları, sağlık kuruluşları, sosyal alanlar, iletişim eksiklikleri gibi pek çok alanda olumsuz etkilenmiştir. Ayrıca köyden kente göç olgusuna bağlı olarak, şehirlere göç eden insanların sosyokültürel manada içinde buldukları köy toplumuyla birlik bilinci, aidiyet duygusu ve manevi değerler noktasında eksiklikler hissettikleri gözlemlenmektedir. Bu eksikliklerini gidermek için göç ettikleri şehirlerde, köy

dernekleri gibi sosyal alanlar oluşturup bağlılık ve aidiyet duygularını artırmaya çalışmışlardır.

Köy toplumlarının kültürel anlamdaki en belirgin özelliklerinden birisi, sahip olunan kültürün gelişip yaşayabilmesi için nesilden nesile aktarılmasındaki hassasiyetidir. Günümüz dünyasında köylerin dünya şartlarının etkisi ile en azından eskiye nazaran, bu hassasiyetinin sekteye uğradığı yorumu yapılabilir. Bu anlamda köylerde eskiden daha çok hissedilen sosyal kontrol mekanizması, günümüz dünyasında etkisini kaybetmektedir. Bu konu ile alakalı olarak Yavuz (2015: 14-15), sosyokültürel manada köylerde cemaatçiliğin giderek azaldığı, ferdiyetçiliğin ise giderek arttığı ve geçmişte köylerde çok daha kuvvetli olan sosyal kontrol mekanizmasının günümüzde azaldığını vurgulamıştır. Araştırma konumuz ile alakalı olarak, köylerdeki sosyokültürel hayatı bu şekilde özetleyebiliriz.

1.3. Din ve Köylerdeki Dini Hayat

Kökeni itibariyle Arapça bir sözcük olan din kavramını incelediğimizde, sözlük anlamı olarak “ tutulan ve gidilen yol, adet, örf, itaat, ceza ve mükafat” gibi anlamlara geldiği görülmektedir. Batı dillerinde “religion” kelimesi ile ifade edilen din kavramı, yine batı dillerinde “religere”, “religare” köklerinden gelmesi dolayısıyla, Allah’ a korku ve en üstün saygı ile bağlılık ile ona sürekli ibadet etme ve onun için düzenlenen ayinlere ve törenlere katılma gibi anlamları ihtiva etmektedir. Türkçe’de ise din kavramı kullanışı itibariyle, “ herhangi bir inancın sahip olduğu sistem ve kaideler bütünüdür tamamı” gibi anlamları karşılar.

Çalışmamızın İslam dinine inanan insanlar ile ilgili olması ve araştırmanın köy imamları üzerine yapılan bir inceleme olmasından dolayı, din kavramının İslami gelenekteki terminolojik anlamını incelediğimizde, İslam bilginlerinin Kur’an-ı Kerim’deki ayetler ışığında yapmış oldukları şu tanımlamalar dikkat

çekmektedir; “Din bütün konularda, insanların akıl ve iradelerini kullanarak, hayırlı işleri yapmaları için onlara yol gösteren ve böylece hem dünyada hem de ahirette mutlak mutluluğa ulaşmalarını hedefleyen, Allah’ın peygamberleri vasıtasıyla insanlara ulaştırdığı ilahi kanunlar bütünüdür.”(Karacoşkun, 2004:24).

İslami açıdan din kavramı Şentürk ve Yazıcı’ya göre ise (2016: 21) tek kurucusu Allah olan, hakkındaki bilgi ve hükümleri peygamberler vasıtasıyla insanlara duyuran, iyi ile kötünün birbirinden ayırt edilmesini sağlayan, akıl sahiplerine iyiye ulaşmanın yollarını gösteren ve insanın dünya ve ahirette mutlu olmasını sağlayan bir kavramdır. Bu tanımlamadan anlaşılmaktadır ki, İslami değerlere göre dinin sahibi Allah’tır ve başka hiç kimsenin din kurma gibi bir yetkisi yoktur. Ayrıca tanımlamada vurgulanan bir başka unsur, dini hükümlerden ancak akıl sahibi insanların yükümlü olacağıdır. Tanımlamaya göre dinin amacı ise, insanı her zaman iyi ve güzel olana yönlendirmek ve insanın dünya ve ahirette gerçek mutluluğa ulaşmasını sağlamaktır.

Çalışmanın sosyal bir ortamı kapsamından dolayı, sosyoloji biliminde din kavramının nasıl ele alındığı araştırma açısından önem arz etmektedir. Bu açıdan din-sosyoloji ilişkisine kısa bir göz attığımızda; sosyolojinin zaman içerisindeki değişimi ve kendi içerisinde birçok dala ayrılması ile din sosyolojisinin kendi başına bir bilim dalı olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Din sosyolojisinin müstakil bir bilim dalı olarak karşımıza çıkmasında, dinin en eski insan topluluklarından itibaren, insanlığın ayrılmaz bir parçası olması ve insanın hem zihin dünyasında hem de eylemlerinde etkisi hissettiren bir yapıya sahip olması gelmektedir. Buradan hareketle sosyoloji biliminin yöntem ve teknikleri ile din konusu incelendiğinde, gerek dinin toplum üzerinde gerekse toplumun din üzerinde ne gibi bir etkiye sahip olduğu konusunun, din sosyolojisinin amacını teşkil ettiği söylenebilir (Keskin, 2004:8).

Sosyoloji açısından din kavramı konusunda sosyologların çoğu, din ve dinin temel özelliklerinin neler olduğuna ve dinin toplum üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğuna ilişkin pek çok tanımlamalar yapmışlardır. Bu tanımlamaların

işlevsel ve özsel olmak üzere iki yönü vardır. İşlevsel yönü dinin toplumsal anlamda nasıl tezahür ettiği ve toplumda ne gibi bir etkiye sahip olduğuyula ilgilenirken, özsel yönü ise din ve dinin kaynağının ne olduğu gibi konulara odaklanır. Sosyolojinin önde gelen bazı isimlerine göre din kavramını şu şekilde incelemiştir;

Durkheim' e göre din inançlar ve pratiklerle ilgilidir ve yalnızca inançlarla ilgili olan hiçbir din yoktur. Çünkü ona göre, inançlar insanların davranışlarına etki eden ve davranışlarını oluşturan bir unsurdur. Ayrıca Durkheim'e göre kutsal olan şey dinin merkezindedir ve din kutsal olan şeye göre şekillenir. Marx'a göre ise din hem bir telafi edici, hem de insanların sömürülmesinde örtücü bir etkiye sahiptir. İnsanlar arasındaki güç ve maddi varlık konusundaki eşitsizlikleri makul göstermede dinin telafi edici ve örtücü bir yönü olduğunu belirten Marx, din konusunda böyle bir tanımlama yapmıştır. Freud ise dinin örtücü etkisine Marx kadar vurgu yapmazken dini bir yanılsama olarak görür. Ayrıca Freud, insanların sosyal problemlerinin kendi eylemlerinin bir sonucu olarak görülmesinden ziyade, bu sonuçların Tanrı'nın yazmış olduğu bir kader olarak algılanmasında dinin etkisi olduğuna vurgu yapar (Bird, 2015: 19-36).

Weber ve Simmel ise Durkheim, Marx ve Freud gibi dinin özsel anlamda ne olduğundan daha çok, işlevsel anlamda dinin toplumda ne gibi tezahürlere sebep olduğuyula ilgilenmişlerdir. Weber dinin, inansın veya inanmanın bütün insanları ilgilendiren bir rasyonalite olduğunu ileri sürmüş ve bu argüman onu, dinin insanlar üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu konusuna itmiştir. Ayrıca Weber' e göre din, insanın merak ettiği ya da aciz kaldığı durumlarda vermiş olduğu cevaplar ile insanı rahatlatan bir etkiye sahiptir ve bilim veya başka bir şey bu perspektiften incelendiğinde, dinin insan üzerinde bıraktığı bu etki kadar başarılı bir etkiye sahip değildir (Bird, 2015: 19-36).

Simmel' e göre ise din, grup dayanışmasını sağlama ve geliştirmede, bireylerin sosyal gruplar içerisinde birlik ve beraberlik halinde hareket etmesinde çok önemli bir role sahiptir. O dinin bu rolünün insanları daha çok ibadet etmeye

sevk eden ve kriz dönemlerinde insanlar arasında perçinleşmeyi sağlayan duygusal bir yönü olduğunu vurgular. Simmel dinin bu yönlerinden dolayı savaş, milliyetçilik ve dindarlık arasında bir bağlantı kurar (Bird, 2015: 19-36). Sosyoloji biliminin önde gelen bazı düşünürlerine göre din kavramı bu şekilde özetlenebilir.

Görüldüğü gibi din olgusu; tarih boyunca, üzerinde birçok insanın tarif ve tasnif yaptığı içeriği çok geniş olan ve beraberinde birçok alanı ilgilendiren bir konudur. Bu bakımdan din insanlık için her zaman önemini sürdürmüş, hem bireysel hem de toplumsal anlamda ihtiyaç duyulan bir olgu olmuştur. Günümüzdeki bilim dallarının çoğunun doğuşunda ve gelişmesinde, insanın kainata ve kendi iç alemine bakışında ve hakikat kavramının anlam arayışında din konusunun ağırlığı hep hissedilmiştir. (Tümer, 1987: 213). Güneş ise (2014:153) din ile alakalı olarak ilk insandan beri var olduğunu ve tarihsel çağların her döneminde varlığını hissettirdiğini, toplumsal hayatta insanların bütünleşmesini, kaynaşmasını ve dayanışmasını sağlamanın yanında, yine tam zıttı olarak insanlar arasında çatışma kargaşa ve büyük çapta savaşların tetikçisi olduğunu vurgulamış ve yine tarihte bireysel anlamda dinsiz ya da dine ilgisiz kişilerin görülebileceği fakat dinden tamamen izole olmuş bir toplumun var olmadığını ünlü Yunan filozofu Plutargue ‘nin “ dünyayı dolaşsanız edebiyatsız, duvarsız, servetsiz, kanunsuz şehirler bulabilirsiniz ama mabetsiz ve mabutsuz bir şehir bulamazsınız” sözleri ile ifade etmiştir. Tümer ve Güneş’in din hakkında aktarmış olduğu bilgiler incelendiğinde, din kavramının ilk insandan beridir toplumla iç içe olduğunu ve toplumun din olgusu ile her zaman hemhal olduğunu anlayabiliriz.

Din ve toplum ilişkisini daha iyi kavramamız için Freyer’in tanımlaması çok yerinde bir tanımlamadır ve Freyer’in bu konu hakkındaki fikirlerinden burada bahsetmemiz gerekmektedir. İnsanlık tarihi kadar eski olan din kavramı ile toplum arasında da hep bir ilişki olduğunu ve gerek dinin, toplumu gerekse toplumun, dini etkilediğini belirten Freyer’e göre (2013 :98) din ve dini inançtan beslenen toplumların kendi kültürlerinden ya da başka bir kültürden etkilenmeme şansı yoktur. Toplumda var olan din, o toplumun hukuku, iktisadi yapısı ve kültürü

başta olmak üzere, toplumun bütün genel yapısıyla etkileşim açısından yakın bir temas halindedir. Bu ilişkiden dolayı bir yandan toplumun sahip olduğu düzenin, din üzerinde manalı bir etkisi görülürken diğer yandan dinin, toplumun kültürü ve diğer yaşayış alanlarındaki bütün unsurlarında etkisi olduğu rahatlıkla söylenebilir. Araştırma konumuz ile ilgili olarak buradan hareketle dinin, toplumu oluşturan unsurlardan biri olan köylerde ve köylerde yaşayan insanlar üzerinde de etkisi olacağı yorumu yapılabilir.

Din ve toplum ilişkileri konusu hakkında bu zamana kadar pek çok inceleme ve araştırmalar yapılmıştır. Çalışmamız açısından din ve toplum ilişkisi kısaca bu şekilde özetlenebilir.

Dini inançlar ve bu inançların hayata aktarılması olarak görebileceğimiz dini eylemler (ibadet, davranış vb.) her ne kadar kişisel bir olaymış gibi görünsede, aslında toplumsal bir olaydır. Her insan, kendisini sınırlandıran ve belli kalıplarda, belli bir tutuma göre yaşamasını öğütleyen ve öğreten bir toplumda hayata başlar. Kişinin hayata gözlerini açtığı andan itibaren doğup, büyüdüğü toplumdaki ait olduğu tabaka veya grup (sınıf), yaşadığı yerin ve dönemin gelenek ve görenekleri ile içinde var olduğu toplumun dünya görüşleri, o insanın dini inançlarını ve dini eylemlerini yakından ilgilendiren ve şekillendiren etmenlerin başında gelmektedir. Başka bir deyişle toplumların dini hayatları incelenirken, bu durumun toplumun sahip olduğu koşullardan, toplumdaki insan ilişkilerinden, yine toplumun geçmişten günümüze getirdiği gelenek ve görenek gibi kültürel öğelerden bağımsız bir şekilde düşünülmesi imkansızdır. Bu bağlamda köylerdeki dini hayatı incelerken, köy toplumlarının karakteristik özellikleri ve onlara köy hayatının yüklediği özelliklerden bağımsız düşünülmesi realiteye uygun bir perspektif olmayacaktır (Koroğlu, 2013:512-513).

Köylerdeki dini hayatı incelediğimizde, köyde hakim olan kültürün köyde yaşanan dini hayat açısından önemli bir yeri vardır. Köylerde dini anlamada ve uygulamada kültürün ve türevlerinin etkisi arttıkça, insanların doğum, ölüm, evlenme gibi hayatın içinde olan çeşitli olaylara dini anlam yükleme eğilimi de

artmaktadır. Ayrıca hafta, yıl, gün gibi çeşitli zaman kavramlarına ve türbe, mezar gibi çeşitli mekanlara kutsallık atfetme köy toplumlarında daha yaygındır. Bu uygulamalar kendisini köy toplumlarında fazlasıyla hissettirmektedir. Toplumda bireysel veya toplumsal anlamda meydana gelen felaket veya büyük mutluluklarda, dini törenler düzenlenmesi ve bu törenlere (Yasin okunması, mevlit okutulması, ilahi ve kasideler okutulması gibi) dinin emir ve yasakları olan farz, vacip ve sünnet gibi uygulamalardan daha fazla önem verilmesi de eklenebilir (Yavuz, 2015: 16).

Köy toplumlarının dini açıdan bir başka özelliği, köylerde yaşayan insanlar arasında dini bakımdan bidat, hurafe veya boş inanç olarak nitelendirilen inançları uygulayan insanlara sık rastlanılmasıdır. Hastalanınca doktorun sağlık üzerindeki etkisi hiçe sayılıp hocaya (şeyhe, mollaya) okutup üfletme ve şifayı sadece burada arama, muska yazdırma, yatıra türbeye İslam dininin müsaade ettiğinden fazla anlam yükleme, oda duvarına resim asmayı günah sayma, dilek ağaçları oluşturma ve onlardan medet umma, yılan, akrep vb. haşerenin zehirlemesine karşı efsun yapma, köylerde sıkça görülen bidatlardır. Köylerde bu tarz bidat inançların sıkça görülmesinin sebebi olarak başta, köylerde yaşayan insanların gelişen ve değişen dünyaya ayak uyduramaması ve doğaya karşı göstermiş oldukları mücadelede kimi zaman yenik düşmeleri gösterilebilir. Öte yandan köy toplumlarının dışa kapalılığı ve sanayileşmenin etkisi ile kentlerin insanları kendine çekim gücü ile köylerde yaşayan insanları göçe zorlaması da diğer sebeplerdir. Göçün etkisi ile her ne kadar köylerde dini bakımdan uygulanan batıl inançların eskiye nazaran görülmesinde azalma yaşansada, özellikle köylerde kalan yaşlı nüfus arasında bu inançlar yaygınlığını korumaktadır (Ozankaya, 1991: 317).

Köyleri ve köy toplumlarını, kentlerden ve kent toplumlarından ayıran bazı yönleri çalışmamızın başlarında vermiştik. Sonuç olarak bu minvalde köy hayatında dinin etkisi, şehir hayatına göre daha fazla hissedilir yorumu yapılabilir. Çünkü köylerdeki insanların tavır ve davranışları bu durum için daha müsaittir. Tabiki dini hayatta kişisel tercihler mevcuttur. Örneğin kentte yaşayan bir insan, köyde yaşayan insana göre daha dindar olabilir. Burada bu yorumu yapmamızın

temel nedeni köylerdeki inanç, gelenek, görenek, kültür gibi unsurlara bağlılığın, kentlere nazaran daha kuvvetli olmasındandır.

1.4. Dinde Kurumsallaşma: Diyanet ve Diyanet'in Taşra Teşkilatı

Sosyolojik açıdan kurum kavramı ne bir kişiyi ne de bir grubu temsil eder. Kurum toplumda çoğunluğun paylaştığı, gereksinimlerin karşılanması amacıyla güden ve bu amaç etrafında gelişen davranışların bütünleşmiş bir örüntüsüdür. Bu bakımdan her ne kadar toplumdaki bütün kurumların birbirleri ile sürekli bir etkileşimi olsa da her kurumun özünde biricik olma durumu mevcuttur (Fichter, 139-140).

Topumdaki en temel konulardan birisi din konusudur. Bu bakımdan günümüz dünyasında hemen hemen ülkelerin tamamı, toplumun her konuda ihtiyaçlarını karşılayacak işlevlere sahip olan kurum ve kuruluşların yanında, dini bakımdan da toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek kurumlara sahiptirler. Bu kurumlar toplumun sahip olduğu inanç ekseninde, dini konudaki çeşitli ihtiyaçları karşılama amacıyla güderler. Ayrıca bu kurumlar devlet kanalıyla oluşturulan kamu kurumları olabildiği gibi, özel teşebbüslerle oluşturulan kurumlarda olabilmektedirler. Ya da ülkemizde olduğu gibi devlet gözetiminde bir yapıya da sahip olabilirler.

İnsanlık tarihinde değişme ve gelişmenin kaçınılmaz olmasına bağlı olarak, din konusunda da pek çok değişme ve gelişmeler meydana gelmiştir. Özellikle ortaçağ döneminde insanlık için hemen hemen herşeyin belirleyicisi olan din kavramı, tarih ilerledikçe ve sosyal şartlar değiştikçe değişime ve dönüşüme uğramıştır. Bu bağlamda Yavuzer (2005: 31-32) dini kurum ve kuruluşlarının daha geniş insan kitlesine ulaşabilme gayesiyle kurulduğunu ifade etmiş ve dini kurumların geleneksel toplumlarda din eksenli bir yapıya sahip olduklarını söylerken, modern toplumlarda ekonomik bir eksene sahip olduğunu vurgulamıştır. Buradan anlaşılmaktadır ki, din konusunda olduğu gibi dini kurum

ve kuruluşlarda da, tarih içerisinde bir takım değişme ve gelişmeler olmuştur. Tabii modern toplumlarda dini kuruluşların ekonomik bir yapıya bürünmesi, onların tamamen ekonomik faktörleri gaye edindiği anlamına da gelmemelidir. Burada kastedilen zaman içerisinde her şeyin değişip dönüştüğü gibi, dini kurumların da değişim ve dönüşüm içerisinde olduklarıdır.

Toplumumuzdaki dini kurum ve kuruluşlarda yaşanan değişim ve dönüşümün daha iyi anlaşılabilmesi için, günümüzde dini hizmetleri sürdüren Diyanet İşleri Başkanlığı ile Osmanlı Devleti'ndeki dini hizmetleri yürüten Şeyhülislamlık makamının arasındaki farklar incelenebilir. Osmanlı Devleti'nde şeyhülislamlık dini ve ilmi bir rütbe olup, bu makama sahip olan kişi Hanefi mezhep ekolünün kurucusu İmam-ı Azam'ın varisi sayılmaktaydı. Devlet protokolündeki yeri ise padişah ve sadrazamdan sonraki bütün makamlardan üstündü. Yani devletin üçüncü en büyük makamıydı. Devlet yönetiminde padişaha ve diğer makamlara karşı itiraz etme ve karşıt görüş bildirme hakkına da sahipti (Aksoy 1998:11). Günümüzde ise Diyanet İşleri Başkanlığı her devlet kurumu gibi anayasanın kendini yüklemiş olduğu görev ve sorumlulukları yerine getiren ve din adına toplumda gerekli olan işlevleri yerine getiren bir devlet kurumuna dönüşmüştür. Bu açıdan değerlendirildiğinde dini kurumların toplumumuzda nasıl bir değişime uğradıkları daha net bir şekilde anlaşılmaktadır

Osmanlı Devleti zamanında dini işleri yürüten Şeyhülislamlık makamının görevini, TBMM'nin kurulmasıyla 1920-1924 tarihleri arasında Şeriye ve Evkaf Vekaleti üstlenmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte din işlerini yürütme hususu bir kez daha masaya yatırılmış ve din işlerinin devlete bağlı olarak yürütülmesi kararı alınmıştır. Bu neticeyle 3 Mart 1924 yılında Şeriye ve Evkaf Vekaleti 429 sayılı kanunla kaldırılarak yerine, dönemin Cumhurbaşkanlığı'ndan sonra en yetkili kurumu olan Başbakanlık' a bağlı Diyanet İşleri Reisliği ve Evkaf Umum Müdürlüğü kurulmuştur. Milli mücadele yıllarında büyük hizmetler sunan Rifat Börekçi Türkiye Cumhuriyeti' nin ilk Diyanet İşleri Reisi olarak atanmıştır (Sürgeç, 2010: 16-17). Günümüzde Diyanet İşleri Başkanlığı, Başbakanlık

kurumunun kaldırılması hasebiyle birçok kurumda olduğu gibi, direkt olarak Cumhurbaşkanlığı'na bağlanmıştır.

“İslam Dini’ nin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerinin yönetmek üzere; Cumhurbaşkanlığı'na bağlı Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur.” diye devam eden Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 633 sayılı kanununda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görev ve sorumlulukları çizilmiştir (DİB Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.633.pdf>, 1965). Bu kanuna müteakip Diyanet İşleri Başkanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatında çalışan ve günümüzde 120 bini aşan imam-hatiplerin, müezzin- kayyumların, Kur'an kursu öğreticilerinin hak, görev ve sorumluluklarını ilgilendiren pek çok sayıda mevzuat oluşturulmuştur (Karagöz, 2017: 17). Bu mevzuatlarda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın teşkilat yapısı merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve yurtdışı teşkilatı olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatlarının hizmet ve faaliyet alanlarının birinci basamağını dini bilginin üretimi teşkil etmektedir. Diyanet kurumu, İslam dininin bilimsel metodolojisini temele alarak, bilgiyi sistematik ve kurumsal hale getirmeye çalışmaktadır. Bu anlamda Diyanet dini bilgi konusunda araştırma, inceleme, telif ve tercüme yapmakta ve bu aşamalardan sonra ihtiyaç ekseninde bu verileri kullanmaktadır. Diyanet hizmetlerinin bir diğer alanını cami, mescit gibi dini mekanların sevk ve idaresini ilgilendiren faaliyetleri oluşturmaktadır. Diyanet'in diğer bir hizmet alanı ise, toplumda uyulması beklenen dini ahlakın ve bu duruma uygun olan değerlerin, insanlara öğretilmesi ve bu değerlerin yaygınlaşmasını sağlayacak çalışmalar oluşturmak ve bu sayede toplumda ahlaki yozlaşmayı önlemektir.(Erdin, 2015: 39-44)

Araştırma konusunun köy imamları üzerine olmasından dolayı Diyanet İşleri Başkanlığı'nın taşra teşkilatını incelememiz, köy imamlarının başkanlığın neresinde yer aldıklarını anlamamız açısından faydalı olacaktır.

Diyanet'in taşra teşkilatına göz attığımızda il, ilçe müftülükleri ve eğitim merkezi müdürlüklerinden oluştuğunu görmekteyiz. İl müftülüklerinin yapısı, il müftüsü, şube müdürü, vaiz/ler, murakıp/lar, kurs müdürü/leri, şef/ler, memurlar, kurs öğreticileri, imamlar, müezzinler ve diğer branşlardaki çeşitli personelden meydana gelmektedir. İlçe müftülüklerinde de ildekilere benzer yapıda bir teşkilat yapısı mevcuttur. İl ve ilçe müftülükleri görev alanları dahilinde Diyanet İşleri Başkanlığı'nı temsil ederler ve çalışmalarını Diyanet'in mevzuatlarına göre gerçekleştirirler. İl müftülükleri doğrudan merkeze bağlı iken, ilçe müftülükleri il müftülüklerine bağlıdır. Eğitim Merkezi Müdürlükleri ise DİB teşkilatında görev yapan, başta imamlar, müezzinler ve Kur'an kursu hocaları olmak üzere başkanlık personeline mesleki alanda daha iyi bir hizmet sunmaları için, değişik zamanlarda çeşitli eğitim programları düzenleyerek faaliyetlerini icra ederler. Eğitim Merkezi Müdürlükleri'nin müdür, öğretmen, uzman, şef, memur ve çeşitli branşlardaki memurlardan oluşan bir yapısı mevcuttur (Polat, 1996: 22). Bu anlamda köy imamları görev mahallerinin bağlı oldukları il veya ilçe müftülükleri ve dolayısıyla Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 633 sayılı kanun ve ilgili mevzuatlar ile üstlenmiş olduğu misyon ve vizyon ile hareket ederler.

1.5. İmam ve Köydeki Fonksiyonu

Her meslek dalında, mesleğine olan sadakati ve bağlılığı nedeniyle toplum nezdinde takdir gören birçok insan vardır. Ancak bu insanlar içerisinde din görevlilerinin yeri çok daha farklıdır. Bunun sebebi din görevlilerinin, toplumla her zaman iç içe olmaları, toplumun hem dünyevi hem de uhrevi anlamdaki sorunlarıyla yakından ilgilenmeleri ve toplumun değişim ve dönüşümünde etkin rol oynamalarıdır. Toplumumuzda din görevlisi dendiği zaman ise, akıllara gelen ilk kavram imam kavramıdır (Karahan, 2008: 53).

Kökene itibariyle Arapça olan imam sözcüğü TDK sözlüğüne göre (2010), camide namaz kıldırın, önder, dini otorite, İslam dininde mezhep kuran kimse, eski İslam toplumlarında devlet yöneticisi, Hazreti Peygamberin vefatından sonra onun

vekili olan halifelere verilen unvan olarak tanımlanmaktadır. İmam kavramının tanımlarını incelediğimizde, imamın din hakkındaki konulara önderlik eden, din bilgisine sahip ve bu konuda söz sahibi olan, insanlara dini konularda yol gösterici özelliği olan ve din bakımından toplum nezdinde bir otorite olduğu belli olan, fihhi anlamda ve eski İslam toplumlarında devlet yöneticisi olan bir kişi tanımlaması yapılabilir. Bu anlamda imam kavramı çok yönlü bir anlam içeriğine sahiptir.

İslami gelenekte beşeri tarihin ilk din görevlileri ya da ilk imamları Allah'ın vahiy yolu ile desteklediği ve insanlara ilahi mesajları iletmekle görevlendirdiği peygamberlerdir (Karaman ve ark. 2016: 11). Bunu İslam'ın en büyük kaynağı olan Kuran'da, imam kelimesinin özellikle Hazreti İbrahim'e ithafen kullanıldığı Bakara Suresi'nin 124. ayetinden anlamaktayız (Karahana, 2008: 54).

Günümüzde imam denildiğinde sosyolojik olarak akıllara, camide cemaate namaz kıldırın ve bunu anayasa ve DİB mevzuatlarına uyarak kendine meslek edinmiş kişiler gelmektedir.

Konumuzla ilgili olarak DİB teşkilatlarını incelediğimiz önceki bölümde, Diyanet' in taşra teşkilatından bahsetmiştik. Diyanet' in taşra teşkilatlarında sürekli sahada olan personellerinin başında imamlar gelmektedir. Bu durum imamlar ile toplumun her daim ilişki içerisinde olduğunun bir göstergesidir. İmamlar içerisinde bir grup vardır ki bunlarda köy imamlarıdır ve köy imamları da her zaman görev yaptıkları köy ve kırsal bölgelerde her daim toplumla içe içedirler. Köylerdeki özellikle dini konularda veya dini olaylarda, köy halkının aklına gelecek ilk ismin, köyün imamı olması gayet doğal bir durumdur ve imam ile köy halkı arasındaki ilişkinin temelini de bu yüzden ekseri olarak dini durumlar oluşturur yorumu yapılabilir.

Köy imamları ile toplum arasındaki ilişkide, imamların iki yönlü olarak toplum ile iletişim içinde oldukları söylenebilir. Bunlardan birincisi cami

hizmetleridir. Bu bölümde yer alan hizmetlere; ibadetlerin yerine getirilişi, caminin fiziki imarı, cami içerisinde devam ettirilen Kur'an kursları dini dersler ve vaaz ve irşad gibi eğitim faaliyetleri örnek olarak gösterilebilir. İkincisi ise sosyokültürel hizmetlerdir. Köy halkının karakteristik yapısına dair geçmiş bölümlerde verdiğimiz bilgiler ışığında, köyde meydana gelen ölüm, düğün, sünnet, mevlit veya her hangi bir dini konuda, imam köy halkına göre çok önemli bir misyon üstlenmektedir. Bu yüzden imamların köy halkına sundukları sosyal hizmetlere; doğum, düğün, sünnet, nişan, mevlit gibi organizasyonlarda imamlık rolünün gereğini yerine getirme, fakiri düşkün ve yetimleri gözetip ihtiyaçlarıyla ilgilenme ve gerektiğinde gerektiği yerlerde temsil ve uygulamalarda yer alma örnekleri verilebilir (Gül, 2007: 23-25).

Son olarak sekülerleşmenin, kurumsallaşmanın, bilgi üretme ve bilgi edinmenin giderek yaygınlaştığı bir dönemde, köy toplumlarının karakteristik yapısı neticesinde yüzyıllardan beridir devam edegelen geleneksel din anlayışı başta olmak üzere din öğretiminde ve dini yaşantının şekillenmesinde, köy imamları en önemli bir faktörlerin başında gelmektedir. (Yavuz, 2015, 160). Bunun nedeni, köylerde dini anlamda imamların başvurulacak ender kişilerden biri olması hatta çoğu zaman tek kişi olması ve buna bağlı olarak toplumun dini bakımdan istek ve ihtiyaçlarını şekillendirmesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın konusu, çalışmanın yürütüldüğü anket ve mülakat gruplarına ilişkin bilgiler, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan yöntemlere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Görev süreleri esnasında her çalışma grubundan insanlar, sorunlarla karşılaşabileceği gibi köy imamı da belli başlı sorunlarla karşılaşabilmektedir. Görev yaptıkları yer köy ve kırsal bölgeler olması dolayısıyla “mahalle kavramı”¹ bağlamında düşünüldüğünde insanların birbiriyle olan tipik ilişkileri, sürekli aynı insanlarla muhatap olmanın getirebileceği bir takım zihinsel yorgunluklar, camide sorumlu olduğu cemaatle karşılıklı temasına bağlı olarak ortaya çıkabilecek sorunlar ve imamın farklı bir şehir ya da bölge insanından olma ihtimaline bağlı olarak meydana gelebilecek adaptasyon sağlayamama ya da adaptasyon sağlamada yaşanabilecek zorluklar, köy imamlarının hayatlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Köylerde görev yapan genç yaşta imamın, görev mahallinin köy olması nedeniyle çevrelerindeki genç ve dinamik nüfusun çok az olması ya da hiç olmamasına bağlı olarak sosyal çevre oluşturmada yaşadıkları problemler, cami ve ev arasında geçebilecek monoton bir hayatın kişide yaratabileceği olumsuzluklar ve buna bağlı olarak imamın kendini geliştirme noktasında pasifize olması, eğitim

¹ Mahalle kavramının coğrafi bir alanın ötesinde, özellikle bizim toplumumuzda, toplumsal hayatında merkezinde yer alması bu kavramın sosyoloji açısından önem kazanmasına sebep olmuştur. Çünkü mahalle bir yerleşim alanı olarak bir mekandan ziyade, üzerinde kendine özgü bir toplumsal örgütlenmeye imkan veren ve başlı başına bir yaşama tarzını ifade eden bir unsurdur. Bununla birlikte mahalle kavramı kimlik, kültür, medeniyet vb. kavramlarla iç içe geçmiş vaziyettedir. Bu sebeplerden dolayı mahalle kavramının insandan bağımsız düşünülmesi imkansızdır (Baday, 2011).

hayatına devam eden imamların görev yerlerinden ayrılamamasına bağlı olarak eğitim hayatlarına devam edememeleri, köy muhtarının imama karşı önyargılı davranması ve buna bağlı olarak imamı baskı altına alması, komşuluk açısından köylünün imamın ihtiyaç duyduğu desteği sağlamaması vb. gibi yaşanabilecek pek çok sosyokültürel problemlerin tespiti ve bu problemlerin çözüme kavuşturulması önem arz etmektedir.

İmamlık yapılan köyün bulunmuş olduğu coğrafi şartlara bağlı olarak ortaya çıkabilecek ulaşım sorunları, elektrik kesintileri, iletişim imkansızlıkları, sosyal evre yetersizliği, alışveriş imkanlarındaki yetersizlikler, eğitim şartlarının sınırlılığı, sağlık kuruluşlarına köyün uzak olması vb. muhtemel olabilecek olumsuzluklar göz önünde bulundurulduğunda yine birçok sosyokültürel problemin doğma olasılığı muhtemeldir.

Köy imamlarının mesleki alanları olan din, kişiden kişiye farklı algılanabilen bir konu olduğundan ve din konusunda çok sayıda hurafe ve bidat olabilme ihtimalinden dolayı, imamın görevini icra edebilmesi ve mesleki olarak insanlarla bu konu hakkında sürekli etkileşim halinde olması da beraberinde birçok dini problemin doğmasına sebebiyet verebilmektedir.

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun ile Diyanet İşleri Başkanlığı'na anayasa ile yüklenen İslam dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek (DİB kanunu <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.633.pdf>, 1965) görevlerini Diyanet İşleri Başkanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatları yerine getirmektedir. Köy ve kırsal bölgelerde bir diyanet personeli olarak, köy imamlarının anayasa ile belirlenmiş olan görevleri yerine getirirken, ortaya çıkan sosyokültürel ve dini problemlerin tespiti ve çözümü için tartışmalar yapılması açısından bu araştırma konusu problem olarak seçilmiştir. Ayrıca köylerde görev yapan imamların, meslek açısından daha verimli olabilmesi ve öz benliğini mesleği bakımından tatmin edebilmesi için karşılaşmış oldukları problemlerin iyi bilinmesi gerekmektedir. Bu araştırma ile Antalya ili Serik ilçesine bağlı köy ve kırsal

bölgelerde ki DİB'in atamış olduğu imamların sosyokültürel ve dini bakımdan yaşamış oldukları problemleri tespit edebildiği kadarıyla, gerçeğe en uygun şekilde ortaya koymak ve bu problemlerin çeşitli değişkenler tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya konu olan bireyler kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmıştır. Buna bağlı olarak Serik'te görev yapan köy imamlarının karşılaştıkları problemler, Türkiye genelindeki diğer köy imamlarının da yaşayabileceği problemler olabileceğinden dolayı, genel anlamda bütün köy imamlarının sosyokültürel ve dini problemlerini belirlemede araştırma faydalı olacaktır.

2.2. Araştırmanın Yöntem ve Tekniği

Herhangi bir bilimin amacına ulaşmasındaki en temel öge o bilimle alakalı kullanılan yöntemdir. Bu perspektifle yöntem kısaca, bilimin doğasında olan ve herhangi bir araştırmanın amacına yönelik, düşünsel bir girişimi ve tutumu ifade eden araştırma planı olarak tanımlanabilir (Tolan, 2005: 200). Bu anlamda araştırma konusunun gerçeğe en uygun şekilde değerlendirilebilmesi için, araştırmaya benzer çalışmalar incelenmiş ve nasıl bir yöntem kullanılması konusunda fikir sahibi olunmuştur. Yapmış olduğumuz incelemeler neticesinde ve çalışmanın amacı kapsamında, araştırmada uygulanacak yöntem ve teknikler belirlenmiştir.

Çalışmada sosyoloji biliminin araştırma tekniklerinden gözlem, anket ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Öncelikle köy imamlarının sosyokültürel ve dini bakımdan ne gibi problemlerle karşılaşabileceğiyle ilgili olarak literatür taraması yapılmış, Serik'teki köy imamları bu konuda gözlemlenmiş ve bu gözlemlerden elde edilen veriler ışığında, problemlerin geneli kapsayacak şekilde belli ana çerçevelere indirgenmesi uygun görülmüştür. Araştırmanın ilerleyen safhalarında, görüşme tekniği kullanılarak muhatap olunan köy imamlarına, sosyokültürel sorunlardan beş ve dini sorunlardan da beş olmak üzere on farklı soru sorulmuştur.

Ayrıca köy imamlarının bu problemlerini daha iyi tespit edebilmek için, Serik'in köylerinde ikamet eden kişilerle de mülakat çalışmaları yapılmıştır.

Araştırmanın daha sonraki bölümünde elde ettiğimiz görüşme tekniklerinde de istifadelenerek, Antalya Serik'in köylerindeki görevli imamların karşılaştıkları sosyokültürel ve dini problemleri belirlemeye yönelik anket formu oluşturulmuş ve bu anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışmasında, çalışmanın yapıldığı dönemde Serik'te görev halinde olan bütün köy imamlarına ulaşılmaya çalışılmış ve bu konu hakkında Serik Müftülüğü ile sayıyı belirlemek üzere irtibata geçilmiştir. Yapılan değerlendirmeler neticesinde, Serik ilçesinin toplamda altmışa yakın köyü olduğu anlaşılmış, köy camilerinde kaç imam olduğu tespit edilmeye çalışılmış ve neticede anket çalışması toplamda kırk dört adet köy imamı ile uygulanmıştır. Ankete katılan köy imamlarına toplamda yirmi dokuz adet soru sorulmuştur. Bu sorulardan ilk dördü köy imamlarının yaş, öğrenim durumu, hizmet süresi ve medeni haliyle ilgili olan kişisel bilgileri içeren demografik sorulardır. Anket çalışmasındaki diğer yirmi soru köy imamlarının yaşayabileceği sosyokültürel ve dini soruları belirlemeye yönelik sorular olup, son beş soru ise köy imamlığı ile ilgili kişisel düşünceleri belirlemeye yönelik sorulardır. Anket çalışmasının uygulanması neticesinde elde edilen veriler, belli başlı analizlerden ve istatistiki programlardan geçirilmiş ve görüşme tekniğiyle elde edilen verilerle birlikte değerlendirilmelere tabi tutulmuştur. Tabi bu yorum ve değerlendirmeler, araştırma konusuna muhatap olan bireylerin öznel düşüncelerine binaen, gerçeğe en uygun şekilde yapılmaya çalışılmıştır.

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Sosyoloji biliminde ortaya konulacak bir araştırmadaki temel amaç, o konuyla ilgili genel bilgilere ulaşmaktır. Bu açıdan konunun köy imamları üzerine olmasından dolayı, Türkiye genelindeki bütün köy imamlarının hepsiyle görüşmek suretiyle ortaya konulacak bir araştırmanın, çok uzun zaman ve enerji gerektireceğinden, ayrıca böyle bir araştırmaya başlamak için birçok araştırmacıya ihtiyaç duyulacağından, belli sayıdaki köy imamıyla araştırmanın yapılacağı

malumdur. Araştırmanın uygulandığı yerle ilgili olarak, giriş kısmında da değindiğimiz gibi, çeşitli coğrafi alanlara sahip olması, turizmin kuvvetli olmasına bağlı olarak bölgeleri arasında gözle görülür derecede sosyal ve kültürel farklılıklar olması ve iş imkanları ile doğal zenginlikleri açısından Türkiye'nin her yerinden insanları barındırması ve hem kentsel hem de kırsal özellikleri içinde barındırması nedenleriyle Antalya ili Serik ilçesi seçilmiştir.

Araştırmada genel evren Türkiye'deki köy imamları, çalışma evreni Antalya ili Serik ilçesine bağlı köy ve kırsal bölgelerde görev yapan köy imamlarıdır. Örneklem ise araştırmada kullanılan ankete katılan kırk dört köy imamı ile mülakat tekniğiyle yapılan araştırmaya katılan yirmi köy imamıdır. Ayrıca araştırma esnasında Serik'teki köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamların sosyokültürel ve dini problemlerini daha iyi belirleyebilmek için, Serik köylerinde ikamet eden ve imam olmayan bazı kişilerle de mülakat yapılmıştır. Bu yüzden örneklem grubuna bu kişilerde dahil edilmiştir. Mülakat tekniğiyle yapılan araştırmanın bütünü temsil etme noktasında daha güvenilir olabilmesi için, mülakatlara katılan imamların yaş, medeni durumu, hizmet süresi ve eğitim durumlarına dikkat edilmeye çalışılmış ve heterojen bir grup oluşturulmaya gayret edilmiştir. Mülakata katılan imamların ve Serik ilçesine bağlı köy ve kırsal bölgelerde ikamet eden kişilerin listesine, ekler bölümündeki Ek 1 katılımcılar listesinden ulaşabilirsiniz.

Anket formu uygulamasının yapıldığı çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Köy İmamlarının Değişken Durumlarına Göre Dağılımları

Değişkenler	Gruplar	N	%
Yaş	18-31 Yaş Arası	13	29,5
	32-45 Yaş Arası	13	29,5
	46 Yaş ve Üzeri	18	40,9
Eğitim Durumu	Lise	10	22,7
	Yüksek Okul	25	56,8
	Fakülte ve Üstü	9	20,5
Hizmet Süresi	1-6 Yıl Arası	18	40,9
	7-14 Yıl Arası	8	18,2
	15 Yıl ve Üzeri	18	40,9
Medeni Hal	Evli	36	81,8
	Bekar	8	18,2

Çalışmaya katılan köy imamlarının yaş ortalamalarını incelediğimizde %40,9'luk (n=18) bir kısmının 46 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Yaş ortalaması 18-31 ve 32-45 arasında olan köy imamlarının yüzdesi eşit olup %29,5 (n=13) olduğu sonucuna varılmıştır. Eğitim durumlarını incelediğimizde köy imamlarının %56,8'i (n=25) yüksekokul, %22,7'si (n=10) lise, %20,5'i (n=9) fakülte ve üstü bir eğitim kurumunun mezunu olduğu gözlemlenmiştir. Köy imamlarının hizmet sürelerine baktığımızda %40,9'luk (n=18) bir kısmının, 1-6 yıl arası ve 15 yıl ve üzeri, %18,2'lik (n=8) bir kısmının ise 7-14 yılları arasında hizmet verdiği sonucuna varılmıştır. Çalışmaya katılan köy imamlarının medeni durumlarını incelediğimizde ise %81,8'inin (n=36) evli, %18,2'sinin (n=8) ise bekar olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmanın uygulandığı evren ve örneklem ile ilgili bilgiler bu şekilde özetlenebilir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada sosyoloji biliminin tekniklerinden olan gözlem, görüşme tekniği ve anket çalışması yapıldığını belirtmiştik. Gözlem tekniği kullanılarak elde ettiğimiz verilere, Antalya Serik'teki imamlar ile iletişime geçerek ve onlarla sohbetler edilerek ulaşılmıştır. Görüşme tekniği ile ilgili verilere ise, Serik'teki köy imamlarıyla önceden kurulan münasebet çerçevesinde gönüllülük ilkesine

riayet edilerek ve mülakatlara muhatap olan kişilerin öznel ve kişisel bilgilerinin gizliliğinin korunacağına dair gerekli izinler alınarak, 15-20 dakikalık süreler çerçevesinde, ses kaydetme ve not tutma şeklinde ulaşılmıştır. Görüşmelere katılan imamların memur olması ve kamu hizmeti yürütmeleri açısından içe kapalılığı ve kendilerine göre bir takım çekincelerinden dolayı çoğu mülakatta ses kaydetme yöntemi kullanılmamış, sadece not tutma yöntemiyle ulaşılan veriler kaydedilmiştir. Araştırmanın inceleneceği çalışma grubunun bu özelliklerinden dolayı anket tekniğine ihtiyaç duyulmuş ve bu yüzden anket tekniği de uygulanmıştır.

Araştırmayla ilgili veri toplama araçlarından sonuncusu olan, anket tekniği ile elde edilen verilere ise araştırmacı tarafından geliştirilen “ Antalya Serik’in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Anket Formu” kullanılmıştır. Anket formu son hali ile 2 boyut ve 12 maddeden oluşmaktadır. 5’li likert tipinde olan anket formu (“1” Kesinlikle Katılmıyorum, “2” Katılmıyorum, “3” Kararsızım, “4” Katılıyorum, “5” Kesinlikle Katılıyorum) şeklinde derecelenmiştir. Verilerin analizinde frekans analizi, bağımsız iki grup arası farkların testi (t-testi), grupların kendi içindeki farklılıklarını belirlemek için tek faktör varyans analizi (ANOVA) ve korelasyon teknikleri kullanılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde SPSS 20 (Statistics Programmme For Social Science) ve STATA 13 programları kullanılmıştır. Geliştirilen anket formunun Crombach Alfa iç tutarlılık katsayısı ,82 bulunmuştur. Veri toplama aracı içerisinde yer alan anket formunun geliştirilmesine yönelik ayrıntılı bilgilere, ilerleyen kısımlarda yer verilecektir.

2.4.1.Antalya Serik'in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Anket Formu

2.4.2.Demografik Sorular

Demografik sorular, Antalya ili Serik ilçesine bağlı köy ve kırsal bölgelerde ki DİB'in atamış olduğu imamların yaş, eğitim durumu, hizmet süresi ve medeni durumu belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

2.4.3.Sosyokültürel ve Dini Sorunları Belirlemeye Yönelik Sorular

Sosyokültürel ve dini problemleri belirlemeye yönelik soru maddelerini hazırlamada, konu ile ilgili literatür çalışmaları, imamlar üzerindeki gözlemler ve köy imamları ile yapılan mülakat çalışmalarından faydalanılmıştır. Anket formunda sosyokültürel ve dini problemleri belirlemenin geniş biçimde ölçülebilmesini sağlamak amacıyla, deneme maddelerinin fazla sayıda olmasına özen gösterilmiş ve 25 maddeden oluşan olumlu görüşlerin bulunduğu tutum ifadeleri kullanılmıştır. Belirlenen bu tutum ifadeleri kapsam geçerliliği amacıyla uzman görüşüne sunulmuştur. Katılımcılardan bu maddeleri cevaplarken “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” seçeneklerinden oluşan 5 seçenekten kendilerine uygun olanı seçmeleri istenmiştir. Anket formunun analizleri SPSS 20 (Statistics Programmme For Social Science) paket programı analiz edilerek yapılmıştır.

Yapılan analizler sonucu, Madde-toplam korelasyonuna dayalı madde analizi yapılmıştır. Faktör analizine göre anket formunda yer alan 25 madde varimax döndürme yöntemi sonucunda 12 maddeye indirgenmiştir. Anket formu 12 maddeden oluşan 2 boyutlu bir yapı göstermiştir. İmamların sosyokültürel ve dini problemlerinin belirlenmesinde demografik özelliklere ilişkin istatistiksel değişimi $p<.05$ anlamlılık düzeyinde araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar tabloya dönüştürülerek yorumlanmıştır. Bulguların yorumlanmasında

imamların anket formundan aldıkları puanların ortalaması arttıkça yüksek derecede sosyokültürel ve dini problemlere sahip oldukları, anket formundan aldıkları puanların ortalaması azaldıkça ise düşük derecede sosyokültürel ve dini problemlere sahip oldukları kabul edilmiştir. Bu amaçla, elde edilen toplam puan madde sayısına bölünmüş olup, her bir imam adayına ait 1-5 arası puan elde edilmiştir. Bu puanın değerlendirilmesinde, 1 ile 5 puan arasındaki ranjın (4) aralık sayısına (5) bölünmesi ile elde edilen değere (0.8) göre oluşturulan aşağıdaki puan aralıkları dikkate alınmıştır:

1.00-1.80 (Kesinlikle Katılmıyorum)

1.81-2.60 (Katılmıyorum)

2.61-3.40 (Kararsızım)

3.41-4.20 (Katılıyorum)

4.21-5.0 (Kesinlikle Katılıyorum)

Buna göre 1 ile 2.60 arasındaki puanlar anket formu maddelerine yönelik olumsuz görüşleri, 2.61 ile 3.40 arasındaki puanlar kararsız olduğunu, 3.41 ile 5 arasındaki puanlar ise olumlu olan görüşleri belirtmektedir (Boran, Atalmış ve Sağır, 2015: 23).

Madde toplam test korelasyonlarının 0.18 ile 0.71 arasında değiştiği görülmüştür. Anket formu 2 boyuttan oluşan, 12 maddeden oluşmaktadır. Anket formunun boyutlarının isimlendirilmesi, araştırmanın konusuna ilişkin olarak sosyokültürel problemler ve dini problemler olarak belirlenmiştir. Anket formunun güvenilirlik çalışması sonucu cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.81 olarak hesaplanmıştır.

2.4.4. Anket Formu Verilerinin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 20 (Statistics Programmmme For Social Science) ve STATA 13 programları kullanılmıştır. Yapı geçerliliği için anket formunun alt

faktörlerini belirlemek amacıyla öncelikle açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi anket formunun geliştirilmesinde elde edilen verilere göre maddelerin nasıl ayrışıp, uyduğunu ve kaç boyuttan oluşup varyansın yüzde kaçını açıkladığını belirlemek için kullanılmıştır. Elde edilen sonuçları doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise belirli bir temele dayanarak çeşitli değişkenler tarafından oluşturulan faktörlerin gerçek verilere ne derece uyum sağladığını tespit etmeye ve değerlendirmeye yönelik bir analiz tekniğidir. Bu çalışmada DFA için uyum indeksleri kullanılmış ve Ki-kare uyum testi (Chi-Square Goodness), Karşılatırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) uyum indeksleri incelenmiştir. Verilerin analizinde, araştırmamızın asıl amacı olan köy imamlarının karşılaştıkları sosyokültürel ve dini problemlerin tespitinin yanında, gerekli görülmesi halinde bu problemlerle köy imamlarının karşılaşma durumlarının yaşlarına, eğitim durumlarına, hizmet sürelerine ve medeni durumlarına göre değişkenlik gösterip göstermediğinin incelenebilmesi için, grupların kendi içindeki farklılıklarını belirlemeye yönelik tek faktör varyans analizi (ANOVA), iki grup arasındaki farkın belirlenmesi için ise ‘Bağımsız İki Grup Arası Farkların Testi’ ve demografik özelliklerin belirlenmesi için ‘Frekans Analizleri’ uygulanmıştır.

2.4.5. Anket Formu Analizine Dair Bulgular

Bu bölümde araştırma anket formuna dair yapmış olduğumuz analizlerden elde edilen bulgular verilecektir.

Öncelikle araştırmamızda kullandığımız “Antalya Serik’in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Anket Formu geçerli ve güvenilir midir?” sorusunun cevabı için yapı geçerliliği, madde analizi ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

2.4.6. Yapı Geçerliliği

“Antalya Serik’in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Anket Formu” nun geçerlilik çalışması olarak, yapı geçerliliği kapsamında Açıklayıcı Faktör Analizi(AFA) kullanılmıştır. AFA çok sayıda değişkenden yani maddeden, bu değişkenlerin birlikte açıklayabildikleri az sayıda tanımlanabilen anlamlı yapılara ulaşmayı hedefleyen bir analizdir. KMO korelasyon katsayılarının büyüklüğünü, kısmi korelasyon katsayısı ile karşılaştıran bir değerdir. Faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek için, KMO katsayısı ve Barlett Sphericity testiyle incelenmiştir. 0 ile 1 arasında değer alan KMO değerleri aşağıda gösterilmiştir (Ersay, Yazçayır, 2014: 69-70).

- 0.5 – 0.6 arası (kötü)
- 0.6 – 0.7 arası (zayıf)
- 0.7 – 0.8 arası (orta)
- 0.8 – 0.9 arası (iyi)
- 0.9 üzeri (mükemmel)

Yapılan uygulama sonucunda elde edilen değerler tablo 2.’de gösterilmiştir.

Tablo 2. KMO ve Barlett Küresellik Testi Tablosu

Kasier-Meyer-Olkin (KMO)	0.747
Barlett Küresellik Testi	190.785
Df	66
P	0.000

Tablo 2.'de görüldüğü üzere 44 kişiden oluşan örneklemin KMO değeri 0.747 olarak belirlenmiştir. Literatürde belirtilen değer aralıkları baz alındığında KMO değeri veri yapısının faktör analizine uygun olduğu sonucuna varılmıştır. ($\chi^2=190.785$; $p<0.01$)

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda, anket formunun öz değerleri 1'den büyük 2 faktör altında toplandığı gözlemlenmiştir. Belirlenen 2 faktörün açıkladığı varyans değeri %51 dir. Açıklanan varyans oranının %30'un üzerinde olması davranış bilimlerinde yapılan test geliştirme çalışmalarında yeterli görülmektedir. (Büyüköztürk, 20018). Açıklayıcı faktör analizi için varimax dik döndürme tekniği kullanılmıştır ve anket formu 2 faktörlü 12 maddeden oluşan bir yapıya dönüşmüştür. Açıklanan varyans değerleri tablo 2.1.' de verilmiştir.

Tablo 2.1. Açıklanan Varyans Değerleri

Özdeğer İstatistiği			
Faktörler	Toplam	Varyans %	Birikimli %
1	4.234	35.280	35.280
2	1.917	15,973	51.253

Tablo 2.1. incelendiğinde 12 maddelik 2 faktörlü anket formunun toplam varyansı %51.25'ini açıklamaktadır. Elde edilen 51.253 varyans değerinin yeterli olduğu düşünülmektedir.

Birinci faktörde sosyokültürel ve dini problemleri belirleme anketinin “dini problemler” boyutuyla ilgili yedi madde yer almakta ve maddenin faktör yükleri 0.555 ile 0.823 arasında değişmektedir. İkinci faktörde ise sosyokültürel ve dini problemleri belirleme anketinin “sosyokültürel problemler” boyutunda beş madde yer almaktadır. Bu maddelerin faktör yükleri 0.610 ile 0.798 arasında değişmektedir. Nihai ankete formuna ait her bir madde ve faktör yük dağılımları tablo 2.2'de gösterilmiştir

Tablo 2.2. Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirleme Anketine Ait Madde ve Dağılım Yükleri

		Faktör Yükleri	
Maddeler		1	2
DİNİ PROBLEMLER	Görev yaptığım köyün imamı olarak dini kişiliğimden (otorite sağlamadan) dolayı sorunlar yaşadım.	,823	
	Görev yaptığım köyde camide yürütmüş olduğum dini faaliyetler (vaaz-irşad, Kur'an kursları, cami dersleri vb.) konusunda problemlerle karşılaşıyorum.	,709	
	Görev yaptığım köyde dini sorulara verdiğim cevaplar neticesinde problemlerle karşılaşıyorum.	,689	
	Görev yaptığım köyde ezan ve selaları merkezi sistemden okutunca problemler yaşıyorum	,638	
	Görev yaptığım köyün imamı olarak kişisel imajıma yönelik problemlerle karşılaştım.	,631	
	Görev yaptığım köyde dini uygulama ve törenlere katılmamaktan kaynaklanan problemlerle karşılaştım.	,572	
	Gündelik yaşam esnasında dini bakımdan kaynaklanan problemlerle karşılaşıyorum.	,555	
SOSYOKÜLTÜREL PROBLEMLER	Görev yaptığım köyün sağlık imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemler yaşadım.		,798
	Görev yaptığım köyün ulaşım imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemler yaşadım		,742
	Görev yaptığım köyün lojmanının yetersizliğinden dolayı problemlerle karşılaştım.		,620
	Eğitim imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemler ile karşılaştık.		,620
	Görev yaptığım köyde ilk zamanlarda adaptasyon problemleri ile karşılaştım.		,610

Tablo 2.3. Anket Formu Boyutlarının Korelasyon Analizi Sonuçları

Boyutlar		Dini Problemler	Sosyokültürel Problemler
Dini Problemler	r	1	,385**
	p		0,010
Sosyokültürel Problemler	R	,385**	1
	P	0,010	

Anket formu boyutları arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde dini problemler alt boyutu ile motivasyon boyutu arasında $r= 0.385$ orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmaya katılan köy imamlarının sosyokültürel problem durumları arttıkça dini problemlerde pozitif yönlü orta dereceli bir artış gözlemlenmektedir. Korelasyon katsayısının mutlak değeri olarak, 0.00-0.30 arası düşük düzeyde, 0.30-0.70 arası orta düzeyde ve 0.70-1.00 arası yüksek düzeyde olarak tanımlanmıştır.

2.4.7.Madde Analizi

Antalya Serik'in köylerindeki görevli imamların karşılaştıkları sosyokültürel ve dini problemleri belirlemeye yönelik anket formunun uygulanması sonucunda daha öncede belirttiğimiz gibi 2 boyut ve 12 maddeden oluşan bir anket formu elde edilmiştir. Anketin maddenin nitelikleri bakımından incelenmesi için madde toplam korelasyonuna ait madde analizi uygulanmıştır ve tablo 2.4.' de gösterilmiştir.

Tablo 2.4. Madde Toplam Korelasyon Analizi Sonuçları

Maddeler	6	5	7	20	8	9
R	0.54	0.63	0.65	0.45	0.47	0.31
Maddeler	10	14	13	4	1	15
R	0.18	0.43	0.25	0.71	0.36	0.55

Antalya Serik'in köylerindeki görevli imamların karşılaştıkları sosyokültürel ve dini problemleri belirlemeye yönelik anket formu için yapılan madde analizi neticesinde, madde toplam test korelasyonunun 0.18 ile 0.71 arasında değiştiği görülmüştür.

2.4.8. Anket Formunun Güvenilirlik Çalışması

Tablo 2.5. Anket Formunun Boyutlarının Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Dini Problemler	7	.80
Sosyokültürel Problemler	5	.75
Toplam	12	.81

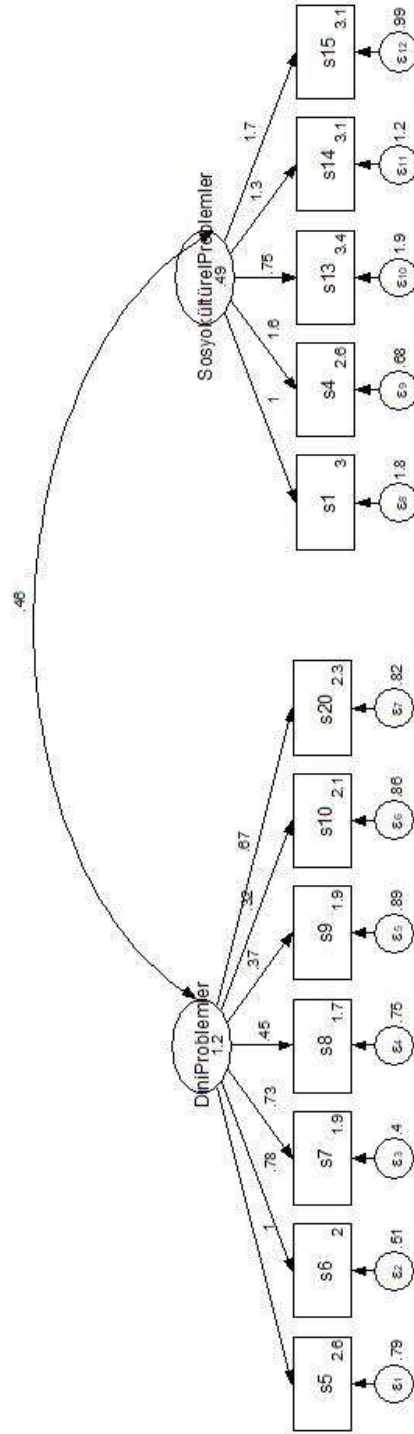
Anket formunun güvenilirlik düzeyini belirlemek amacıyla iç tutarlılık katsayıları hazırlanmıştır. 44 köy imamına uygulanan anket formunun bütününe, cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Anket formunun alt boyutlarının güvenilirlik düzeyleri incelendiğinde, dini problemler alt boyutunun .80 ve sosyokültürel problemler alt boyutunun ise .75 olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu değerler anket formunun güvenilir olduğunu göstermektedir.

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) belirli bir temele dayanarak çeşitli değişkenler tarafından oluşturulan faktörlerin gerçek verilere ne derece uyum sağladığını tespit etmeye ve değerlendirmeye yönelik bir analiz tekniğidir (Çapık, 2014:196). Bu çalışmada DFA için uyum indeksleri kullanılmış ve Ki-kare uyum testi (Chi-Square Goodness), Karşılatırmalı Uyum İndeksi(Comparative Fit Index, CFI) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA) uyum indeksleri incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen değerler aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2.6. Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Uyum İndeksi Sonuçları

Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Değer	Gözlenen Değer
Ki-Kare/ Serbestlik Derecesi	≥ 2.00	3.67
CFI	≥ 0.90	0.89
TLI	≥ 0.80	0.82
RMSEA	≤ 0.06 veya ≤ 0.08	0.08

Tablo 2.6' ya göre Antalya Serik'in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Anket Formu'nun, yapı geçerliliği için yapılan DFA'dan elde edilen model uyum sonuçlarına göre uyum indeksleri incelenmiş ve Ki-kare değerinin ($\chi^2=219,944$, $sd=66$, $p=0.000$) anlamı olduğu sonucuna varılmıştır. Uyum indeksi değerleri ise $RMSEA=0.096$, $CFI=0.89$, $TLI=0.82$ ve $\chi^2/sd=3.332$ olarak bulunmuştur. χ^2/sd değerinin 0-5 arasında olması modelin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu uyum indeksleri ile modelin yeterli derecede uyum verdiği sonucuna varılmıştır. Modele ilişkin faktör yükleri Şekil 1.'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Antalya Serik'in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Anket Formu'na Ait Doğrulayıcı Faktör Analizi Model

2.5. Varsayımlar

- 1) Araştırmanın uygulandığı örneklem grubu, geneli temsil edebilecek şartları bünyesinde barındırır.
- 2) Araştırmada kullanılan yöntem ve teknikler, araştırmayı gerçekleştirebilecek potansiyelindedir.
- 3) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, adaptasyon bakımından problemlerle karşılaşabilirler.
- 4) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, köy muhtarı ile olan ilişkilerinden dolayı, sorunlarla karşılaşabilirler.
- 5) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, köydeki komşuluk ilişkileri bakımından sorunlarla karşılaşabilirler.
- 6) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, görev yaptıkları köyün, hem kendileri için hem de aileleri için, eğitim imkansızlıklarından dolayı sorunlarla karşılaşabilirler.
- 7) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, görev yaptıkları köyün sağlık, ulaşım, sosyal alan, iletişim, vb. konularındaki yetersizliklerinden dolayı sorunlarla karşılaşabilirler.
- 8) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, dini kişiliklerinden dolayı problemlerle karşılaşabilirler.
- 9) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, camide yürütmüş oldukları vaaz, irşad ve dini eğitim noktasındaki konulardan dolayı problemlerle karşılaşabilirler.

- 10) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, kendilerine yöneltilen dini sorulara verdikleri cevaplardan dolayı sorunlarla karşılaşabilirler.
- 11) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, kişisel imajlarına yönelik eleştirilere bağlı olarak sorunlarla karşılaşabilirler.
- 12) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, dini törenlere ve uygulamalara katılamamaktan dolayı problemlerle karşılaşabilirler.
- 13) Antalya Serik'te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamlar görevleri esnasında, dini bakımdan gündelik yaşamlarında problemlerle karşılaşabilirler.

2.6. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmanın ilk seyri için Serik köylerinde belli zaman aralıklarında gözlemler yapılmış, daha sonra bu gözlemlerden hareketle bir grup imamla mülakatlar gerçekleştirilmiş ve gözlem ve mülakatlar ile elde edilen veriler ışığında bir anket formu oluşturulmuştur. Araştırma Antalya Serik'te mart- kasım 2019 tarihleri arasında görev yapan köy imamlarını kapsamaktadır ve bu zaman dilimi için geçerlidir. Araştırmanın yapıldığı zaman diliminde Serik köylerinde boş olan cami kadroları, daha fazla köy imamına ulaşmayı sınırlandırmıştır. Ayrıca araştırma esnasında mülakat yapılan köy imamlarından bazıları, kendilerine örneğin muhtar ile ilişkisi bakımından yaşadığı problemleri saptamak için bir soru sorulduğunda, vereceği cevabın kendisi ile muhtarın ilişkisinde olumsuz anlamda kullanılacağından çekincesini dile getirmiştir. Bu örnekte yaşanan hadise diğer soruların çoğu içinde geçerlidir. Bu yüzden bazı imamlar özellikle mülakat tekniği ile uygulanacak çalışmalara katılmak istememişlerdir. Nedeni sorulduğunda ise müftülük ile sorun yaşayabileceği için endişelendiğini ve bu durumun mesleki kariyerine zarar vereceğini söylemişlerdir. Bu vb. durumların önüne geçebilmek için imamlarının vereceği cevapların kendisi aleyhine kullanılmayacağı, çalışmada kullanılırsa isminin kodlanacağı ve mahremiyetine dikkat edileceği noktasında bilgilendirilse de bazı imamlarda bu durum değişmemiştir.

Bu çalışmanın avantajlı yönü ise, köy imamlarının sürekli köy hayatı yaşamaları ile şehir hayatının çeşitli imkanlarından mahrum kalmalarına bağlı olarak köylerdeki imkansızlıklardan şikayetçi olmaları ve buna bağlı sosyokültürel problemler ile dini bakımdan köylerdeki dini anlama ve hayata geçirme bağlamında karşılaştıkları dini problemleri, dinleyen birinin olması ve bu konuların akademik hayatta bir tez konusu olarak kullanılmasının bazı köy imamlarının hoşuna gitmesidir. Bu nedenden dolayı bu köy imamlarından bazıları, araştırmada kullanılan anket ve mülakat sorularına istekli bir şekilde cevap vermişlerdir. Bu durum çalışmanın avantajlı tarafı olarak görülebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR: SERİK'TE KÖY İMAMLARININ GÖREVLERİ ESNASINDA KARŞILAŞTIKLARI SOSYO-KÜLTÜREL VE DİNİ PROBLEMLER

Türkiye’de günümüze kadar köy imamlarının sorunlarıyla alakalı çok fazla çalışma yapıldığı söylenemez. Bu anlamda Türkiye’de köy imamlarıyla alakalı olarak daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir. Çünkü sosyolojik anlamda köy imamlarının hayatı, hem köy sosyolojisi hem de din sosyolojisi için çok fazla bilgi barındırabilecek bir konudur. Bu anlamda konumuzla alakalı olarak, literatür taraması yaptığımızda birinci olarak, Yavuz’un (2015) doktora tezi olan “ Türkiye’de Köy İmamlarının Sorunları –Pınarbaşı Örneği ” adlı çalışması, köy imamları ile alakalı olarak yapılmış en geniş ve en kapsamlı çalışma olarak rahatlıkla nitelendirilebilir. Bu çalışmada, Kayseri’nin Pınarbaşı ilçesindeki köy imamları ve köy halkından oluşan kişiler ile sosyoloji biliminin anket ve mülakat teknikleri kullanılarak belli başlı verilere ulaşılmış ve bu veriler raporlaştırılarak çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmada köy imamlarının olgusal durumlarından, sosyal ve kültürel problemlerine, mesleki yeterliliklerinden, mesleki memnuniyetlerine kadar pek çok anlamdaki konu ile alakalı araştırmalar ve incelemeler yapılmıştır. Bu anlamda çalışmanın içeriği, araştırmamızla alakalı olarak çok fazla yönden bilgileri bünyesinde barındırmaktadır.

İkinci olarak Dağcı’nın (2010) yüksek lisans tezi olarak ele aldığı “ Kırsal Kesimde Görev Yapan Din Görevlilerinin Sorunları, - Akşehir, Ilgın ve Doğanhisar Örneği- ” adlı çalışması, konumuzla yakından alakalı olan bir çalışmadır. Çalışmada çağımızın değişen ve gelişen şartlarından hareketle sosyal anlamdaki imkanlar noktasında köy-kent ayrımına gidilerek, köy imamlarının yaşam çevresi olan köylerdeki imkansızlıklardan bahsedilmiştir. Ayrıca çalışmada Diyanet İşleri Başkanlığı’ nın kurumsal anlamda köy imamlarına bakış açısı ve tanıdığı imkanlardan kaynaklanan problemler ile din görevlilerinin kendi niteliklerinden kaynaklanan problemlere de değinilmiştir.

Literatür taramasında üçüncü olarak, Uygun'un (1992) “ Halktaki Din Adamı İmajı ve Din Görevlilerinin Beklentileri ” isimli yüksek lisans tezidir. Uygun bu çalışmasında din görevlilerinin mesleklerini en iyi şekilde icra etmeye çalışırken, ne gibi engeller ile karşılaştıklarını incelemiştir. Araştırmadaki din görevlilerinin mesleklerini icra etme noktasındaki karşılaşmış oldukları problemlere ilişkin veriler, anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir.

Dördüncü olarak Karacoşkun' un (2017) “ Din Görevlilerinde Tükenmişlik Düzeyi ile İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Gaziantep İli Örneği)” adlı yüksek lisans tezidir. Yazar bu çalışmasında din görevlilerinin mesleki anlamda, tükenmişlikleri ile iş doyumunu düzeylerinin çeşitli değişkenliklere göre farklılık gösterip göstermediği hususunda ilişkisel tarama yöntemini kullanarak bir inceleme yapmıştır. Çalışmanın sonucunda yazar, din görevlilerinin iş doyumunu ile tükenmişlik düzeyleri arasında ters yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır.

Beşinci olarak Küçük' ün (2015) “ Din Görevlilerinin Mesleki Yeterlilikleri ile Mesleki Tutum ve Motivasyonları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Karabük İli Örneği) ” adlı yüksek lisans tezidir. Bu araştırmada Küçük, din görevlilerinin mesleki yeterlilikleri ile mesleklerine karşı olan tutumları ve motivasyonları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu yaptığı alan araştırması ile ortaya koymaktadır.

Altıncı olarak Yıldız'ın (1999) doktora tezi olan “ Din Görevlilerinin Sorunları ve Beklentileri Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Elazığ Uygulaması ” adlı çalışmasıdır. Çalışma Elazığ Müftülüğü' ne bağlı olarak görev yapan DİB' in atamış olduğu din görevlileri üzerinde uygulanmıştır. Çalışmada din görevlisi kavramı ile kurumsal anlamda müftü, vaiz, murakıp, imam hatip, müezzin gibi DİB teşkilatına mensup olan her branştan mevki ve kadrolar kastedilmiştir. Çalışmada araştırmamızla alakalı olarak, bir din görevlisinin karşılaşmış olduğu problemler ile köy ve kentte görev yapma durumları arasında anlamlı bir şekilde

farklılıklar olduğu ortaya konulmuştur. Çalışmaya göre köylerde görev yapan imamlar, kentlerde görev yapan imamlara göre daha fazla problemlere maruz kalmaktadır.

Literatür taramamızda araştırma konumuzla alakalı yedinci olarak, Çorak'ın (2010) “ Din Görevlilerinin Verimliliğini Engelleyen Psiko-Sosyal Etkenler: İstanbul Örneği ” adlı yüksek lisans tezidir. Çalışmada din görevlilerinin mesleklerini icra ederken daha verimli olmalarını engelleyen, psiko-sosyal engellerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmış ve elde edilen bulgulardan hareketle din görevlilerinin psiko-sosyal açıdan daha verimli hale gelebilmeleri için belli başlı çıkarımlarda bulunulmuştur.

Sekizinci olarak Erdiç' in (2010) “ Din Görevlilerinin Sosyoekonomik ve Kültürel Tabanı – Antalya İli Örneği- ” isimli doktora tezi çalışmasıdır. Çalışmada din görevlilerinin kahir ekseriyetinin, sosyoekonomik tabakalaşma piramidinde alt ve alt orta gelir grubunda yer aldıklarına ve bu durumun kırsal özellik taşıyan bölgeler ile din görevlileri arasında anlamlı bir ilişkisi olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu durumla ilgili olarak çalışmada din görevlilerinin kültürel tabanlarının, daha çok geleneksel ve ataerkil tipte bir durumu olduğu bulgusuna ulaşılmış ve din görevlilerinin eğitim durumlarının çok büyük çapta lise gibi alt kademelerde kaldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca çalışmada, din görevlilerini sosyoekonomik ve kültürel anlamdaki bu yapıları, onları modern dünyanın getirmiş olduğu değişim ve dönüşümlerde kendi geleneksel anlayışları arasında bir hayat şekillendirmeye sevk ettiği kanısına varılmıştır.

Dokuzuncu olarak Gül'ün (2007) “ Sosyökültürel Açından Din Görevlilerinin Toplumdaki İmajı (Kayseri / Kocasinan Örneği) ” adlı yüksek lisans tezidir. Çalışmanın konusu, modern dünyada meydana gelen gelişim, değişim ve dönüşüm bağlamında, güncel anlamda toplumun zihin dünyasındaki din görevlisi imajıdır. Çalışmada din, din-toplum ilişkisi, din adamı-toplum ilişkisi gibi konular açıklanmaya çalışılmıştır.

İlgili literatüre ilişkin verebileceğimiz onuncu çalışma Karahan'ın (2008) yüksek lisans tezi olan “ Türk Toplumunda İmam İmajı- İstanbul Örneği ” adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada Karahan dinin mahiyeti, dinin psikolojik ve sosyolojik yönleri, cami ve imam kavramlarının tarihsel süreç içerisindeki yeri ve günümüzde toplumda imam algısının nasıl olduğu gibi konuları incelemiştir. Ayrıca çalışmada toplumla sürekli iç içe olan polis, doktor, öğretmen gibi meslek dallarında çalışan bireylerin zihin dünyasındaki imam algısı da incelenmeye çalışılmıştır.

On birinci çalışma Adıyaman'ın (2003) yüksek lisans tezi olan “ Türkiye’de Din Adamının Sosyal Statüsü ” başlıklı çalışmasıdır. Bu çalışmada din, din adamı, dinin fonksiyonları, din adamının eğitim süreci, din adamının sosyal statüsü gibi konular incelenmiştir. Araştırmada anket yöntemi kullanılarak, din adamlarının ve halkın görüşlerine müracaat etmek münasebetiyle, din adamının sosyal statüsü tespit edilmeye çalışılmıştır. Neticede genel olarak din adamının toplumda en önde görülme isteğine rağmen, toplum tarafından daha çok memur gibi algılandığı sonucuna ulaşılmıştır.

On ikinci çalışma örneği Karaman, Yılmaz, Karagöz ve Altuntaş'ın (2016) bir komisyon olarak kaleme aldığı DİB yayınları tarafından basılan “ Din Görevlisi Rehberi ” kitabıdır. Bu kitapta din görevlisinin nasıl bir mahiyete sahip olduğu, toplum tarafından nasıl algılanması gerektiği hususlarından, dini öneme sahip olan her türlü konuda bir din görevlisinin nasıl hareket etmesi gerektiğine kadar pek çok konuya pozitif bir anlamda temas edilmiştir. Bu eserdeki hususlara dikkat eden imamların bir nevi problemlerle karşılaşmayacağı tavsiyesi dikkat çekmektedir. Eser bu anlamda çalışma konumuzla alakalı bir kitap olarak değerlendirilebilir.

Konumuzla ilgili, literatür çalışmalarına son olarak Genç' in (2004) “ Din Görevlilerinin Halkla İlişkileri ” başlıklı yüksek lisans tezi örnek verilebilir. Genç bu çalışmasında din görevlilerinin halkla ilişkileri bağlamında, araştırmanın amacı üzerinde durmuş ve imam hatiplerin, müezzinlerin ve diğer din görevlilerinin halkla ilişkiler noktasında dikkat etmeleri gereken hususlara değinmiştir.

Araştırma ile ilgili olarak literatür taramalarında, araştırma konusuna en yakın konuların Yavuz'un (2015) doktora tezi olan “ Türkiye’de Köy İmamlarının Sorunları –Pınarbaşı Örneği ” adlı çalışması ile Dağcı'nın (2010) yüksek lisans tezi olarak ele aldığı “ Kırsal Kesimde Görev Yapan Din Görevlilerinin Sorunları, - Akşehir, Ilgın ve Doğanhisar Örneği- ” adlı çalışmaları dikkat çekmektedir. Bu da araştırma konusu ile ilgili olarak literatür çalışmalarının başta da belirttiğimiz gibi yeterli seviyede olmadığını gözler önüne sermektedir. Ayrıca zikredilen çalışmalar köy imamlarının sorularını genel manada incelerken, bu araştırmada köy imamlarının yaşamış olduğu sosyokültürel ve dini sorunlara odaklanılmaktadır. Bu anlamda anket, mülakat ve gözlem teknikleri kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışma, köy imamlarının sorunları noktasında, din sosyolojisi literatürüne bir katkı olarak değerlendirilebilir.

Araştırma ile ilgili olarak çalışmanın başında Serik'teki köy imamlarının sosyokültürel ve dini sorunlarına ilişkin yapmış olduğumuz gözlemler ile ilgili literatürde geçen köy imamlarının sosyokültürel ve dini manada karşılaştıkları problemlerin çok büyük oranda örtüştüğü görülmüştür. Çalışma boyunca köy imamlarının yaşamış oldukları sosyokültürel ve dini problemlerin daha iyi anlaşılabilmesi için, genel olarak belli başlıklar altında bu problemler incelenmiştir. Oluşturduğumuz başlıkların başta sosyokültürel problemler ve dini problemler olmak üzere iki kısımda incelenmesi malumdur. Ardından sosyokültürel problemler kendi içinde “Adaptasyon sürecinden kaynaklanan problemler, komşuluk ilişkisi bakımından kaynaklanan problemler, muhtarla olan ilişkilerden kaynaklanan problemler, eğitim imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemler ve gündelik yaşam esnasında karşılaşılan problemler” olmak üzere beş başlık altında incelenmiştir.

Dini problemler de yine kendi içinde “ Köy imamlarının dini kişiliklerine yönelik olumsuz eleştirilerden kaynaklanan problemler, köy imamlarının kişisel imajlarına yönelik eleştirilerden kaynaklanan problemler, dini uygulama ve törenlere katılamamaktan kaynaklanan problemler, camide yürütülen dini

faaliyetlerde karşılaşılan problemler ve gündelik yaşam esnasında karşılaşılan dini problemler ’’ olmak üzere beş başlık altında incelenmiştir.

Araştırmada uygulanacak ilk teknik olan görüşme tekniğinde, köy imamlarına yönelik belirlediğimiz başlıkları kapsayan toplam on adet soru sorulmuştur. Sosyokültürel ve dini bakımdan karşılaşılan sorunları belirlemek için sorulan bu sorulardan bir tane sosyokültürel, bir tane de dini olmak üzere iki tanesi genel bir soru olarak sorulmuş ve burada gözlem ve literatür taramamızda gözümüzden kaçabilecek sosyokültürel ve dini sorunlar yakalanmaya çalışılmıştır.

Gözlemlerimiz ve ilgili literatürün incelenmesi neticesinde, köy imamlarının çokça muzdarip olduğu eğitim, ulaşım, altyapı, sağlık gibi sorunlar sosyokültürel sorunların içeriğinde ele alınmıştır. Araştırmamızda kullandığımız anket tekniğinde ise daha önceden tecrübe ettiğimiz gözlemler, literatür taramaları ve mülakatlar çerçevesinde demografik sorular hariç toplam 25 adet soru sorulmuştur ve sorulan bu sorular faktör dağılımlarına göre, geçerlilik ve güvenilirliklerine göre analiz edildiklerinde toplamda 12 adet soruya inmiştir. Bu 12 adet soru toplamda 8 başlık altında incelenebilecek sorulardır. Dolayısıyla çalışmanın başında gözlem, ilgili literatür taramaları ve mülakatlarla belirlediğimiz 10 ana başlıktan, anket çalışmamızdan çıkan sonuçlar ile 8 tanesini destekleyen verilere ulaşılmıştır. Bu başlıklarda hem mülakatlar hem de anket sonuçları kullanılırken, 2 başlık altında sadece mülakatlar kullanılabilmiştir.

3.1. SOSYO-KÜLTÜREL PROBLEMLER

3.1.1. Adaptasyon Sürecinden Kaynaklanan Problemler

Çalışmamızın başında köy kavramı ve köy toplumlarının sosyolojik manadaki durumu üzerine bir inceleme yapmıştık. Köy imamlarının adaptasyon bakımından karşılaştıkları problemleri daha iyi anlayabilmek için köy halkları üzerine yapmış olduğumuz incelemeleri, kısaca hatırlamakta fayda vardır.

Köylerde yaşayan insanlar, genel olarak gündelik işlerinde zihinsel aktivitelerden ziyade fiziksel aktivitelerle meşgul olan, çalışma şartları daha çok kendine bağlı ve kişiler arasında kesin hatlarla çizilmiş iş paylaşımları olan, bir şehir ya da ilçeye göre çok daha fazla doğayla iç içe ve yaşamını doğa şartlarına göre belirleyen bir kitledir. Köy halkında bu ve benzeri durumlardan dolayı oturmuş bir sosyal düzen hakimdir. Bu sosyal düzene sosyolojik manada ani ve dışardan etkiler çok daha sınırlı ve az olarak değerlendirilebilir. Bu bakımdan herhangi bir imamın bir köye tayin olmasıyla birlikte memuriyet bakımından asker, polis, öğretmen, doktor vb. meslek gruplarının çalışması için köyde karakol, okul ve hastanenin olmadığını düşünürsek, devlet memuriyetini temsil eden tek kişinin imam olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu anlamda günümüz şartlarında devlet memuru olarak çoğu köyde sadece imamın olması da yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan köye bir imamın atanmış olması, o köy halkı için dikkate değer bir durum olarak kabul edilebilir.

Köy imamlarının herhangi bir köyde, yeni atanarak ya da tayin yoluyla görevlerine başlamalarıyla birlikte adaptasyon süreci devreye girecektir. Bu bakımdan adaptasyon kavramının ne olduğunu incelememiz, bu süreci anlamamızda kolaylık sağlayacaktır. Adaptasyon kavramı daha çok bir durumdan diğerine geçmeyi ifade eder ve genel manada bireyin, yerel imkanlara, geleneklere, örf ve adetlere ve yeni var olduğu yerdeki hayatın genel akışına uyum sağlamak için, davranışlarını değiştirme durumu olarak özetlenebilir.

Kültürlerarası adaptasyonda başka bir kültürel hayata uyum sağlama ya da başka bir kültürün bireyleriyle ilişki kurma durumundaki yetenek olarak ifade edilebilir (Karaeminoğulları, Doğan ve Bozkurt, 2009: 332-333). Bu yetenek pek çok mesleki branşta önemli olduğu gibi köy imamlığında da önemlidir ve bir insanın yabancı bir yerde işe başladığında, kendine ait olan bütün yönleriyle bu durumdan etkilendiği gibi köy imamları da bu durumdan etkilenmektedir.

İnsanların yeni katıldığı bir topluma adapte olması, oldukça uzun bir süreci kapsayabilmektedir. Bunun nedeni kendi yetiştiği, gördüğü, var olduğu toplumun özellikleri ile yeni geldiği toplumun özellikleri arasındaki farklardır (Can, 2011: 106-107). Ülkemizde Türk toplumu vardır, bu genel bir toplum belirtmesidir ama Türk toplumu da kendi içinde birçok toplumsal öğeye ayrılmaktadır ve bunların hepsindeki hayat anlayışı ve yaşayış tarzı birbirinden farklılıklar gösterebilmektedir. Araştırmamızla ilgili olarak köy imamlarının görev yerlerindeki adaptasyon süreçleri ile ilgili kastettiğimiz durum işte bu durumdur.

Serik'teki köy imamlarından ankete katılanların, sosyokültürel problemler alt boyutunda yer alan “Görev yaptığım köyde ilk zamanlarda adaptasyon problemleri ile karşılaştım” maddesine verdikleri cevaba ait dağılımları Tablo 3.'de verilmiştir.

TABLO 3. Görev Yapılan Köyde İlk Zamanlarda Adaptasyon Problemleri ile Karşılaşma Durumlarına Göre Dağılımları

Görev yaptığım köyde ilk zamanlarda adaptasyon problemleri ile karşılaştım	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	18,2
Katılmıyorum	16	36,4
Kararsızım	0	0
Katılıyorum	9	20,5
Tamamen Katılıyorum	11	25,0
Total	44	100,0

Çalışmaya katılan kişilerden, “Görev yaptığım köyde ilk zamanlarda adaptasyon problemleri ile karşılaştım.” maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %18,2, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %36,4, katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı %20,5, ve tamamen katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %25 olduğu gözlemlenmiştir.

İmam- köy halkı ilişkisinde, görevine yeni başlamış bir imamın yeni bir ortama alışması bakımından, adaptasyon sürecinden kaynaklanan problemlerin neler olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan görüşmelerde şu bilgilere ulaşılmıştır:

“Adaptasyon sürecinizde herhangi bir problemle karşılaştınız mı, karşılaştıysanız bu problemler nelerdir? Köy halkı size bu süreçte yardımcı oldu mu?”

“ Köyde göreve başladığım ilk zamanlarda adaptasyon sürecim oldukça zor geçti. Bunun en temel sebebi hayatımda daha önce, hiç köyde yaşamamış olmamdı. Köyde göreve başladığım ilk zamanlar, kış mevsimine giriş zamanlarıydı. Bu zamanlarda köylü, kışa hazırlık için köyün çevresindeki kurumuş ağaçlardan ya da orman dairesinden yakacak temin ediyorlardı. Benim yakacak teminim konusunda köylü gevşek davrandı. Daha sonra ben konuyu muhtara ilettim. Muhtar ise satın almam gerektiğini söyledi. Neyse bir şekilde kışlık odunumu temin ettim. Daha sonra önceden hiç balta falan kullanmadığım için, çok zor bir şekilde odunlarımı kırdım. Kış boyu soba yakmakta yine çok zorlandım. Gerçekten ısınmanın bile aslında ne kadar zor olduğunu anlamıştım. İlk zamanlar bu anlamda zor geçti. Köylüde açıkçası bu konuda dediğim gibi pek destek olmadı. Ayrıca köyde bakkal olmadığı için ekmeğim bile bitse ekmek almak için gitmem gereken mesafe 4 kilometre. Bu yüzden ilk birkaç günde alışveriş konusunda mağdur olsam da sonradan izinli günlerimde ilçeye indiğimde her şeyi fazla fazla aldım hep. Bir şeyim eksik olduğunda ise komşularımdan karşılıyordum bu konuda yardımcı oldular. Adaptasyon konusunda sorun yaşadığım bir başka konu ise

köydeki nüfustu. Köyde gündelik hayatta muhatap olduğum kişi sayısı bir elin parmakları kadar. Bu yüzden çok sıkıldım ilk zamanlar ama yavaş yavaş sonradan çoğu şeye alıştım. Genel olarak köyde adaptasyon konusunda köy hayatına alışık olmadığım için dolayı sorunlar yaşadım diyebilirim.” (H. B, 23.)

“Köye ilk gelip camide göreve başladığımda, köylüye ve cemaate kendimi tanıttım. Daha sonra gerek camide gerekse köyde insanlarla iletişim kurmaya başladığımda başka bir şehirden olduğum için iletişim kurarken köylü ile birbirimizi anlama noktasında sorunlar yaşadık. Daha sonra ilerleyen dönemlerde köylünün iletişim diline adaptasyon sağlayarak bu problemi atlattım. Köye ilk atandığım dönemden kısa bir zaman sonra Ramazan ayı geldi. Bu ayda normalde bizim oralarda özellikle de imam bekarsa iftarlara davet edilir. Hatta imam bu ayda evde yemek pişirmiyor desem yeridir. Görev yaptığım köyde ise iki aile haricinde beni iftarlara davet eden olmadı. Bu da açıkçası benim adaptasyon sürecimde olumsuz bir etki bıraktı. Ayrıca görev yaptığım köyde market ya da bakkal olmadığı için alışverişe Serik’e inmem gerekiyordu. Serik’i tam bilmediğim için neyi nerden daha ucuza alırım konusunda da ilk zamanlarda pek bilgim yoktu. Köylüye bu noktada yardımcı olmalarını Serik’i bana tanıtmalarını söyledim. Onlar da açıkçası beni geçiştirdiler. Bu konuda da ilk zamanlar adaptasyon sürecinde problem yaşamıştım. Birde görev yaptığım köydeki insanlar hep yaşlı kişiler. Bende genç olduğum için yaşlılarımdan oluşan bir arkadaş çevresi oluşturma konusunda çok problem yaşadım ve halada yaşamaya devam ediyor. Gerçekten insanın yaşlılarıyla sosyal bir ortamının olmaması çok kötü bir durum. Eğer köyde yaşıma uygun bir arkadaş çevresi oluşturabilseydim adaptasyon sürecim daha kolay olurdu. Bu durumda adaptasyon sürecini atlattımda bana katkı sağlardı.” (A. D, 24)

Köy imamlarının adaptasyon konusunda yaşamış oldukları problemleri tespit etmek için görüştüğümüz imamlardan bazıları, köyde daha önceden görev yapan imamların köy halkı ile yaşamış olduğu sıkıntılardan dolayı, köyün bütün

imamlara karşı bir önyargı içerisinde olduğunu belirtmişlerdir. Bu konu hakkında şu bilgiler paylaşmıştır:

“Görev yaptığım köyde benden önce görev yapan bir imamın, köylüye göre görevini tam manasıyla yerine getirmeyişi, pis elbiselerle camiye gelişi, eşinden boşanmış olması ve argo ifadeler kullanması gibi olumsuz tavırlar içinde olması köylünün zihninde imamlara karşı bir önyargı oluşmasına sebebiyet vermiş. Her ne kadar köylünün zihnindeki bu olumsuz imam imajını silmeye çalışmış olsam da, bu konuda yüzde yüz başarıya ulaştığım söylenemez. Bu sebepten dolayı adaptasyon sürecimde daha çok problemle karşılaştım. Ayrıca benimle beraber Serik’in bir köyünde göreve başlayan bir başka imam arkadaşım, köylüden yana hep şikayetçiydi. Bir türlü köye karşı adapte olamadı. Görev yaptığı köyün halkı bu arkadaşı çoğunda gereksiz yere şikayet ediyordu. O arkadaşım da adaptasyon sürecini atlattığı için kendine göre istifa etmek zorunda olduğunu söyleyip istifa etti.” (S. T, 30)

Köy imamlarının adaptasyon bakımından karşılaştıkları problemleri daha iyi tespit edebilmek için, Serik’te köylerde yaşayan bireylerle yapılan görüşmelerde ulaşılan bilgiler şu şekildedir:

“ Köyünüzde görev yapan imam, köye kolaylıkla alışabildi mi, bu konuda imamın durumunu nasıl buldunuz?”

“ Köyümüzde görev yapan imam daha önce hiç köyde yaşamamış, bundan dolayı başlarda zorlandı. Bizim yanımıza gel beraber vakit geçirelim tarlaya, dağa gidelim desekte o şehirde yaşadığından böyle şeyleri sevmiyor. Köylü ile bir samimiyet yakalayamadı. Anca evden namaza, namazdan eve gidiyor. Gel oturalım sohbet edelim falan diye teklif ediyoruz ama o evde işim var ders çalışıyorum diyor gidiyor. Bizimle pek alakası yok gibi yani o yüzden herhalde köyü sevmeydi.” (H. Y, 62)

Mülakatlarda sorduğumuz sorulara yönelik aldığımız cevapları incelediğimizde, köy imamlardan bazıları adaptasyon sürecinde köylünün yardımını yetersiz bulduklarını ve buna bağlı olarak bazı problemlerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. İmamların karşılaştıkları bu problemler; daha önce köy hayatı yaşamamalarına bağlı olarak köye adapte olamama, farklı lehçeden dolayı köylüler ile iletişim kurarken sorun yaşama, özellikle Ramazan Ayı'nda iftar davetlerine ve genel olarak da yemek davetlerine çağırılmayıp adaptasyon sürecinde olumlu bir hava yaratmama, köylerdeki genç nüfusun imkanlar bakımından daha cazip olmasıyla şehre göç etmesi ve buna mukabil köylerde sadece yaşlı olarak nitelendirilebilecek insanların kalmasından dolayı genç yaşta köy imamlarının köylerde yaşına uygun bir sosyal çevre kuramama sorunu ve köylünün görev yapılan çevreyi tanıtmamalarına bağlı olarak köy imamlarının sosyal hayatta sorunlar yaşaması olarak kategorize edilebilir. Adaptasyon sürecinde köy imamlarının karşılaştıkları problemler sonuç olarak bu süreci sekteye uğratmış, yavaşlatmış ya da meslekten istifaya sebebiyet vermiştir. Ayrıca köy halkının zihnindeki olumsuz imam imajı da, köy imamlarının adaptasyon sürecini olumsuz etkileyen bir başka unsurdur.

3.1.2. Komşuluk İlişkisinden Kaynaklanan Problemler

Komşuluk kavramı, genel mana itibarıyla ev, arazi, dükkan, köy, kent ve ülke olarak birbirlerine sınırları olan ya da birbirleriyle yakınlıkları bulunanları kasteden genel bir kavramdır. İnsanın toplumsallaşmasında ailesi, akrabaları ve arkadaş çevresinin yanında en önemli olanlardan biri de komşularıdır. Toplumsal ilişkiler ağı insanın, iyi ve kötü zamanlarında en yakın çevresi ile temas halinde olmasını zorunlu kılar ve bu durum insan tabiatının bir gereğidir. Kötü zamanlarda her anlamda yardımlaşma, normal zamanlarda ziyaretleşme ve her açıdan birbirinden etkilenme komşuluk ilişkilerinin dışı vurmuş halidir. Komşuluk ilişkileri fiziki yakınlıktan bağımsız olarak da devam edebilir ve bu şekilde de işlevselliğini yitirmeden, oldukça köklü bir şekilde sürebilir.

Dünyadaki bütün toplumlarda, insanların bir arada yaşamasına bağlı olarak, insanlar arasında bazı hak ve sorumluluklar doğmuştur. Toplumumuzda, bu hak ve sorumluluklara binaen bir komşuluk kültürü var olmuştur. Komşuluk veya komşuluk kültürü ülkemizin sosyal hayatının bir gerçeğidir. Bu komşuluk kültürünün oluşmasında din, ahlak kuralları, örf, adet ve gelenekler etkili olmuştur. Dini kaynaklarda komşuluk kavramı ile alakalı olarak pek çok hükümlerden bahsedilirken, örf ve adetlerimizde de komşuluk kavramı ile alakalı pek çok içerik mevcuttur. Nitekim içtimai hayat içerisinde, baskın bir kültür olan komşuluk üzerine “Komşu komşunun külüne (veya tütününe) muhtaçtır. Ev alma komşu al.” vb. birçok atasözü söylenmiş ve bu alanda bir çok inceleme ve araştırma yapılmıştır (TDK, 2010). “ Ev alma, komşu al.” sözü dilimizde çok yaygın bir şekilde kullanılan ve sosyo-kültürel manada pek çok anlam ihtiva eden bir atasözüdür. Bu atasözünde insanın yaşayacağı evin konforu, kalitesi ve maddi özelliklerinden ziyade gelenek, kültür, din ve ahlak bağlamında çevresinin daha önemli olduğuna vurgu yapılmaktadır. “ Komşu komşunun külüne muhtaçtır.” atasözü ise, sosyolojinin insanın toplumla beraber var olma önkabulüne benzer bir anlam içermektedir. Bu atasözü ile ilgili olarak, insanın toplumsal ilişkilere ihtiyaç duymasına ve bundan dolayı kendine en yakın insanlar olan komşularıyla ilişkilerinin önemine vurgu yapılmaktadır (Yılmazöz, 2010 , Gölçük, 2007).

Komşuluk kültürü toplumumuz bakımından önemli bir yere sahipken, gözlemlediğimiz kadarıyla köy hayatının belli başlı özellikleri sebebiyle, komşuluk kavramı köylerde daha önemli hale gelmektedir. Nitekim günümüz köylerinde azalan insan nüfusu nedeniyle, köylerde yaşayan insanlar birbirlerine karşı kendilerini daha sorumlu hissetmekte ve birbirleriyle olan ilişkilerini derinleştirmektedir. Bunun yanında köy toplumlarının kentlerden farklı olarak hayatlarında hakim olan özellikleri, (geleneksel yapısı, aile içi ilişkileri, komşulara bakış açısı vb.) komşuluk kültürünün köylerde, kentlere nispetle daha yoğun yaşanmasına sebep olmaktadır. Bununla beraber bu durumun tam tersi olarak, köylerde yaşayan insanlar arasındaki herhangi bir çatışma durumu, kentlerde yaşayan insanlara göre daha sert ve ilişki bitirici olabilmektedir. Bu durumda o insanların hayatlarını her anlamda etkilediği gibi komşuluk bağlamında da etkileyebilmektedir.

Çalışmamız ile ilgili olarak köylerde görev yapan imamlarla yapmış olduğumuz mülakatlarda ve gözlemlerde elde ettiğimiz veriler sonucunda, köylerdeki sosyokültürel hayatta önemli bir konumu olan komşuluk ilişkilerinin hem olumlu hem de olumsuz anlamda, köy imamlarının hayatlarını etkilediği görülmüştür. Bu sebepten sosyokültürel manada önemli bir konu olan komşuluk ilişkileri bağlamında köy imamlarının yaşadığı sorunlar incelenmiştir. Köy imamlarının görevleri esnasında komşuluk ilişkileri nedeniyle karşılaştıkları problemleri tespit edebilmek amacıyla yapılan görüşmelerde şu bilgilere ulaşılmıştır:

“Kültürümüzde önemli bir yer tutan komşuluk ve misafirperverlik olgusu bakımından görev yaptığınız köyde problem yaşıyor musunuz, eğer yaşıyorsanız ne gibi problemlerle karşılaştınız?”

“Görev yaptığım köyün halkı muhafazakar ve tutucu bir kitle. Ben de bekar biri olduğum için açıkçası köylü beni pek evine davet etmiyor. Ben bu durumu köylünün bekar kız çocukları olduğuna bağlıyorum. Yani komşuluk ve misafirperverlik noktasında köylü bana karşı biraz zayıf. Köyde genel olarak beni misafirlige davet eden iki ailenin dışında, aile yok. Onlarda yaşlı ve canları sıkıldıkları için galiba benimle vakit geçirmek istiyor. Köy hayatında istediğin herhangi bir şeyi hemen şehirdeki gibi bulup alamıyorsun. Benim de bazen mutfak ürünleri bakımından ya da her hangi bir işten dolayı bir malzemem eksik oluyor. Köyde de bana karşı komşuluk ilişkileri az olduğundan bir şeyim eksik olduğunda ya da bir şeye ihtiyaç duyduğumda gidip isteyemiyorum. Onlar bu konuda bana karşı kapalı oldukları için bende onlara karşı ister istemez kapanıyorum.” (A. H, 24)

“Görev yaptığım köyde komşuluk ilişkileri çok iyi durumda. Pek bir sıkıntı ile karşılaşmadım. Yardımcı olmayı seviyorlar bana. Bu yüzden bu köyde uzun süredir görev yapıyorum. Sırf insanlık ilişkileri iyi olduğu için. Biz onları sevdik onlarda bizi sevdi. Ama bu konu ile alakalı şöyle bir durum var. Köyümüzde iki tane amca var. Bunlar geçmiş dönemlerde bazı problemler yüzünden dövüşmüşler ve birbirleriyle hiç konuşmuyorlar ama bana karşı ikiside çok iyiler, sadece biraz kıskançlıkları bana yansıyor. Ben bu durumu idare ediyorum tabi. Mesela biriyle ilçeye gidiyorum geziyorum, bazen öbürü alınıyor bu duruma onla fazla samimi

olmamı istemiyor. Diğeri de aynı şekilde. Ama ben ikisinde gönlünü hoş tutmaya çalışıyorum bu tavrımdan dolayı onlarda benim üstüme pek gelmiyor.” (R. L, 52)

“Bu konu hakkında görev yapmış olduğum köyde rahatsız edecek düzeyde, misafir olarak gelip gitme durumu var. Mesleğim icabı sabah namazından öğle namazına kadar boş vaktim oluyor ve bu vakti genel olarak uyuyarak geçiriyorum. Geceleri de fazla uyumuyorum ders çalışıp kitap okuyorum. Görev yaptığım köydeki kişiler ise güne sabah ezanıyla birlikte başlayıp, işlerinin çoğunu sabah 9-10’ a kadar bitiriyorlar ve daha sonradan bana erken olan bu saatlerde çay içmeye ya da sohbet etmeye eve geliyorlar. Ben de mecburen bu durumda onları ağırlamak zorunda kalıyorum. ” (M. Ş, 46)

Köy imamlarının sosyokültürel manada, komşuluk ilişkileri bakımından kaynaklanan problemlerini daha iyi tespit etmek amacıyla Serik’in köylerinden yaşayan kişiler ile yapmış olduğumuz görüşmelerde şu bilgilere ulaşılmıştır:

“ Köyünüzde görev yapan imam ile köy halkı arasında komşuluk ile alakalı bir probleme şahit oldunuz mu, olduysanız bu olayı bize anlatır mısınız?”

“ Bence köyümüzün imamı bu konuda çok pasif. Pek bizlerle muhatap olmuyor. Akşam çaya gel deriz, işim var der. Yemeğe davet ederiz, işim var der. Geliyorsa ayda bir defa. Biz köylü ile her akşam olmasada muhakkak üç dört akşama bir birimizde toplanırız. Hocamız böyle şeylere alışkın olmadığından yaşı da genç olduğundan herhalde bizden sıkılıyor.” (M. Z, 66)

“ Köyümüzde caminin kenarında bir aile oturuyor. O ailenin din ile iman ile işi olmaz. Gelen hocalarında gitmesine onlar sebep oldu hep. Caminin arazisinde gözleri vardı. Evlerinin olduğu yerle caminin arazisini birleştirip kendilerinin arazisine katacaklardı. Biz buna müsaade etmedik. Ora köye ait bir araziydi. Bizde oraya cami yaptık. Bunun üzerine o bize küstü. Aradan kaç yılda geçse hala köye gelen hocalara kötülük eder. Gitmeleri için uğraşır. Onların yüzünden en fazla duran hoca 2 yıl durdu.” (K. I, 71)

Serik'te köy imamlarının, komşuluk bakımından karşılaştıkları problemlerini tespit etmek amacıyla yapmış olduğumuz mülakatlarda, köy imamlarının belli başlı sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu sorunlar kategorize edildiğinde, köy halkının belli sebeplerden dolayı dışa kapalılığı, imamın diğer insanlarla olan ilişkilerini kıskanma, önceden haber vermeden imamın müsait olmadığı bir zaman diliminde misafirlige gelme, imamın köye adapte olamamasına bağlı olarak köylüye ve köye karşı kapalı olması, köylerdeki bazı art niyetli insanların imam ile ilgili olumsuz hava yaratmaya çalışması ve imamın gündelik yaşamını zorlaştırmaya çalışmasına bağlı olarak ortaya çıkan sorunlar olarak belirtilebilir.

3.1.3. Muhtarla Olan İlişkilerden Kaynaklanan Problemler

Köy imamlarının sosyokültürel sorunlarını tespit etmek amacıyla yapmış olduğumuz gözlemler ve literatür taramalarının neticesi olarak, köy imamı-muhtar ilişkilerinin birtakım sorunlar doğurabileceği kanısına varılmış ve böyle bir başlık açılması uygun görülmüştür. Nitekim köylerde görevli imamların, yaşadıkları sorunların en temel sebeplerinden birinin de imam-muhtar ilişkisine bağlı sorunlar olacağı aşikardır. Köy imamları ve köylüler ile yapmış olduğumuz mülakatlarda bu durumun gerçekte de böyle olduğu ortaya konulmuştur.

Köylerde baskın bir karakter olarak nitelendirebileceğimiz muhtar ile problem çözücü dengelerin gözetilememesi ve köy halkı ile olan iletişimin olumlu bir havada tutulamamasına bağlı olarak, köy imamları ile muhtarlar arasında bir takım sorunlar doğduğunu söyleyebiliriz. Köyde sözü geçen kişilerin başında gelen muhtarlar, köy imamlarının kendi gözetiminde ve güdümünde olmasını ve köy hakkındaki en büyüğünden en ufağına kadar alınacak kararlarda yanlarında olmalarını isteyebilmektedirler. Bu durumun tersi bir olay zuhur ettiğinde ise muhtarlar ellerinde bulundurdukları otoriteyi, köy imamlarına karşı bir baskı unsuru olarak kullanabilmektedirler. Gerek toplum hafızasında geçmişten gelen olumsuz köy imamı statüsünün tesiriyle, gerekse muhtarların köylerde seçilmiş lider olarak algılanmalarının kendilerine vermiş olduğu otorite gücü ile toplum

nezdinde muhtarların, köy imamlarının görev yerlerini istedikleri zaman değiştirebilecekleri gibi bir izlenimin dahi varlığından bahsedilebilir (Yavuz, 2015: 85-86).

Bir imamın köyde memur olması ve dini bakımdan lider olarak görülmesi nedeniyle saygın bir yeri olması, muhtarın da o köye seçim yoluyla mahalli lider olması doğal bir sonuç olarak görülmektedir. Köy nezdinden saygın bir yeri olan bu iki lider kişilikten biri olan muhtarın, imamın görev ve sorumluluk alanına, kendisini ilgilendirmeyen konularda dahi müdahil olması, problemlerin doğmasına sebebiyet verebilecektir. Araştırmamızın bu aşamasında köy imamı-muhtar ilişkisinden kaynaklanan problemler tespit edilmeye çalışılacaktır.

“Görev yapmış olduğunuz köyde bir imam olarak, sizce imam-muhtar ilişkileri nasıldır, köy muhtarı ile herhangi bir konu hakkında bir problem yaşadınız mı, yaşadıysanız bu problemler nelerdir?”

“ Köylerde muhtarlık her zaman için çok önemli olmuştur. Ne de olsa seçim yoluyla geliyor ve halkın gözünde bu yüzden bileğinin hakkıyla aldı izlenimi oluyor. Biz imamlar anlaştığı zaman, muhtar ile köy için çok önemli işler başarabiliriz, tabi birbirimize destek çıkarsak. Ama yok anlaşamaz isek işte o zaman gerçekten de çok sorunlara sebep oluyor bu durum. Ben açıkçası mesleki tecrübemden dolayı muhtarlara nasıl davranmam gerektiğini anladım. Ama bu tecrübeyi de durduk yere kazanmadım. Benim Serik'te eski görev yaptığım köydeki muhtar çok ispiyoncu birisiydi. Sürekli bizleri şikayet etmeye bahane arıyordu. Cami ile alakalı bir sıkıntı olsun, ezan okunmasın, cemaatten birileri şikayet etsin, hemen soluğu müftünün yanında alıyordu. Hatta müftü ile benden çok görüşüyordu desem yeridir. Müftülükte başlarda onun huyunu bilmediği için bize çok yüklense de sonralarda muhtarın nasıl biri olduğunu anladı. Ama tabi bu durum sorunu çözmüyordu. Bizden yana bir şikayet gidince müftülük istese de istemese de, bu şikayeti dikkate alıyordu. Ya bize murakıbı gönderiyor ya da dairede işin aslını astarını öğrenmeye çalışıyordu. Çok şükür muhtarla kavga döğüş etmeden oradan kurtulduk. O köyden ayrılmama sebep olanların başında da muhtar gelmekteydi.” (İ. S, 40)

“ İmam-muhtar ilişkileri gerçekten köylerde genel olarak imamlar açısından sorunlara sebep olmakta. Bu sorunlara bağlı olarak, mağdur olanlardan biri de benim. Çünkü bizim muhtarımız camide ampul değiştiren bile benim haberim olsun, benden habersiz hiç bir şey yapma diyen bir zihniyete sahip. Zaten haftada iki-üç defa arar sürekli. Gerek telefonda olsun gerekse yüz yüze olsun, ilişkilerimizde hep bir yukardan bakma tavırlar sergiler. Bizde sözleşmeli olduğumuz için pek sesimizi çıkaramıyoruz. Bunu da bildiği için daha rahat davranıyor.” (A. H, 24)

“Benim muhtarla olan problemlerim, genelde maddi konular. Cami ve lojmanın ihtiyaçları noktasında muhtardan hiçbir destek görmedim desem yeridir. Lojman olarak kullandığım ev belki otuz yıllık ve yıllarca boş kalmış. Bakımsızlıktan dolayı geldiğimde harap haldeydi. Ne kadar düzeltsem onarsam da bir şey baştan güzel olmayınca sonradan istediğin kadar uğraş düzelmüyor. Lojmanımda doğru düzgün bir tavan bile yok. Kışın buralarda da çok yağmur yağdığından hep hasta olduk. Yağan yağmur olduğu gibi hep içeri doldu. Muhtarı çağırdım ve sen olsan eşini, çoluğunu, çocuğunu böyle bir evde oturtur musun, diye sordum. Verdiği cevap tamam hocam halledeceğiz. Üstünden kaç ay geçti hala halledecek. En son kendim tek başıma gittim kaymakamla, belediye başkanıyla görüştüm. Sağ olsunlar bir hafta içerisinde belediyeden ekip gönderip çözdüler. Daha sonra muhtar geldi, hala sen benden habersiz neden gidiyorsun gibi serzenişlerde bulundu. Gerçekten o sene benim için kış çok ağır geçti. Bu tamamen muhtarın işgüzarlığı yüzündendi.” (Y. Ç, 29.)

Köy imamlarının, imam-muhtar ilişkilerinden kaynaklanan problemlerini daha iyi tespit edebilmek için köylüler ile yapmış olduğumuz görüşmelerde şu bilgilere ulaşılmıştır:

“Köyünüzde görev yapan imam ile muhtar ilişkisinde her hangi bir probleme şahit oldunuz mu, olduysanız bu problemi bizimle paylaşır mısınız?”

“ Bu konuyla alakalı köyümüzde şöyle bir durum gerçekleşti. Muhtarlık seçimlerinde köyümüzden iki tane aday çıktı. İkiside birbirine karşı imamın oylarını almak için birtakım olumsuz davranışlarda bulundular. İmam efendi de bu durumda

kendine yardımı dokunan adaylardan birini sözlü olarak dile getirmesede, bana göre fiilen destekledi diyebilirim. Biz kendisine böyle davranışlar içinde bulunmasının yanlış olduğunu söyleyince, kendisinin böyle bir çabasının olmadığını ifade ediyordu. Hocanın bu davranışı adeta köyü kendisine karşı ikiye böldü. ’’ (A. C, 51)

‘‘ Bizim köyümüzde bu konuyla alakalı olarak şöyle bir durum gerçekleşti. Bizim köyde iki tane cami var. Biri aşağı mahallenin biri de bizim. Muhtarlık bizim köyde biraz sert geçer. Şimdiki muhtar aşağı mahalleden, geçen seçimde de o kazanmıştı. Oylarının genelini o mahalleden alır. Bu mahalleden çok fazla oy çıkmaz ona. Bu yüzden dolayı, aşağı mahallenin her sıkıntısı ile yakından ilgilenirken bura ile pek ilgilenmez. Aşağı mahalledeki imama çok güzel lojman yaptılar. Orası bitince seneye de bizim bu mahalleye yapacağız dediler. Üç sene geçti hala yapacaklar. Bizim hoca da bu durumu muhtara kaç kere söyledi ama nafile. ’’ (Ş. T, 68.)

Görüldüğü üzere köy imamları görevleri esnasında çeşitli sebeplerden dolayı muhtarlar ile problemler yaşayabilmektedir. İmam-muhtar ilişkisinden kaynaklanan problemleri sıraladığımızda; cami ve lojmanı ilgilendiren maddi konularda muhtarın, imamı tamamen yok sayması, muhtarın köyün seçilmiş kişisi olduğu için imama karşı adeta bir amir gibi davranmaya kalkması, muhtarın köy hocasını çeşitli sebeplerle sürekli müftüye karşı şikayet etmesi, muhtarın seçimlerdeki sonuçları düşünerek imama karşı olumsuz davranışlar içinde olması ve muhtarın köydeki diğer camilere ve hocalara kendi menfaati için ayrımcılık yapması gösterilebilir.

Ayrıca Yavuz’un (2015: 85-86) Kayseri ili Pınarbaşı ilçesindeki imamlar üzerine yapmış olduğu incelemelerde köy muhtarları ile imamlar arasında yaşanan problemler ile alakalı anket ve mülakat verileri verilmiştir. Bu konu ile alakalı olarak köy imamlarının yaklaşık %17’ sine yakını muhtar ile problemler yaşadıklarını belirtmişler ve bu durumu ‘‘ istediğim zaman köyden gönderirim anlayışına sahip muhtarlar var’’, ‘‘ bizim amirimiz muhtar mı yoksa müftü mü’’, ‘‘ mesafeyi koruyamazsam muhtar kendini bana karşı amir olarak görür’’ şeklinde beyanlarında ifade etmişlerdir. Bu durum da çalışmamızda incelediğimiz köy imamı ve muhtar arasındaki ilişkiden kaynaklanan problemlerin varlığını desteklemektedir.

3.1.4. Eğitim İmkanlarının Yetersizliğinden Kaynaklanan Problemler

Günümüzde eğitim kavramının çok çeşitli tanımları yapılmakta ve eğitim kelimesine farklı anlamlar yüklenmektedir. Bu durumun sebebi her düşünür ve eğitimcinin, kabul ettiği ve inandığı felsefi görüşe göre, eğitimi tanımlaması ve ona anlam kazandırmasıdır. Eğitimin bireyler tarafından genel manada kabul görmüş kısa bir tanımını yapacak olursak, eğitim kişilerin ait olduğu toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan, toplumun içinde değerli kabul edilen, yetenek, tutum ve davranış biçimlerinin geliştirildiği sosyal süreçlerin tümüdür.(Arslan, 2009: 12).

Araştırma konumuz ile alakalı olarak, köy imamlarının açısından günümüz köylerindeki eğitim imkanlarının yetersizlikleri bir çok sosyal probleme gebe olmaktadır. Köy okullarının ve köylerdeki eğitim imkanlarının yetersizliği ile alakalı olarak en temel sebep, çağdaş dünyada özellikle sanayi devriminin etkisiyle köylerden kentlere yapılan göç hadisesidir. Bu göç hadisesi ile eğitim faaliyetleri hem şehirlerde hem de köylerde ciddi olumsuzluklara sebebiyet vermiştir. Bu durum ülkemiz içinde böyle olmuştur. Nitekim ülkemizde cumhuriyetin ilanından sonraki süreçlerde, köylerden kentlere göç ve hızlı nüfus artışı sonucunda başta büyük kentler olmak üzere, özellikle kent merkezlerinde hem ikili eğitim-öğretim uygulanmasına geçilmek zorunda kalınmış, hem de 50-60 öğrencinin bir arada öğrenim gördüğü kalabalık sınıflar oluşmuştur. Günümüzde sınıflardaki öğrenci sayıları düşürülse de, eğitimciler tarafından bu durum yeterli görülmemekte ve bu alanda ihtiyacı karşılamak üzere daha fazla çalışmalar yapılması gerekmektedir. Köyden kente yapılan göç dalgasının, eğitim bakımından doğurduğu sonuçlar kentler bağlamında bu şekilde değerlendirilebilir (Gedikoğlu, 2005: 66-80).

Araştırma konumuzla alakalı olarak köylerdeki eğitim imkanlarını incelediğimizde ise, kentlerdeki durumun tam tersi bir sonuçla karşılaşmaktayız. Kentlerde göç ve hızlı nüfus artışına bağlı olarak okul ve derslik sayısı bakımından yetersizlikler gözlenirken, köy ve kırsal bölgelerdeki okullar ise, öğrenci

azlığından dolayı ya kapanmakta ya da bu bölgelerde taşınmalı eğitim sistemine geçilmekte ve birleştirilmiş sınıf uygulamaları görülmektedir. Köylerdeki öğrenci azlığına bağlı olarak mecburen uygulanan birleştirilmiş sınıf uygulaması yöntemi, sadece ülkemize has bir durum olmayıp gelişen ve değişen dünya şartlarının bir sonucu olarak dünyanın birçok ülkesinde başvurulan bir eğitim- öğretim metodudur. Bu yöntem kısaca ilköğretim seviyesindeki birkaç sınıfın birleştirilerek, aynı ortamda bir öğretmen ile eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü bir yöntemdir (Saribaş, Babadağ, 2015: 18-20). Bu yöntemin uygulandığı okullarda yapılan gözlemler neticesinde, diğer müstakil sınıflarda uygulanan programların uygulanmasından, sınıfların birleştirilmesi ile her hangi bir derecedeki sınıfa eğitmen tarafından ayrılacak zamanın azalmasına bağlı olarak meydana gelen zaman yetersizliğinden, yine birleştirilmiş eğitim modeline bağlı olarak öğrencilerin olumsuz anlamda etkilenmesinden dolayı meydana gelen düşük öğrenci profilinden, köydeki eğitim imkanları nispetinde meydana gelen eğitimde kullanılacak araç-gereçlerin eksikliğinden, okul- aile birliğinin işlememesinden veya verimli çalışamamasından ve hem öğrencilerin hem de ailelerin birleştirilmiş sınıflara karşı olan ilgisizliğinden dolayı bir çok problemle karşılaşmaktadır (Summak, Gelebek ve Summak, 2011: 1221-1238).

Araştırmamızda köy imamlarının, köylerdeki eğitim imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemlerini tespit etmek amacıyla anket çalışmasında sormuş olduğumuz “ Eğitim imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemler ile karşılaştım.” maddesine verdikleri cevaplara ait dağılımlar Tablo 4’ de verilmiştir.

TABLO 4. Görev Yapılan Köyde Köy İmamlarının Eğitim İmkanlarının Yetersizliğinden Kaynaklanan Problemlerle Karşılaşma Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemler ile karşılaştım.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	12	27,3
Katılmıyorum	14	31,8
Kararsızım	4	9,1
Katılıyorum	9	20,5
Tamamen Katılıyorum	5	11,4
Total	44	100,0

Anket çalışmasına katılan köy imamlarından, “Eğitim imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemlerle karşılaştım.” maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %27,3, katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %31,8, bu madde hakkında kararsız olanların oranı %9,1, katılıyorum cevabını verenlerin oranı %20,5 ve tamamen katılanların oranı ise %11,4 olduğu gözlemlenmiştir.

Köy imamlarının görev yaptıkları köydeki eğitim imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemlerinin ne gibi konulara ilişkin olduklarını tespit etmek amacıyla yapmış olduğumuz mülakatlarda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

“Görev yaptığınız köyde okul var mı, eğer okul yoksa bu konuda problem yaşıyor musunuz, eğer yaşıyorsanız bu problemler nelerdir, okul varsa birleştirilmiş sınıflarda mı eğitim uygulanıyor, eğer birleştirilmiş sınıflarda eğitim uygulanıyorsa bu konuda problem yaşıyor musunuz, yaşıyorsanız bu problemler nelerdir?”

“Öncelikle şunu belirtmeliyim ki görev yaptığım köyde ilkokul yok. Görev yaptığım köye en yakın okul on iki kilometre mesafe uzaklıkta. Birleştirilmiş sınıf

yok okulda bu yönden avantajlıyız. İki tane çocuğum var, birisi yedinci sınıfa, küçük olanda üçüncü sınıfa gidiyor. Çocuklar okula taşınmalı sistemle gidiyor. Bu konuda devlet yardımcı oluyor. Ayrıca çocuklara okulda ücretsiz öğle yemeği de veriliyor. Çocukların okula gidip gelmesinde ve yemek konusunda problem yaşamıyoruz. Çocuklarımın köy okulunda okumalarının dezavantajı, genelde bazı branşlarda öğretmen olmuyor ya da gelen öğretmenler geri çok çabuk gidiyor. Bu durumda çocukların sürekli öğretmen değiştirmesine sebep oluyor. Bu açıdan köy okulları dezavantajlı. Başka bir konuda çocukların okulu bize biraz uzak olduğu için sabahları çok erken kalkmak zorunda kalıyorlar. Aynı şekilde akşamları da okulun kapanma saatinden hemen hemen bir, bir buçuk saat sonra evde oluyorlar. Diğer bir dezavantajımızda, genel olarak köy okulları, ilçedeki okullara göre eğitim imkanları noktasında aşağı seviyede. Köy okullarında okuyan çocukların, ilçedekilere göre daha fazla çalışması gerekiyor. Ama bunlara rağmen çok güzel liseler kazanan öğrencilerden haberim var. Yani başarı bence imkansızlıklara rağmen çocuğun kendisinde bitiyor.” (R. L, 52)

“Görev yaptığım köyde okul yok. Bize en yakın okul birkaç köy aşağıda. Açıkçası okul konusunda çok problem yaşıyorum. Eşim ve ben çocukların eğitiminin çok önemli olduğuna inanıyoruz ve bu yüzden de özellikle büyük oğlum liseye geçme döneminde olduğu için onu Serik’te okutma ve kurslara gönderme kararı aldık. Bu sebepten dolayı eşim ve çocuklarıma Serik’ten ev kiraladım ve onlar orda kalıyorlar. Ben de izinli olduğum günlerde onların yanına gidiyorum. Bu durum çocuğumuza daha güzel bir liseye gitme noktasında katkı sağladı bence. Çocuğum başarılı ve gelecek vadeden bir öğrenci olduğu için bu kararı aldım. Köydeki eğitim imkansızlıklarından dolayı ailemden ayrı kalma problemine katlanıyorum.” (G. K, 43)

Mülakatlardan anlaşılacağı üzere, köy imamlarının görev yaptıkları köylerdeki eğitim imkanlarının yetersizliklerinden kaynaklanan problemlerini sıraladığımızda, çocuklarını taşınmalı sistemle okula gönderiyor olmaları,

çocuklarının eğitimi için aileyi ikiye bölüp ilçe merkezinden ev tutmaları, çocuklarını taşınabilir sistemle okula gönderiyor olmalarına bağlı olarak çocukların sabahları çok erken akşamları da geç geliyor olmaları, okulda sürekli öğretmenlerin değişiyor olması ve köy okullarında verilen eğitimin yeterli olmaması sıralanabilir.

Dağcı'nın (2010: 68-72) din görevlilerinin sorunlarını belirlemek amacı ile yapmış olduğu çalışmada, din görevlilerinin çocuklarının eğitim ve öğretim hayatlarında ne gibi problemlerle karşılaştıklarını incelerken anket sorusu olarak sormuş olduğu “Çocuklarınızın ilköğretim sonrası eğitim ve öğretiminde karşılaştığınız güçlükler nelerdir?” sorusuna katılımcılardan %8.1'i “şehre uzak olduğu için okutamıyorum”, %5.4'ü “şehirde yurt ve barınma sorunu olduğu için okutamıyorum”, %5'i “bulduğum yerde lise ve üniversite olmadığı için okutamıyorum.” %53.5'i ise “ okutuyorum ama sıkıntı çekiyorum” cevaplarını işaretlemişlerdir. Bu durum da köy imamlarının eğitim noktasında sorunlar yaşadıklarını gözler önüne sermektedir.

3.1.5. Gündelik Yaşam Esnasında Karşılaşılan Sosyokültürel Problemler

Köy imamlarının, köy hayatına bağlı olarak adaptasyon sürecinden, imam-muhtar ilişkisinden, komşuluk ilişkilerinden ve eğitim imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemlerinin dışındaki problemleri tespit etmek amacı ile böyle bir başlık açılmıştır. Araştırmanın başlarında yapmış olduğumuz gözlemler ve literatür taramalarının, köy imamlarının sosyokültürel anlamda görevleri esnasında birçok problemlerle karşılaştıklarını gözler önüne sermiştir. Bu başlık altında köy imamlarının, genel manada görevleri esnasında köy hayatına bağlı olarak karşılaştıkları sosyokültürel problemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu problemleri tespit etmek amacı ile yapılan görüşmelerde köy imamlarına;

“Sosyokültürel manada gündelik yaşantınızda problemlerle karşılaşıyor musunuz, karşılaşıyorsanız bu problemler hangi konulardan kaynaklanmaktadır?” soruları yöneltilmiştir.

Sorulara yönelik verilen cevaplar incelendiğinde, köy imamlarının gündelik yaşam esnasında karşılaştıkları problemler daha çok ulaşım, sağlık ve lojman konuları etrafında şekillenmektedir.

Ulaşım konusunda ankete katılan köy imamlarının “Görev yaptığım köyün ulaşım imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemlerle karşılaştım.” maddesine verdikleri cevaplara ait dağılımları Tablo 5.’ de verilmiştir.

TABLO 5. Görev Yapılan Köyün Ulaşım İmkanlarının Yetersizliğinden Dolayı Problemlerle Karşılaşma Durumlarına Göre Dağılımları

Görev yaptığım köyün ulaşım imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemlerle karşılaştım.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	6	13,6
Katılmıyorum	13	29,5
Karasızım	4	9,1
Katılıyorum	11	25,0
Tamamen Katılıyorum	10	22,7
Total	44	100,0

Köy imamlarından, “Görev yaptığım köyün ulaşım imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemlerle karşılaştım.” maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %13,6, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %29,5, bu madde hakkında karasızım cevabını veren kişilerin oranı %9,1, katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı %25 ve tamamen katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %22,7 olduğu gözlemlenmiştir.

Köy imamları ile yapılan mülakatlarda ulaşım konusunda şu bilgilere ulaşılmıştır;

“Yol ve ulaşım sorunu köy hayatında ciddi bir problem. Serik’te göreve başladığım ilk aylarda arabam olmadığı için ilçeye inip tekrar köye çıkmam çok sorun oluyordu. Görev yaptığım köyde Serik’e uzak bir köy olduğu için ve yolların köy yolu olmasından dolayı çok yoruluyorduk. Ailemle inmeye kalktığımda ise daha kötü oluyordu çünkü eşimde çocuklarımda yolda çok yoruluyorlardı. Şimdi arabam olmasına rağmen yine sorun yaşıyorum. Bunun sebebi ise köy yollarının çok bozuk olması ve sürekli arabama fazladan masraf çıkarması. Gerçekten ilçeye uzak bir köyde görev yapmak, ulaşım konusunda pek çok problemlere gebe.” (S. T, 30)

Bu konu hakkında Serik’te köyde ikamet eden H.Y. şu bilgileri aktarmıştır;

“ Eskiden köyden ilçeye okul dönemi olsun olmasın her gün servis bulunurdu. Sonra zamanla nüfus azalmaya başladıkça sadece okul dönemlerinde haftada beş gün, okul kapanınca da haftada 3 güne düştü. Böyle giderse daha da azalacağı benziyor. Çünkü köyde nüfus kalmadı.” (H. Y, 62)

Köy ve kırsal bölgelerdeki imamların sorunlarını araştıran Yavuz (2015: 89-90) ulaşım sorunu ile alakalı olarak yapmış olduğu çalışmalarda, köy imamlarının %47 sine yakınının bu sorunu yaşadığını ve özellikle ilçe merkezine uzak bölgelerde olup ulaşım aracı olmayan veya ulaşım aracı olsa bile yolların bozuk olabileceğinden dolayı bu soruna muhatap olan imamların varlığından bahsetmiştir. Yavuz’ un ulaştığı bu sonuç köy imamlarının ulaşım bakımından belli başlı sebeplerden dolayı bir takım problemlere maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

Köy imamlarının gündelik yaşantılarında karşılaştıkları diğer bir problem konusu lojman yetersizliğine bağlı sorunlardır. Bu sorunu çalışmamızda incelememizin nedenleri, imamlar üzerine yapmış olduğumuz gözlemler ve ilgili

literatür çalışmalarında bu konunun sorun olarak araştırılmasından dolayıdır. Bu konu ile alakalı olarak Dağcı (2010: 36-40) köy imamının ikamet ettiği lojmanda yaşanan problemlerin özellikle sağlık sorunlarını tetikleyeceğine sebep olabileceğini ifade etmiş ve bu konu ile alakalı olarak yapmış olduğu anket çalışmasında, köy imamlarının %28.1'inin yaşamış olduğu lojmandan rahatsız olduğunu belirlemiştir. Araştırmada köy imamları, lojman durumunun ortalama bir evin altında ve sağlıksız olduğunu ifade etmişlerdir. Dağcı'nın ulaştığı sonuçlar da köy imamlarının lojman yetersizliğine bağlı olarak bir takım sorunlar yaşadıklarını gözler önüne sermektedir.

Çalışmamızda anket uygulamasına katılan köy imamlarının bu konuya ilişkin “Görev yaptığım köyün lojmanının yetersizliğinden dolayı problemlerle karşılaştım” maddesine verdikleri cevaplara ait dağılımları Tablo 6’ da verilmiştir.

TABLO 6. Görev Yapılan Köyün Lojman İmkanlarının Yetersizliğinden Dolayı Problemlerle Karşılaşma Durumlarına Göre Dağılımları

Görev yaptığım köyün lojmanının yetersizliğinden dolayı problemlerle karşılaştım.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	7	15,9
Katılmıyorum	9	20,5
Kararsızım	1	2,3
Katılıyorum	14	31,8
Tamamen Katılıyorum	13	29,5
Total	44	100,0

Çalışmaya katılan köy imamlarından, “Görev yaptığım köyün lojmanının yetersizliğinden dolayı problemlerle karşılaştım.” maddesinde kesinlikle katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %15,9, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %20,5, bu madde hakkında kararsızım cevabını veren kişilerin oranı

%2,3, katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı %31,8 ve tamamen katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %29,5 olduğu gözlemlenmiştir.

Köy imamları ile yapılan mülakatlarda lojman imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemlere ilişkin şu bilgilere ulaşılmıştır;

“Görev yaptığım köydeki cami lojmanı hiç oturulacak gibi değildi. Köye belli bir dönem imam atanmamış, lojmanı bu dönemde köye gelen biçerciler kullanmış. Onlarda eve hiç özen göstermemiş ve çok hor kullanmışlar. Bu yüzden ben lojmanı ilk gördüğümde bu halde buraya oturmayacağımı köylüye ilettim ve köyde başka bir evde kiraya oturdum.” (M. Ş, 46)

“ Lojman konusunda problem yaşıyorum ve lojman eğer kötüyse bu diğer birçok probleme de sebep olabilen bir konu. Çünkü eğer lojman kötü durumdaysa bu konu insanı sağlık ve psikolojik anlamda da etkiliyor. Köyün lojmanı eski ve yetersiz olduğundan dolayı sürekli ev ile ilgili sorunlar yaşıyoruz, evi yeterince ısıtamıyoruz ve kış aylarında evde çok rutubet oluyor. Bu durumlarda ailecek sağlık sorunları yaşamamıza sebebiyet veriyor. Bu durumda psikolojik olarak bizi çok etkiliyor.” (C. Y, 33)

Çalışmada yapılan mülakatlar incelendiğinde, köy imamlarının genel olarak lojmanlarının rahat bir şekilde yaşamayı sağlayabilecek asgari düzeydeki şartlara sahip olamamasına bağlı olarak ortaya çıkan problemler olduğu görülmektedir.

Köy imamlarının görevleri esnasında karşılaştıkları diğer bir problem konusu ise görev yaptıkları yerlerin köy olması münasebetiyle kısıtlı ya da hiç olmayan sağlık imkanlarına bağlı olarak ortaya çıkabilen sağlık sorunlarıdır. Bu konu ile alakalı olarak köy imamlarından anket çalışmasına katılanların “Görev yaptığım köyün sağlık imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemler yaşadım.” maddesine verdikleri cevaplara ilişkin dağılımları Tablo 7.’ de verilmiştir.

TABLO 7. Görev Yapılan Köyün Sağlık İmkanlarının Yetersizliğinden Dolayı Problemlerle Karşılaşma Durumlarına Göre Dağılımları

Görev yaptığım köyün sağlık imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemler yaşadım.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	18,2
Katılmıyorum	13	29,5
Kararsızım	3	6,8
Katılıyorum	7	15,9
Tamamen Katılıyorum	13	29,5
Total	44	100,0

Çalışmaya katılan köy imamlarının, “görev yaptığım köyün sağlık imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemler yaşadım.” maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %18,2, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %29,5, bu madde hakkında kararsızım cevabını veren kişilerin oranı %6,8, katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı %15,9 ve tamamen katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %29,5 olduğu gözlemlenmiştir.

Köy imamlarının gündelik yaşam esnasında karşılaştıkları problemleri tespit etmek amacı ile yapılan mülakatlarda şu bilgilere ulaşılmıştır;

“ Öncelikle bu konuda beni zor durumda bırakan en temel problem konusu sağlık sorunları. Görev yaptığım köyde herhangi bir sağlık kuruluşu yok. Ben kalp hastasıyım ve sağlık konusunda çok problem yaşıyorum. Sürekli olarak hastaneye gitmem gerekiyor. Hastalığımın ağırlaştığı dönemlerde araba süremediğimden dolayı ve o anın verdiği aşırı gerginlikten dolayı hemen ambulansı arıyorum. Ambulans benim için çok sık geliyor köye, geçen ay iki defa çağırmak zorunda kaldım. Köy hayatında hastalık gerçekten çok ciddi bir problem konusu. Bir an evvel ilçe merkezine geçmek istiyorum ama onun içinde şartlarım tutmuyor.” (A. O, 44)

Köy imamlarının sağlık problemlerine ilişkin veriler genelde aynı tipte olduğu için tek mülakatın paylaşılması uygun görülmüştür. Bu konu hakkında köy

imamlarının karşılaştıkları problemleri daha iyi tespit edebilmek için köylerde oturan kişiler ile yapmış olduğumuz mülakatlarda ise şu bilgilere ulaşılmıştır.

“ Köyümüzde bir tane sağlık ocağı var. Zamanında köyümüz çok kalabalık olduğu için uzun uğraşlar sonucunda köyümüze sağlık ocağı açılmasını sağladık köylü olarak. Ama şimdi doktor falan gelmiyor artık. Sadece bir tane hemşire geliyor oda ufak kesikler falan olursa muayene, pansuman yapıyor. Buranın aslında doktoru varmış ama merkezde daha çok ihtiyaç olduğu için oradaki hastaneye görevlendirmişler. Onlarda haklı, şimdi köylerde insan kalmadı. (Ş. T, 68)”

Dağcı'nın “Kırsal Kesimde Görev Yapan Din Görevlilerinin Sorunları” (2010: 48-50) adlı çalışmasında, sağlık sorunlarının il veya ilçe merkezine kıyasla kırsal bölgelerde daha çok karşılaşıldığına dikkat çekmiş ve bu konu ile alakalı olarak yapılan anket çalışmasına dair bulgular incelendiğinde her 100 imamdan 51'i “görev yerimde sağlık ocağı bulunmuyor”, “ sağlık imkanları kısıtlı”, “ uzman doktor bulunmuyor”, “ sağlık kurumu ikamet ettiğim yere uzak”, “ izin ve sevk işleri sorun oluyor, her zaman sevk almak mümkün olmuyor” gibi gerekçeler öne sürerek, görevlerini icra ettikleri yerleşim yerlerinin sağlık imkanlarının yeterli olmadığından bahsetmişlerdir. Bu durumda köy imamlarının sağlık imkanları açısından çeşitli sorunlarla karşılaştıkları durumunu desteklemektedir.

Anket ve mülakat verilerinden anlaşılacağı üzere, köy imamları gündelik manada ulaşım, lojman ve sağlık imkanlarının yetersizliklerine bağlı olarak problemlerle karşılaşmaktadırlar. Köy imamları ile yapılan çalışmalar neticesinde karşılaştıkları diğer problemlerden bazıları sosyal aktivite yetersizlikleri, alışveriş imkanlarının yetersizlikleri olarak belirtilmiştir.

3.2. DİNİ PROBLEMLER

3.2.1. Köy İmamlarının Dini Otoritelerine Yönelik Eleştirilerden Kaynaklanan Problemler

Köy imamlarının toplum nezdinde öne çıkan yönünün ve insanların zihninde bıraktığı ilk izleniminin, dini kişiliği olması gayet tabii bir durumdur. Toplumda dini kişilik olarak algılanan bir insanın, dini otorite olarak tanınması ve din hakkında insanları aydınlatması gereklidir. Nitekim daha önceki bölümlerde de bahsettiğimiz gibi 633 sayılı DİB Kanunu'nda bu durum, DİB personellerine yüklenmiş bir görevdir.

Günümüzde köylerdeki nüfus ve cami sayısının azlığı baz alındığında, köy imamı hemen hemen her köylü tarafından tanınabilmekte ve dini kişilik anlamında tek yetkin kişi olarak görülebilmektedir. Toplumda bu şekilde algılanan bir köy imamı dini kişilik olarak daha saygın ve daha otoriter olabilmektedir. Dini bakımdan saygın bir noktada olan köy imamının köylü ile olan iletişimi, bahsettiğimiz bu durumlardan dolayı tamamen dini kişilik temelinde de gelişebilmektedir. Bu anlamda imam-toplum ilişkisinde, imamlar nispetinde bütün din görevlileri, çok eskilerden beridir “hayra hizmet edenler” anlamına gelen “hademe-i hayrat” olarak anılmaktadır. Dolayısıyla toplumumuzun hafızasında imam veya din görevlisi denilince; din içerisinde ayrıcalıklı bir grup değil, dini bilgilere hakim, dini konuları iyi öğrenmiş, dini anlatma noktasında kendine bir misyon ve vizyon oluşturmuş, topluma dini konularda örneklik eden ve etmesi beklenen kişiler canlanmaktadır (Karahana, 2008:68). Bu durum dikkate alındığında imamlık kavramı, toplum nezdinde saygın bir konuma oturmaktadır.

Araştırmayla ilgili olarak köy imamlarının yukarıda bahsedilen toplum nezdindeki olumlu imajı, çeşitlik değişkenlere bağlı olarak zedelenebilmekte veya tamamen yok olabilmektedir. Bu bağlamda imamların hatasız bir insan olarak düşünülmemesi önem arz etmektedir. Araştırma esnasında köy imamı ile

yapılan çalışmalar neticesinde de, dini kişilik bakımından imamların görevleri esnasında çeşitli problemler ile karşılaştığı tespit edilmiştir. Köy imamlarının görev alanlarının sınırlılıkları ve toplum nezdindeki konumu düşünüldüğünde, dini kişiliklerine yönelik olumsuz eleştirilerden kaynaklanan problemler, onların dini anlamda yaşadıkları en önemli problem konularından birisi olarak değerlendirilebilir. Bu başlık altında araştırmada uygulanan anket ve mülakatlar çerçevesinde, köy imamlarının görev yaptıkları köydeki halka ve camideki cemaate karşı, dini kişilik olarak otorite sağlama noktasında yaşadıkları problemlere ulaşılmaya çalışılacaktır.

Çalışmaya katılan imamların dini problemler konusunda yer alan “Görev yaptığım köyün imamı olarak dini kişiliğimden (otorite sağlamadan) dolayı sorunlar yaşadım.” maddesine verdikleri cevaba ait dağılımları Tablo 8.’ de verilmiştir.

TABLO 8. Görev Yaptığı Köyün İmamı Olarak Dini Kişiliğinden (Otorite sağlamadan) Dolayı Sorunlar Yaşama Durumlarına Göre Dağılımları

Görev yaptığım köyün imamı olarak dini kişiliğimden (otorite sağlamadan) dolayı sorunlar yaşadım.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	20	45,5
Katılmıyorum	13	29,5
Kararsızım	5	11,4
Katılıyorum	5	11,4
Tamamen Katılıyorum	1	2,3
Total	44	100,0

Köy imamlarının, “görev yaptığım köyün imamı olarak dini kişiliğimden (otorite sağlamadan) dolayı sorunlar yaşadım” maddesine kesinlikle katılmıyorum

cevabını veren kişilerin oranı %45,5, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %29,5, bu madde hakkında kararsız kişilerin oranı ile katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı %11,4 ve tamamen katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %2,3 olduğu gözlemlenmiştir.

Serik'e bağlı köylerde ve kırsal bölgelerde görev yapan köy imamlarının %13,7' si, görevleri esnasında dini kişiliklerine yönelik sorunlara bağlı olarak problemlerle karşılaştığını ifade etmiştir. Bu durum Serik'te görev yapan köy imamlarının azda olsa bir kısmının, görevleri esnasında bu tarz problemlerle karşılaştığı anlamına gelir. Ayrıca katılımcıların %11,4' ünün kararsızım şikkını işaretlemesi de bu konuda Serik'te görev yapan köy imamlarının, dini kişiliklerine yönelik sorunlara bağlı olarak problemlerle karşılaşma ihtimallerini güçlendirmektedir.

Köy imamlarının dini kişilikleri (otoriteleri) bakımından karşılaştıkları problemleri belirlemek amacıyla yapılan görüşmelerde şu bilgilere ulaşılmıştır;

“DİB’ in atamış olduğu bir imam-hatip olarak görev yaptığınız camide ya da köyde dini kişiliğinizle alakalı olarak otorite sağlama noktasında bir problemle karşılaştınız mı, karşılaştıysanız bu problemler nelerdir? Ya da bu konuda olumsuz eleştiriler aldınız mı aldıysanız bu eleştiriler nelerdir?”

“Bu konu hakkında benim görev yaptığım camide şu şekilde bir problem var. Köyde 70-80 yaşlarında iki kişinin gençlik dönemlerinde belli bir süre Kur’an kurslarında kaldığını, geleneksel tarzda dini eğitim gördüklerini ve geçmişten beridir bu özelliklerinden dolayı köyde hoca olarak nitelendirildiklerini söyleyebilirim. Bana göre bu iki kişi; dini tamamen bölgenin kültürüyle harmanlayan, zaten o bölgenin insanları oldukları içinde bu meseleyi kolaylıkla uygulayabilen, insanların din konusundaki bilgisizliğinden dolayı kendilerine aşırı saygı duyulan ve söz konusu dini bir mesele olduğunda, kendisinin görüşü dinen yanlıştı olsa sorgulanmadan kabul edilen kişilerdir. Bu durum aynı zamanda onları camide de söz sahibi yapan bir durumdur. Bu iki kişi camide de cemaatle

fazlaca haşır neşir olan ve sürekli olarak cemaate devam eden kişilerdir. Aynı iki kişi camiye ilk atandığım zamanlarda haftada bir iki defa namazı kendilerinin kaldırmak istediğini söylediler. Ben de onları kırmamak ve bir problemin doğmasına sebebiyet vermemek için kabul ediyordum. Daha sonra bu durum haftada bir, iki defadan, günde bire düştü. Ben de bu durumun müftü ve murakıp tarafından öğrenildiğinde bana sıkıntı teşkil edecek bir problem oluşturabileceğini söyleyerek itiraz ettim. Bu durumun neticesinde bu iki kişiden biri bana küstü ve zamanla benim imamlığım konusunda açığı aramaya başladı. Biraz daha zaman geçtiğinde bu konudaki kararlılığımı görünce ve haklı olduğumu anlayınca tekrar aramızı düzelttik. Daha sonradan ben bu iki kişinin kendi aralarında da problemleri olduğunu öğrendim. Ayrıca aynı kişiler köyde düzenlenen düğün, sünnet veya mevlit gibi organizasyonlarda da mikrofonu hep kendilerinde tutuyorlardı. Orası benim asli vazife alanım olmadığı için ve toplumun isteklerini de göz önünde bulundurarak problem çıkamaması için sesimi çıkartmıyordum. Ayrıca gerek sesim olsun gerek ezberimde olan Kur'an sayfa sayısı olsun birçok mesleki unsurumun iki kişi ile kıyaslanıyor olması ve buna bağlı olarak şaka yolu ile de olsa eleştirilmem de söz konusu olabiliyor. Ama ben bu durumlara pek kulak asmıyorum çünkü problemle karşılaşmak istemiyorum bu anlamda yorulduğum için. Bu iki kişinin köy halkı tarafından çok saygı görmesi ve dini bakımdan otorite kabul edilmelerinden dolayı görev yaptığım köyde dini otorite bakımından bu tarz problemlerle karşılaştım.” (Ö. L, 26)

Konu ile alakalı olarak Serik'te köylerde yaşayan kişiler ile yapmış olduğumuz mülakatlarda ise şu bilgilere ulaşılmıştır;

“Yaşadığınız köyde köy halkından olup hocalık yapan biri var mı, varsa bu kişinin köyde görev yapan imamlar ile ilişkileri nasıldır?”

“ Köyümüzde benim yaşıtım, çocukluğumdan beri en yakın arkadaşlarımdan biri olan bir hoca arkadaşımız var. Biz ona hoca diye hitap ederiz. Gençliğimizde biz tarlalarda çalışırken o Manavgat ilçesindeki bir Kur'an Kursu'na gitti. Orada epey bir dini eğitim aldı. Daha sonra köyümüze döndü ve o

günden beridir camide namaz kıldırır, ezan okur, mevlitlerimizi okur, nikah kıyar, dua yazar, din konusunda köydeki her işi halleder. Namı zaman içerisinde o kadar yayıldı ki Antalya'dan, Isparta'dan, Konya'dan, Burdur'dan kendini okutmak için bir sürü hasta gelir hale geldi. Köydeki hocalar ile olan ilişkilerine geldiğimizde, köyümüze gelen bütün hocalara bildiklerini öğretmiştir. Namaz kıldırılmayı bile neredeyse o öğretmiştir diyebilirim. Hocalarda ona karşı hep saygı içerisinde davranmışlardır. Sadece bir tanesi ile ciddi anlamda anlaşamadı, oda zaten köyde fazla durmadı, bir yılını doldurmadan gitti.” (N. T, 73)

Görüşmelerde elde edilen cevaplardan da anlaşılmaktadır ki, köy imamları dini otorite bakımından DİB teşkilatının atamış olduğu kişiler olmalarına rağmen sorun yaşayabilmektedir. Özellikle imamın görev yaptığı köyde, geçmişinde dini eğitim alan ve bu eğitim ile köy halkının nezdinde saygın bir yere oturan, dini kişiliği ile ön plana çıkmış kişiler var ise, köy imamı mesleki alanı ve işi olan cami içindeki namaz ibadeti gibi en önemli meslek işlevini bile rahatça yerine getirebilmekte zorluklar yaşayabilmektedir. Bu durum köy imamının dini otoritesini sarsacak ve dini kişiliğini zedeleyecek bir problem olarak görülebilir. Bir imamın en mühim işinin namaz vakitlerinde namaz kıldırılmak olduğunu düşünürsek bu problemin önemli bir problem olduğu düşünülebilir. Ayrıca mülakatı veren köy imamının bahsettiği iki kişinin dini bilgisinin, köy imamının dini bilgisiyle kıyaslanıp buna bağlı olarak eleştiri alıyor olması bir problem olarak değerlendirilebilir. Bu durumlara bağlı olarak köy imamları dini kişiliklerine yönelik bu tarz problemlerle karşılaşabilmektedirler.

3.2.2. Camide Yürütülen Dini Faaliyetlerde Karşılaşılan Problemler

Araştırma konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için, cami kavramının toplumdaki fonksiyonlarını incelemek faydalı olacaktır. İslami gelenekte cami, müslümanların ibadetlerinin ve dini inançlarının gerekliliklerini yerine getirdikleri en önemli mekanlardır. Kültürümüzde herhangi bir beldenin, İslam dinine inanların yaşadığı bir bölge olmasındaki en önemli sembolik ifade camilerdir. İslam dinin en temel kaynağı olan Kur'an'ın ifadesiyle cami; Allah'ın çokça zikredildiği ve içerisinde bulunan insanların kalplerinin huzur bulduğu kutsal bir mekandır. Yine İslami gelenekte caminin önemini vurgulamak için, Allah'ın emri ile Hz. Adem tarafından yeryüzünde insanlar için inşa edilen ilk yapı olan Kabe'nin aslında ilk cami olduğuna inanılır. Bu durum Kur'an'ın Ali- İmran Suresi'nin 96. ayetinde vurgulanmaktadır. Hazreti Muhammed' de caminin önemine vurgu yapmak için hicretten sonra Medine'ye yerleşildiğinde, ilk iş olarak bir cami inşa etmiş ve bu caminin imamlığını vefatına kadar bizzat kendisi sürdürmüştür.

Sosyal ve kültürel anlamda cami, İslam tarihi boyunca eğitim ve öğretim merkezi olarak görülmüştür. Günümüzde de bu fonksiyonlarını devam ettirmektedir. Özellikle ülkemizde Türk-İslam kültür ve kimliğinin devamlılığında, milli birlik ve beraberlik duygularının pekiştirilmesi ve yeni nesillere aktarılmasında, ülkemizin her köşesinde yaygın bir eğitim kurumu olarak fonksiyonlarını yerine getirmektedir. Cami görevlileri olan imam-hatip ve müezzin-kayyımlar da bu misyonda hizmet verebilmek için camilerdeki görevlerini devam ettirmektedirler. Bu anlamda caminin toplumumuzdaki yerine binaen, devletin anayasa ile din görevlilerine yüklediği mesuliyetin doğal bir sonucu olarak, camilerde yürütülen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin tamamını cami eksenli din hizmetleri şeklinde isimlendirebiliriz (Onay, 2006: 149-150).

Cami içerisinde yürütülen dini hizmetlerini, toplumu dini konuda aydınlatmak ve toplumun dini gerekliliklerinin yerine getirmek için yapılan her türlü faaliyetler olarak tanımlayabiliriz. Bu anlamda cami içerisinde yürütülen dini

hizmetlerin başında ibadetler, dini konularda toplumu aydınlatmak için yapılan vaaz-irşadlar, açılan Kur'an kursları ve her anlamda gerçekleştirilen dini sohbetler gelmektedir.

İbadetler ile ilgili olarak camide yürütülen hizmetler, genel olarak vakit, cuma, bayram, teravih ve cenaze namazlarını kıldırmak, cuma ve bayram hutbelerini olması gerektiği gibi okumak olarak özetlenebilir. Toplumu dini konularda aydınlatmak için yapılan dini faaliyetler ise, müftülüklerce hazırlanan programlara göre vaaz-irşad yapmak, isteyen vatandaşlara müftülüğün izni ile Kur'an'ı Kerim okumayı öğretmek ve dini bilgiler vermek, gerek görüldüğü takdirde cami dersleri uygulaması düzenlemek ve bu konu hakkında müftülükçe belirlenen şartlar konusunda tedbirler almak, ihtiyaca göre vakit namazlarından önce Kur'an'ı Kerim okumak ve mealini vermek, özellikle Ramazan Ayı'nda mukabele okumak, dini gün ve gecelerde topluma yönelik programlar düzenlemek, medeni nikahtan sonra olmak şartı ile isteyenlerin evlenme merasimlerinin dini gerekliliklerini yerine getirmek, yaz aylarında özellikle okul çağındakilerin ve isteyenlerin dini konularda gerekli bilgileri öğrenmeleri için Kur'an Kursları açmak şeklinde bahsedilebilir. (DİB Görev ve Çalışma Yönergesi, 2002). Camide din görevlileri tarafından yürütülen bu hizmetlerin doğru bir şekilde sürdürülebilmesi ve denetlenebilmesi için, DİB teşkilatı bünyesinde Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Cami Hizmetleri Daire Başkanlığı adı altında bir başkanlık oluşturulmuştur.

Cami Hizmetleri Daire Başkanlığı' nın görevlerini kısaca incelediğimizde karşımıza şu bilgiler çıkmaktadır;

- 1) Camilerin açık tutulmasını sağlamak ve camilerdeki çalışma programları ile ilgili işlemleri yürütmek.
- 2) Camilerde dini bakımdan özel olan gün ve gecelerde program düzenlemek ve bu programların kitle iletişim araçları (televizyon, radyo, sosyal medya) ile yayınlanmasını sağlamakla ilgili işlemleri yürütmek.

- 3) Camilerde uygulanan dini faaliyet ve hizmetlerin standardını belirlemek.
- 4) Camilerde toplumun doğru ve güvenilir bilgilere ulaşmasını sağlamak amacıyla kütüphane oluşturmak ve kitapların denetlenmesini sağlamak.
- 5) Toplum tarafından dini bakımdan gelen arzın karşılanabilmesi için, gerekli yerlerde dini danışmanlık büroları açmak.
- 6) Dini bakımdan en önemli ay olan Ramazan Ayı'nda, camilerde yürütülen dini faaliyetlerin (vaaz, dini sohbetler ve ibadetler) sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli çalışma ve denetimleri yapmak.
- 7) Camilerde yürütülen dini hizmetlerin (Kur'an kursları, dini dersler), toplumun tamamına ulaşabilmesi için gerekli çalışmaları yapmak.
- 8) Camilerde yürütülen dini faaliyetlerin verimini artırabilmek amacıyla cami görevlileri, vakıflar, cami dernekleri, müftülükler ile cami cemaatinin arasındaki ilişkiyi geliştirme hususunda gerekli çalışmaları yapmak.
- 9) Cami görevlilerinin görevleri esnasında topluma daha iyi dini hizmet sunabilmeleri, mesleki gelişimleri ve DİB teşkilatının kariyer sistemine göre kendilerini yetiştirebilmeleri için, ilgili birimlerle gerekli çalışmaları yürütme noktasında işbirliği yapmak.
- 10) Belediye cenaze hizmetlerinin yürütülemediği yerlerde, cenazelerin teçhiz, tekfin ve defin işlemlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için gerekli tedbirleri alınması sağlamak(Cami Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın Görevleri <http://www2.diyamet.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu>, 2019).

Cami Hizmetleri Daire Başkanlığı'na yüklenen bu vazifeler ile din görevlilerinin, görev alanlarında yürütmüş oldukları dini hizmetler ülke genelinde hem tek program üzerine bindirilerek bu konudaki düzen hem de yürütülen bu hizmetlerin devamlılığı sağlanmıştır.

Köy imamları birer DİB personeli olarak yukarda bahsettiğimiz cami eksenli dini hizmetlerini yerine getirmekle sorumludurlar. Araştırma konumuzla alakalı olarak, köy imamlarının bu sorumlulukları yerine getirirken ne gibi problemlerle karşılaştıklarını tespit etmek amacı ile yapılan anket çalışmasında, köy imamlarının “Görev yaptığım köyde camide yürütmüş olduğum dini faaliyetler (vaaz-irşad, Kur'an kursları, cami dersleri) konusunda problemlerle karşılaşıyorum.” maddesine verdikleri cevaplara ait dağılımları Tablo 9.' da verilmiştir.

TABLO 9. Görev yaptığım köyde camide yürütmüş olduğum dini faaliyetler (vaaz-irşad, Kur'an kursları, cami dersleri vb.) konusunda problemlerle karşılaşıyorum.

“Görev yaptığım köyde camide yürütmüş olduğum dini faaliyetler (vaaz-irşad, Kur'an kursları, cami dersleri) konusunda problemlerle karşılaşıyorum.”.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	11	25,0
Katılmıyorum	16	36,4
Kararsızım	0	0,0
Katılıyorum	12	27,3
Tamamen Katılıyorum	5	11,4
Total	44	100,0

Köy imamlarının, “görev yaptığım köyde camide yürütmüş olduğum dini faaliyetler (vaaz-irşad, Kur'an kursları, cami dersleri) konusunda problemlerle karşılaşıyorum” karşılaşıyorum maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %25, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %36,4,

katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı %27,3 ve tamamen katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %11,4 olduğu gözlemlenmiştir.

Köy imamlarının görevleri esnasında, cami eksenli yürütmüş oldukları dini faaliyetler konusunda ne gibi problemlerle karşılaştıklarını tespit etmek maksadıyla yapılan görüşmelerde şu bilgilere ulaşılmıştır:

“ Görev yaptığınız camide vaaz, Kur’an kursu, cami dersleri, dini sohbetler vb. camide yürütmüş olduğunuz eğitim faaliyetlerinde herhangi bir problemle karşılaştınız mı karşılaştıysanız bu problemler hangi konulardan kaynaklanmaktadır?”

“ Bu konu ile alakalı en temel problem kaynağı köylerdeki nüfusun yetersiz oluşundan kaynaklanıyor. Köylerdeki nüfusun yetersiz oluşu ile bu faaliyetler neredeyse yok denecek kadar az oluyor. Buna en basit örnek yaz Kur’an kursları döneminde camimde yeterli sayıda çocuk olmadığı, ilçe merkezindeki camilerde ise hoca başına düşen öğrencinin fazla olmasından dolayı merkezde görevlendirilmemi örnek olarak gösterebilirim. Bu durum yaklaşık üç senedir böyle devam ediyor. Sabahtan öğlene kadar merkezdeki camide görev alıyorum öğleden sonra ise köye gelip buradaki birkaç çocukla ders işliyorum.” (C. Y, 33)

“ Bu konuda köy imamları olarak çok sorun yaşıyoruz. Sorun yaşamamızın temel sebebi köylerdeki insanların dini konulara bakış açıları ve köylerdeki nüfusun az olması. Bırakın normal zamanda vaaz veya dini sohbet etmeyi, kandil veya mevlit gecelerinde bile camide kimse olmuyor. Ben köylüyü camiye, bugün kandil isterseniz tesbih namazı kılalım, vaaz, sohbet yapalım diye davet etsem de en fazla iki, üç kişi geliyor. Onlarda zaten pek gönüllü olmadıklarından namazı kılıp bir Yasin okuyup dağılıyoruz. Ramazan ayında bile mukabeleyi tek başıma okuyorum diyebilirim.” (G. K, 43)

Bu konu ile alakalı olarak köy imamlarının karşılaştıkları sorunları incelemek için Serik'te yaşayan köylüler ile ilgili yapmış olduğumuz görüşmelerde ise şu bilgilere ulaşılmıştır:

“ Köyünüzün imamı camide köylüye karşı dini eğitimler, Kur'an kursları düzenliyor mu? Düzenliorsa bu eğitimler faydalı geçiyor mu? ”

“ Hocamız ve hocamızın hanımı köylüye Kur'an öğretmek için bütün köylüye her gün akşam ile yatsı namazı arasında kurs açacaklarını söyledi. Ama bizim kafamız bu saatten sonra bir şey almayacağı için gidemedik. Zaten akşamları da yorgun oluyoruz. Hanımlar biraz devam etti ama onlarda zor olduğu için bu konuda pek devamlılık gösteremediler. Bilenler biraz daha geliştirdi ama bilmeyenlerden Kur'an'a geçen olmadı. ” (H. Y, 62)

Köy imamlarının camide yürütmüş oldukları dini faaliyetlerde karşılaştıkları sorunlar genelde aynı tiptedir ve temelinde köydeki nüfusun az olması ve köydeki insanların dini faaliyetlere katılma noktasındaki soğukluğu yatmaktadır. Bu konu ile alakalı olarak Dağcı'nın (2010: 53-54) araştırmasında kırsal bölgelerin sosyal yapıya olan etkisinin bir tezahürü olarak bu konuya değinilmiştir. Bu durumla alakalı olarak araştırmada “dini bilgileri cemaatinize ulaştırmada sorun yaşıyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve din görevlilerinden %9,6'sı evet cevabını vermiş, %22,7'si ise bu konuda kısmen problemlerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu durum da imamların camide yürütmüş oldukları eğitim faaliyetlerinde sorunlarla karşılaştıkları bilgisini desteklemektedir.

3.2.3. Köy İmamlarının Kişisel İmajlarına Yönelik Eleştirilerden Kaynaklanan Problemler

Köy imamları üzerine yapmış olduğumuz gözlemlerde ve köy imamlarıyla yapmış olduğumuz görüşmelerde, gündelik hayatlarında camide ya da köyde imajlarına, dış görünüşlerine ve davranışlarına yönelik yapılan eleştirilerden dolayı

çeşitli sorunlarla karşılaştıkları saptanmıştır. Bu konu ile ilgili problemleri incelemeden önce imaj kavramının ne olduğu ve bir imam için diğer kişilerin ondan nasıl bir imaj beklediği önemli bir konudur.

İmaj; bir kişi ya da kurum hakkında diğer bir kişinin kafasında oluşturduğu ilk izlenimdir. Bu izlenim kişi ya da kurum hakkında ilk defa görme, duyma veya hissetme ile başlayıp zaman içerisinde yerleşik bir hal alır. Bu perspektiften düşünüldüğünde imaj oluşumu yani herhangi bir kişi ya da kurum hakkındaki düşüncenin zihinde gerçekleşmesi ilk bir dakika içerisinde oluşurken, o kişi veya kurum hakkındaki imajın zihinlerde yerleştirilmesi kısa ve orta vadede zaman almaktadır. Bu sebepten dolayı imajın oluşturulması kadar imajın kalıcı hale getirilmesinde imaj yönetimi çok önemlidir (Fidan, 2013, s.63)

Özellikle günümüzde din hizmetinden bahsedildiğinde, ilk olarak din görevlisi ve onun toplum nazariyetindeki imajı akıllara gelmektedir. Bu imajın toplumdaki karşılığı çoğu zaman zihinlerde olumlu bir iz bıraksada, bazen de maksatlı ve amacını aşarak vicdanları rahatsız eden bir imaj şeklinde canlandırılmaya çalışılmıştır. Günümüz insanların aklına imam denildiğinde genelde, ellili yaşların üzerinde saç sakalı ağarmış veya ağarmaya yüz tutmuş, camide namaz kıldıran, yazları Kur'an kurslarında mahallenin çocuklarını okutan, cenaze merasimlerinin başrolü durumunda olan bir kişi gelebilmektedir. Toplumun büyük bir çoğunluğu da imamdan bu görevleri yapmasını bekleyebilmektedir.

Günümüz dünyasında gelişen ve değişen teknolojik şartlara bağlı olarak, sosyal medya platformları, televizyonlar, yazılı ve görsel medya araçları gibi bir çok mecrada insanların algı ve düşünce dünyasını şekillendiren bir çok konu hakkında veriler üretildiği gibi imamlık mesleği ile alakalı olarak da geçmişten beri iyi ve kötü anlamda bir çok veri üretilmektedir. Din hizmeti alanların küçüklüğünde tanıştığı bir imam ile televizyon ya da sinemada art niyetli bir tiplene olarak izlediği bir imam karakterinin arasında bağlantı kurması da, imamlarının toplum bazında imajına yönelik üretilen verilerin insanların zihin

dünyasını nasıl etkilediğine bir örnek olarak gösterilebilir. (Karahan, 2008: s.3-4-78).

Toplumumuzda imamlar açısından art niyetli imaj oluşturma teşebbüsleri pek karşılık bulamamıştır. Özellikle bu konu ile alakalı olarak son yıllarda DİB teşkilatının gerek Diyanet Televizyonu'nda, Diyanet Radyo'sunda gerekse DİB' in yazılı ve görsel araçları kullanarak ürettiği içeriklerde imam imajı ile alakalı olumlu gelişmelere imza attığı görülmektedir.

Toplumumuza göre bir din görevlisi; insani ilişkilerindeki dış algısı başta karakter sahibi olmalı, karizmatik ve sempatik olmalı, sevgi ve heyecan yüksek olup aynı zamanda topluma sevgi ve heyecan aşıl原因, insanları tetikleyen ve yüzünden tebessümü eksik olmayan biri olmalıdır. Aynı zamanda sabırlı, özverili ve çalışkan olmalı, herkese anladığı usul ve üslup ile konuşup olay ve kişilere ilgili olarak nabza göre şerbet vermeli, empati kurabilmeli ve insanlarla kırıncı ve kaba olmayan insanları incitmeyen bir iletişim kurmalı, takım çalışması ve istişareye önem vermeli ve son olarak dış görünüşüne ve kılık kıyafetine dikkat eden biri olmalıdır. Bu özellikler, bir din görevlisinin sahip olması gereken imajın dışı vurumu olarak toplum tarafından hissedilmelidir.(Karaman, Yılmaz, Karagöz ve Altuntaş, 2016: s. 27-36).

Toplumun bir din görevlisinin imajından beklentilerini bilen bir imam, kendisinin, kurumunun ve mesleğinin imajına zarar gelmesini istemeyecek ve bu imajı korumaya çalışacaktır. Lakin yukarıda bahsedildiği gibi imamlık konusunda maksadını aşan düşünceler ve önyargılar ile köy imamlarının kendilerine dikkat etmemeleri ve toplumda nasıl bir rolü yerine getirdikleri konusundaki hassasiyetleri gözetmemeleri, imamlarının kişisel imajları noktasında problemlerle karşı karşıya kalmalarına sebep olabilmektedir.

Çalışmaya katılan imamların dini problemler alt boyutunda yer alan “Görev yaptığım köyün imamı olarak, kişisel imajıma yönelik problemlerle karşılaştım.” maddesine verdikleri cevaba ait dağılımları Tablo 10.' da verilmiştir.

TABLO 10. Görev Yapılan Köyün İmamı Olarak Kişisel İmajı Yönelik Problemlerle Karşılaşma Durumlarına Göre Dağılımları

Görev yaptığım köyün imamı olarak, kişisel imajıma yönelik problemlerle karşılaştım	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	24	54,5
Katılmıyorum	14	31,8
Kararsızım	2	4,5
Katılıyorum	3	6,8
Tamamen Katılıyorum	1	2,3
Total	44	100,0

Köy imamlarının, “görev yaptığım köyün imamı olarak kişisel imajıma yönelik problemlerle karşılaştım” maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %54,5, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %31,8, bu madde hakkında kararsız olan kişilerin oranı %4,5, katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı %6,8 ve tamamen katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %2,3 olduğu gözlemlenmiştir.

Anket sonuçlarına göre köy imamlarından %86,3 gibi büyük bir çoğunluğu görev yaptıkları köyde, kişisel imajlarına yönelik herhangi bir problemle karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bu oran köy imamlarının böyle bir problemle karşılaşmamaları adına oldukça yüksek bir orandır. Bu orandan anlaşılmaktadır ki Serik ilçesine bağlı köy ve kırsal bölgelerde görev yapan imamların tamamına yakını kişisel imajlarını meslekleriyle ilgili olarak doğru dizayn etmişler ve Serik köylerindeki halkın hafızasında imaj konusunda iyi bir yer edinmişlerdir. Diğer taraftan köy imamlarından %9,1’ i kişisel imajlarına yönelik problemlerle karşılaştıklarını beyan etmişlerdir. Bu durumdan anlaşılmaktadır ki Serik’te köy ve kırsal bölgelerde görev yapan hemen hemen on imamdan bir tanesi kişisel imaj noktasında köylü veya cemaatle problem yaşamaktadır. Bu oran düşük olsada böyle bir problemin varlığı yapılan anket neticesinde de kendini ortaya koymaktadır. Bu konuda köylerde görev yapan imamlar açısından imaj

oluşturmanın önemi dikkat çekicidir. Ayrıca köy imamlarından % 4,5' i kişisel imajları hakkında problem yaşıyıp yaşamadıkları konusunda kararsız kalarak, fikirlerini beyan etmemişlerdir. Bu durumda yine köy imamlarının böyle bir sorunun görmezden gelinmeyeceği düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

Köy imamlarının imajları konusunda karşılaşmış oldukları problemleri belirlemek amacı ile görüşmeler yapılmış ve şu bilgilere ulaşılmıştır;

“Bir din görevlisi olarak içinde bulunduğunuz, köy toplumundan veya cami cemaatinden insani ilişkileriniz, kendinize has duruşunuz, dış görünüşünüz, kılık kıyafetiniz ve konuşma tarzınızla alakalı olumsuz eleştirilere bağlı olarak problemlere maruz kaldınız mı? Kaldıysanız bu problemler nelerdir, bizimle paylaşır mısınız?”

“Bu konu hakkında imamların problemlere maruz kaldığı kanaatindeyim. Bu tarz problemlerle ilgili olarak genelde giyim kuşam ve konuşma tarzı ile alakalı problemlerle karşılaştım. Öncelikle doğu kökenli bir kişi olduğum için konuşma dilim, Serik'te görev yaptığım köy halkının konuşma tarzıyla doğal olarak uyum sağlamadı. Onların tabiriyle benim konuşma dilim kaba ve anlaşılır değilmiş. Ama ben gerek saygıda, gerekse mesleğime hanel getirmemek için hem cemaatimle hem de görev yaptığım köy halkıyla yumuşak bir iletişim dili seçtiğimi düşünüyorum. Bu konu hakkında eleştirilerle karşılaşma sebebim doğu kökenli olduğum için, konuşma dilimde kendi yöreme ait özelliklerin olması diye düşünüyorum.” (R. G, 23)

Benim bu konu hakkında karşılaştığım problemler genelde giyim, kuşam konusunda karşılaştığım problemler. Hatırladığım kadarıyla kot pantolon, kısa kollu gömlek, sakal, bıyık ve hatta sol elime taktığım yüzük konusunda eleştiriler aldım. Kot pantolonla alakalı olarak aldığım eleştiri bir imama yakışmadığı,, cami ve namazın maneviyatını bozduğu yönündeydi. Kısa kollu gömlek ve tişört konusunda karşılaştığım eleştiri ise namazın bu şekilde kabul olmayacağı ve bir hocaya

yakışmadığı şeklindeydi. Sakal ve bıyık konusunda ise aldığım eleştiriler bir imamın en azından bıyık bırakması ve sakal bırakırsa da daha güzel olacağı yönündeydi. Sol elime yüzük takıyordum. Bu konuda da bir gün cuma namazında hutbeyi okurken cemaatten birinin, yüzüğü sol elime takıyor olmam dikkatini çekmiş. Namaz bittikten sonra bu kişi yanıma geldi ve sol ele yüzük takmamın el temizliğime mani olacağını bu yüzden sağ elime takmam gerektiğini söyledi. Ayrıca sol ele yüzük takmamın dinimiz için de uygun olmadığını belirterek bir imama yakışmayacağını söyledi. İmajıma yönelik aldığım bir diğer eleştiri de özellikle yaz aylarında bazen çok sıcak olduğu için camiye çorapsız gitmemle alakalı. Bu konu hakkında da cemaatimden aldığım eleştiriler, bir imama yakışmadığı ve imamın ayağıyla başının çıplak olmaması yönündeki sözleriydi.” (H. B, 23)

Serik’te köylerde yaşayan insanlar ile yapmış olduğumuz mülakatlarda ise köy imamlarının imajları ile alakalı olarak şu bilgilere ulaşılmıştır;

“ Köyünüzde görev yapan imamınızı (imajını) bir vatandaş olarak beğeniyor musunuz, beğenmiyorsanız sebepleri nelerdir?”

“ Köy hocamız çok soğuk bir insan. Bizim aramıza karışmaz, gelmez gitmez. Biz anca zorlayarak davet edersek ayda bir defa falan misafirliğe gelir gider. Alışkın değil böyle şeylere. Ama burası köy yeri yani bizim bu köydeki insanlardan başka bir kimsemiz yok, anca birbirimizle vakit geçirir, oyalanırız. Bizim dünyamız buradan ibaret. İmam soğuk olduğu için bizim içimize sinmiyor açıkçası. Namazdan eve, evden namaza ama ben şikayetçi değilim, çünkü görevini yapıyor.” (H. Y, 62)

“ Köyümüzün hocası kurban kesemez, biz şuan ki hocadan önce olan bütün hocalara kurbanımızı kestirirdik. İmam dediğin girişken olacak böyle şeylere dikkat edecek. Birde en azından cumalardan önce bir vaaz yapsa keşke. Merkezi sistemden açıyor vaazı sürekli. Tamam, o da güzel ama bizim gönlümüz kanlı canlı kendisini dinlemek istiyor. İlim var ama bize göstermiyor ilmini. Bu konuda kendisi ile konuştum. Cemaat az zaten merkezden dinleyelim hep beraber dedi. Bu konularda hocaların kendisine dikkat etmesi gerekiyor.” (K. B, 72)

Köy imamaları ve köylüler ile yapılan mülakatlardan anlaşılacağı üzere köy imamaları giyim kuşamı, konuşma tarzı, camideki hal ve davranışları ile alakalı eleştirilere maruz kalabilmektedirler. Bu da köy imamalarının bu konuda problemlerle karşılaşmalarına sebep olabilmektedir. Bu konu ile alakalı olarak Dağcı'nın (2010: 127-129) kırsal bölgelerdeki din görevlilerinin sorunlarını araştırdığı yüksek lisans tezi çalışmasında, imamların sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Anket uygulamasına katılan din görevlilerine konu ile alakalı olarak “kılık kıyafetle ilgili bir sorun yaşıyor musunuz?” sorusu sorulmuş, verilen cevaplar incelendiğinde din görevlilerinden %20'ye yakını “kot pantolon ve yazılı tişört giyemiyorum”, “modaya uygun giyinemiyorum”, “mesleğimin gerektirdiği kıyafet tarzını benimseyemiyorum”, “yaşlılar gibi giyinmemi istiyorlar” gibi maddeleri işaretleyerek bu konu ile alakalı sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum da köy imamalarının kişisel imajlarına yönelik eleştirilerden kaynaklanan problemleri olduğunu desteklemektedir.

3.2.4. Dini Uygulama ve Törenlere Katılamamaktan Kaynaklanan Problemler

Toplumumuzda belli gün ve gecelere, sayılara, yaşanan olumlu ya da olumsuz hadiseler, dini anlam yükleme ve bu günlerde dini organizasyonlar düzenleme durumları yadsınamaz bir gerçektir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, köy toplumlarında bu tarz durumlara eğilim daha fazla olabilmektedir. Dini anlamdaki bu organizasyonlara örnek olarak, bir çocuk doğduğunda kulağına ezan okunması, bir kişi evlendiğinde düğününün dini geleneklerle süslenmesi, bir erkek askerlik çağına geldiğinde köylüye ve misafirlere karşı düzenlenen dini organizasyonlar ya da bir kişi öldüğünde veya ölüm yıldönümünde anılması için yapılan uygulama ve törenler gösterilebilir. Köy imamalarının dini problemlerini belirlemek için yapmış olduğumuz gözlemler ve literatür taramalarında, bu tarz dini uygulama ve törenlere katılamamanın veya katılmamanın bir takım sorunlara sebep olduğu saptanmıştır ve bu başlık altında bu problemler incelenecektir.

Konu ile alakalı olarak yapılan gözlemler ve görüşmelerde, Serikliler 'in başta ölülerini yad etmek için, daha sonra düğünlerde, sünnet törenlerinde ya da istediği bir evi veya arabayı vb. satın aldıklarında, içerisinde kültürel ve dini motifleri barındıran mevlit organizasyonlarını düzenlemeye çok yatkın oldukları görülmüştür. Ayrıca bu tarz bir organizasyonun düzenlendiği köye çok sayıda misafirin katıldığı, büyük kazanlarla mevlit yemekleri yapıldığı, o köyden ve civar köylerden gelen misafirlere bu yemeklerin ikram edildiğinden bahsedilmiştir. Mevlit organizasyonlarında ise daha çok Kur'an-ı Kerim, mevlit ve ilahilerin okunduğu ve organizasyonun içeriğine göre dini sohbetlerin yapıldığından bahsedilmiştir. Serik ilçesinde dini ve kültürel anlamda önemli bulunan ve dini organizasyonların başında gelen mevlit okutma kültürünün daha iyi anlaşılabilmesi için, "mevlit" kavramını yakından incelemekte fayda vardır.

Kökünü itibarıyla Arapça bir kelime olan mevlit kelimesi, viladet sözcüğünden türemiştir ve çoğulu mevaliddir. Bu sözcük, Arapça'da belirli bir zaman ismi olarak herhangi birinin doğduğu zaman, belirli mekan ismi olarak ise herhangi birinin doğduğu yer gibi anlamlara gelmektedir. İslami gelenekte ise mevlit sözcüğü, hususi olarak Hz. Muhammed'in doğduğu zaman, doğduğu yer ve doğumunu anlatan manzum eser gibi anlamlara gelmektedir. Mevlit kelimesi Türk-İslam kültüründe, Sultan Bayezid Han'ın, Divan-ı Hümayun imamı olarak görev yapan ve o dönemde Bursa'da bulunup dönemin en ünlü Ulu Cami'sinin baş imamlık vazifesini üstlenen, Süleyman Çelebi'nin "Vesiletü'n- Necat" adlı mesnevisine halk dilinde verilen isimdir. "Vesiletü'n- Necat", bir tamlama olup "Kurtuluş Yolu" anlamına gelir. Eserin sahibi olan Süleyman Çelebi, eserine her ne kadar "Vesiletü'n- Necat" ismini vermişse de, halk arasında bu eser "mevlit" diye bilinmiş ve öyle isimlendirilmiştir (Akdağ, 2008: 81-82). Mevlit organizasyonlarının bu dini kimliği ve içeriği zaman içerisinde, cami imamlarıyla özdeşleştirilmiş ve dini organizasyonlarda imamlar bu eseri musiki ile beraber icra etmişlerdir.

Araştırma konumuzla alakalı olarak anket çalışmasına katılan köy imamlarının, “görev yaptığım köyde dini uygulama ve törenlere katılmamaktan kaynaklanan problemlerle karşılaştım.” Maddesine verdikleri cevaplara ilişkin dağılımları Tablo 11.’da verilmiştir.

TABLO 11. Görev Yapılan Köyün İmamı Olarak Köyde Dini Uygulama ve Törenlere Katılmamaktan Kaynaklanan Problemlerle Karşılaşma Durumlarına Göre Dağılımları

Görev yaptığım köyde dini uygulama ve törenlere katılmamaktan kaynaklanan problemlerle karşılaştım.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	21	47,7
Katılmıyorum	12	27,3
Kararsızım	6	13,6
Katılıyorum	5	11,4
Tamamen Katılıyorum	0	0
Total	44	100,0

Çalışmaya katılan köy imamlarının, “görev yaptığım köyde dini uygulama ve törenlere katılmamaktan kaynaklanan problemlerle karşılaştım.” maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %47,7, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %27,3, bu madde hakkında kararsızım cevabını veren kişilerin oranı %13,6 ve katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %11,4 olduğu gözlemlenmiştir.

Köy imamlarının görev yaptıkları bölgede düzenlenen dini uygulama ve törenlerde bulunamamalarından kaynaklanan problemleri tespit etmek amacı ile, Serik’te görevli köy imamları ve köylerde yaşayan insanlarla görüşmeler yapılmıştır. Bu konu hakkında yapılan görüşmelerde şu verilere ulaşılmıştır:

“Görev yapmış olduğunuz köyün din görevlisi olarak, cami cemaati ya da köylü tarafından almış olduğunuz dini törenli bir davete herhangi bir sebepten dolayı katılmadığınız oldu mu? Eğer olduysa bunun neticesinde köylü

tarafından bir problemle karşılaştınız mı, karşılaştıysanız bu problemler nelerdir?’’

‘‘Bu tarz organizasyonlardan birisi yıllık izne çıktığım bir zaman dilimine denk gelmişti. Bu sebepten dolayı organizasyona katılamamıştım. İznim bitip tekrar köye döndüğümde bu organizasyonu düzenleyen aile tarafından ve köyde bu aileye yakın olan çevreler tarafından, organizasyona katılamamam öne sürülerek gönül koyduklarını anladım. Organizasyonu düzenleyen aileye her ne kadar davete katılamamamın kasıtlı olmadığını söylesem de ailenin bu konu hakkındaki tutumu belli bir süre pek fazla değişmedi. Sonuçta izne ayrılmam kanuni bir hakkım ve izne ayrılma tarihlerimi kendime göre mi yoksa böyle organizasyonlara göre mi ayarlayacağım. Sonuç olarak bu tarz organizasyonlara katılamamam köydeki bazı çevreler tarafından istismar edildi ve bu konu bakımından böyle bir problemle karşılaştım.’’ (M Ş, 46)

‘‘ Köylerde dini organizasyonlara çok önem veriliyor. Köylerde düzenlenen bu organizasyonların insanlar üzerinde çok büyük etkisi var. Bu açıdan organizasyonlarda biz imamlara çok görev düşüyor. Ben sadece görev yaptığım köyde değil, çevremdeki köylerde düzenlenen organizasyonların hemen hemen hepsine elimden geldiği kadar katılmaya çalışıyorum. Sadece bir organizasyon, müsait olmadığım bir zaman dilimine denk geldi. O hafta sınavlarım vardı, bu yüzden katılamadım. Organizasyonu düzenleyen kişinin babası vefat etmişti ve bir mevlit organizasyonuydu. Sınavdan dönüp köye geldiğimde organizasyonu düzenleyen kişi akşam birkaç köylü ile evime geldi. Böyle bir durumun yanlış olduğunu söylediler. Her ne kadar başka hocaların organizasyonu eksiksiz bir şekilde yerine getirdiklerini beyan etseler de köyün imamı olarak benim muhakkak böyle bir organizasyonda olmam gerektiğini söylediler. Ben kasıtlı bir şekilde asla böyle bir şey olmayacağını söylesem de kendilerine göre gerekli uyarılarını yapıp gittiler. Bende artık mecburen böyle şeylere daha çok dikkat ediyorum.’’ (H. B, 23)

“ Köyünüzde görevli imamın, cenaze, mevlit, düğün gibi organizasyonlara herhangi bir sebepten dolayı katılmadığı oldu mu? Bu durumu nasıl karşıladınız?”

“ Bir kere köyümüz tarafından sevilen, sayılan bir teyzemiz vefat etti. İmam sabah saatlerinde selasını verdi ve öğleden sonra defnedilecek dedi. Daha sonra imamın başına bir iş gelmiş. Hoca efendi, yerine komşu köyden bir hoca ayarlamış ve işini halletmeye gitmiş. Döndüğü zaman defin işlemi bitmişti. Ben bu durumu kaldıramadım. Sonuçta sen köyümüzün imamısın, cenaze zamanı gitmesen ne olur. Bana her ne kadar o zaman halletmesi gereken bir iş olduğunu söylese de onunki dünyalık iş her zaman halledilir. Burada köyün cenazesi var yani sonuçta. Bende müftülüğe şikayet ettim bu durumu. Müftüyle durumu görüşmüş ve daha sonra benim yanıma geldi neden beni şikayet ettin diye. Anlayışsız davranıyorsun, sonuçta ben yerime imam bıraktım namazı kıldıracak, zorunda olmasam zaten gitmezdim gibi şeyler söyledi. Ben bu konuda haklı olduğumu düşünüyorum. Bir imamın en lazım olduğu zamanda görevinin başında olmaması her ne olursa olsun kabul edilemez benim açımdan.” (S. K, 41)

Mülakatlarda köy imamlarının geneli dini organizasyonlara katılmayı bir görev olarak gördüklerini ve bu yüzden de organizasyonu düzenleyen aileye yardımcı olduklarını belirtmişlerdir. Mülakat grubumuzdaki tüm köy imamları müsait oldukları müddetçe bu organizasyonlara katıldıklarını beyan etmişlerdir. Organizasyonlara katılmadıkları zaman ise en azından köylü tarafından sitem edildiklerini söylemişlerdir. Serik halkının bu konularda hassas olduklarını, kimin katılıp katılmadığının onlar için önemli olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Köy imamı bu organizasyonlara kendine göre geçerli bir mazeretten dolayı katılmadığında ise bir takım sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

3.2.5. Gündelik Yaşam Esnasında Dini Bakımdan Karşılaşılan Problemler

Köy imamı, mesleki alanı olan dini konular sebebiyle birçok problemle karşılaşabilmektedirler. Dini konulardan kaynaklanan sorunlar, köy imamının hem mesleki kariyerini hem de yaşantılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Toplumsal bir alanda mesleklerini icra eden imamlar, sürekli olarak insanlarla muhatap olmaktadır. İmamlar muhatap oldukları insanlarla, meslekleri icabı dini temelli bir paylaşımın içinde olmaları gayet doğal bir durumdur. Bu duruma imamın cami cemaati ile ilgili olan dini temelli diyalogu ve paylaşımı örnek verilebilir. Köy imamının mesleki anlamda hakim oldukları din konusunda insanlarla olan paylaşımından dolayı, dini problemlerin yaşanması muhtemel bir durumdur. Köy imamı-cemaat arasındaki diyaloga bağlı olarak imamın, cami cemaatini bir baskı unsuru olarak görmesi, psikolojik, meslekten soğuma, mesleki memnuniyetsizlik vb. birçok probleme sebep olduğu gibi, dini problemlere de sebep olabilmektedir. Hatta bu duruma bağlı olarak imam gündelik hayatında yapacağı hemen hemen her işi, dini hassasiyetlere uygun yapmak zorundaymış gibi hissedebilmektedir. (Yavuz, 2015: s.98-101). Köy imamının dini bakımdan gündelik yaşamda herhangi bir şekilde karşılaşabilecekleri dini problemlerini belirlemek amacıyla bir alt başlık açılmış ve problemleri gerçeği en uygun şekilde belirlemek için, hem anket hem de mülakat çalışmalarında genel bir soru sorulmuştur.

Anket çalışmasına katılan imamların görev yaptıkları köylerde gündelik yaşamda dini bakımdan problemlerle karşılaşp karşılaşmadıklarını tespit edebilmek için, dini problemler alt başlığında yer “Gündelik yaşam esnasında dini bakımdan kaynaklanan problemlerle karşılaşıyorum.” maddesine verdikleri cevaba ait dağılımları Tablo 12.’ de verilmiştir.

TABLO 12. Görev Yapılan Köyün İmamı Olarak Gündelik Yaşam Esnasında Dini Bakımdan Kaynaklanan Problemlerle Karşılaşma Durumlarına Göre Dağılımları

Gündelik yaşam esnasında dini bakımdan kaynaklanan problemlerle karşılaşıyorum.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	10	22,7
Katılmıyorum	25	56,8
Kararsızım	4	9,1
Katılıyorum	3	6,8
Tamamen Katılıyorum	2	4,5
Total	44	100,0

Köy imamlarının, “gündelik yaşam esnasında dini bakımdan kaynaklanan problemlerle karşılaşıyorum” maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %22,7, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %56,8, bu madde hakkında kararsızım cevabını veren kişilerin oranı %9,1, katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı %6,8, ve tamamen katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %4,5 olduğu gözlemlenmiştir.

Köy imamlarının dini bakımdan yaşadıkları problemler genelde aynı tip olduğu için, bu konu hakkındaki en fazla veriyi veren iki mülakat çalışmada kullanılmıştır. Köy imamlarının gündelik hayatlarında karşılaştıkları problemleri belirlemek amacıyla yapılan mülakat çalışmasında şu verilere ulaşılmıştır:

“Görev yaptığınız köyde gündelik hayatınızda dini bir konu bakımından herhangi bir problemle karşılaştınız mı, karşılaştıysanız bu problemler nelerdir bizimle paylaşır mısınız?”

“Gündelik yaşantımda dini bakımdan yaşadığım sorunlar genel olarak herhangi bir mazeretimden dolayı ezan ve namaz vakitlerinde camide olamayışım, sabah namazlarına nadirde olsa uyanamayışım ve ezan, sela ve vaazlarda merkezi sistemden açmamdan kaynaklanıyor diye özetleyebilirim.

Üniversite öğrencisi olduğum için özellikle sınav haftalarında, cemaatten ve köyden bazı kimseler köyde olmadığım için geri döndüğümde sitem ediyorlar. Ama bunlar iki, üç kişiyle sınırlı oluyor. Merkezi sistem açmam konusunda da, cemaat ezanı merkezden değil de benim okumamı istiyorlar ama günde beş kere bu konuda insan zorlanıyor, çünkü ses sonuçta yetenekle ilgili bir durum. Normalde ezan merkezden okunduğunda da okunmuş oluyor ve zaten Serik'te ezan çoğu camide merkezi sistemden okutuluyor.

Son olarak özellikle sabah namazlarına uyanamadığımda, cemaat tarafından problemle karşılaşıyorum. Sabah namazlarına sürekli gitmesem bu durumu anlarım ama gidemediğim bir ayda en fazla iki defa oluyordur. Bu konuda açıkçası cemaatten anlayış beklerdim. Çünkü bizde insanız bizimde hata yapma payımız var ne de olsa.”(H. B, 23)

Köy imamlarının gündelik hayatlarında dini bakımdan yaşadıkları sorunlar sıralandığında; herhangi bir mazeretinden dolayı namaz vakitlerinde camide olamayışı, özellikle sabah namazlarına herhangi bir sebepten dolayı gidemeyişi, ezanları kendisinin değil de merkezi sistemden okutması ve üniversite okuyan imamların özellikle vize ve final sınavlarının olduğu dönemlerde uzun süre camiye gelemeyişi olarak bahsedilebilir.

Köy imamlarına yönelik uygulanan anket çalışmasında, köy imamlarının gündelik yaşam esnasında yaşamış oldukları problemlerden biri olan ve mülakatlarda çoğu imamın değindiği sorunların başında gelen, ezan ve selaların merkezi sistemden okutulmasına bağlı olarak köy imamlarının problemlerle karşılaşması durumuna ilişkin olarak, “Görev yaptığım köyde ezan ve selaları merkezi sistemden okutunca problemler yaşıyorum.” maddesine köy imamlarının verdikleri cevaplara ait dağılımlar Tablo 13.’ de verilmiştir.

TABLO 13. Görev Yapılan Köyde Ezan ve Selaları Merkezi Sistemden Okutunca Problemler Yaşama Durumlarına Göre Dağılımları

Görev yaptığım köyde ezan ve selaları merkezi sistemden okutunca problemler yaşıyorum.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	13	29,5
Katılmıyorum	16	36,4
Kararsızım	5	11,4
Katılıyorum	9	20,5
Tamamen Katılıyorum	1	2,3
Total	44	100,0

Köy imamlarından, “görev yaptığım köyde ezan ve selaları merkezi sistemden okutunca problemler yaşıyorum.” maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %29,5, katılmıyorum cevabını veren kişilerin oranı %36,4, bu madde hakkında kararsızım cevabını veren kişilerin oranı %11,4, katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı %20,5 ve tamamen katılıyorum cevabını veren kişilerin oranı ise %2,3 olduğu gözlemlenmiştir.

Köy imamlarının ezan ve selaları merkezi sistemden okuttuğunda %65,9’ herhangi bir problemle karşılaşmadığını belirtmiştir. %65,9’ luk kısımdan &29,5’ i kesin bir şekilde böyle bir problemle karşılaşmadığını ifade etmiştir. Bu durum ile anlaşılmaktadır ki Serik’te görev yapan köy imamlarının görev yaptıkları köyde ezan ve selalarda merkezi sistemi kullanması sonucu, köy imamlarının büyük bir kısmı bir problemle karşılaşmamaktadır.

Anket sonucuna göre köy imamlarından % 22,8’ i ezan ve selaları merkezi sistemden okuttuklarında problemlerle karşılaştıklarını ifade etmiştir. Bu durumda köylerde görev yapan imamlarının, hemen hemen beşte birinin bu problemle karşılaştığı anlaşılmaktadır. Bu problemin temelinde ezan ve selaların merkezi

sistemden okutulması ile köy imamının, köylünün ve cemaatin nezdinde görevini tam anlamıyla yerine getirmemesi düşüncesi yatabilir. Ankete katılan imamlardan % 11,4'ü ise bu konuda karasız olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durumda köy imamlarının ezan ve selaları merkezden okutmasına bağlı olarak problemlerle karşılaşmaları ihtimalini güçlendirmektedir. Ayrıca bu konu ile ilgili olarak Dağcı'nın (2010: 124-126) din görevlilerinin ezan konusunda karşılaştıkları problemleri belirlemek amacı ile yaptığı araştırmada "ezan okuma konusunda sorun yaşıyor musunuz?" sorusuna katılımcılardan %12,7'si ezanı merkezi sistemden okuttuğunda sorunla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum da imamların ezanı merkezi sistemden okuttuklarında sorunlarla karşılaşma ihtimali olduğunu gözler önüne sermektedir.

Köy imamlarının ezan ve selaları merkezi sistemden okutmasına bağlı olarak yaşadıkları problemleri daha iyi tespit edebilmek için, Serik'te yaşayan köylüler ile yapılan görüşmelerde ise şu bilgilere ulaşılmıştır:

"Köyünüzde görev yapan imamın ezan ve selaları merkezi sistemden okutması sizin için bir sorun teşkil ediyor mu? Ediyor ise sebebi nedir?"

"Köyümüzün imamı çoğu zaman ezan ve selaları kendisi okumuyor. Bende beş vakit namazı camide kılmaya çalışan bir insanım. Ezan okununca camiye gidiyorum, bazen hoca olmuyor. Bende diyorum ki hocaya ezanı kendin oku, hem senin sesini duyalım hem de camide olduğunu bilelim ona göre camiye gelem. Bu konu hakkında birkaç defa kendisine bu teklifi yaptım. Birkaç defa kendi okuyor, geri merkeze sisteme alıyor. Daha sonra biz Serik'te arkadaşlarla konuşurken müftülüğün bu konu hakkında aldığı bir kararı duydum. Köy camilerinde artık imamların hepsi ezanı kendisi okuyacakmış diye. Bu konu hakkında imama sordum böyle bir şey var mı diye. Evet toplantıda bu karar alındı, artık herkes kendisi ezan okuyacak dendi diye söyledi." (K. B, 72)

Gündelik yaşam esnasında karşılaşılan dini problemlerin tespiti için köy imamlarıyla yapılan görüşmelerde ve gözlemlerde, köy imamlarının üzerinde

durduğu bir diğer problem konusunun, kendilerine yöneltilen dini sorulara verdikleri cevabın herhangi bir sebebe bağlı olarak problemlere sebebiyet vermesidir. Ayrıca araştırmaya köy imamlarının, muhatap oldukları dini sorulara vermiş oldukları cevaplardan doğan problemlerin eklenmesinin sebebi bu konunun bazı kişiler tarafından imama karşı suiistimal edilebilecek potansiyele sahip olmasıdır.

Tarihin her aşamasında din, insanların hayatı anlamlandırması ve şekillendirmesinde, insanca yaşamalarında her zaman önemli bir konuma sahip olmuştur. Din, insanın yaratılış gayesinin gereklerini yerine getirmesini, yine insanın kendisiyle, içinde bulunduğu toplumla ve yaratıcısı ile barışık yaşamasını, doğuştan getirdiği yeteneklerini geliştirmesini, aklını ve özgür iradesini iyi ve doğru yönde kullanmasını ve kendine ve içinde bulunduğu topluma yararlı işler yapmasını emreder. (Karaman, Yılmaz, Karagöz ve Altuntaş, 2016: s.9). Bu tanımlamaya göre kişinin hayatını dini bakımdan yönlendirebilmesi için, içinde bulunduğu dine ilişkin yeterli bilgilere sahip olması gerekir.

İnsan çevresine bakıp düşünen, olayları ve olguları sorgulayan, muhakeme eden bir varlıktır. Bunların sonucunda zihnini vereceği cevaplarla tatmin etmek ister. İnsanın zihnine çocukluk döneminden itibaren dinle alakalı birçok problem takılır. Bu problemler insanın gençlik döneminde daha da yoğunlaşır. Gencin aklına gelen bu problemlere tatmin edici cevaplar bulamaması onda gerginliğe ve dine karşı şüphelerin oluşmasına neden olabilir. Hatta o genci dinden uzaklaştırabilir. Daha sonraki yaş dönemlerinde de birçok dini temelli soru insanın aklını meşgul eder, bunlara verilecek doğru cevaplar zihnin sağlıklı donanımına ve bireyin rahatlamasına neden olur (Peker, 2013). İnsanın bu yapısı dikkate alındığında, aklına din ile ilgili takılan sorulara cevap araması doğal bir sonuçtur. Her yaşta insanın din ile ilgili aklına takılan soruları ailesine, öğretmenlerine ya da imamlara danışması, bu konu ile ilgili imamların da halk nezdinde dini soruları çözebilecek kişilerin başında olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü din ile ilgili insanların zihninde bir sorun meydana geldiğinde, bu sorunu çözebilecek kişiler arasında akıllara imamın da geliyor olması yadsınamaz bir gerçektir.

Bu konu ile alakalı olarak anket çalışmasında ‘‘ Görev yaptığım köyde dini sorulara verdiğim cevaplar neticesinde problemlerle karşılaşıyorum.’’ maddesine köy imamlarının vermiş oldukları cevaplara ait dağılımlar Tablo 14.’ de verilmiştir.

TABLO 14. Görev Yapılan Köyde Dini Sorulara Verilen Cevaplardan Dolayı Problemlerle Karşılaşma Durumlarına Göre Dağılımları

Görev yaptığım köyde dini sorulara verdiğim cevaplar neticesinde problemlerle karşılaşıyorum.	N	%
Kesinlikle Katılmıyorum	20	45,5
Katılmıyorum	16	36,4
Karasızım	2	4,5
Katılıyorum	6	13,6
Tamamen Katılıyorum	0	0
Total	44	100,0

Çalışmaya katılan köy imamlarının, ‘‘ görev yaptığım köyde dini sorulara verdiğim cevaplar neticesinde problemlerle karşılaşıyorum.’’ maddesine kesinlikle katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %45,5, katılmıyorum cevabını verenlerin oranı %36,4, bu madde hakkında karasız olan kişilerin oranı %4,5 ve katılıyorum cevabını verenlerin oranı ise %13,6 olduğu gözlemlenmiştir.

Köy imamlarının kendilerine yöneltilen dini sorulara verdikleri cevaplar neticesinde ne gibi problemlerle karşılaştıklarını tespit etmek amacı ile yapılan görüşmeler neticesinde şu bilgilere ulaşılmıştır:

‘‘Dini bakımdan tefsir, hadis, fıkıh vb. konularda cemaatten gelen sorulara verdiğiniz cevapların cemaati tatmin ettiğini düşünüyor musunuz, bu

konu ile alakalı herhangi bir problemle karşılaştınız mı? Karşılaştıysanız bu problemler nelerdir, öğrenebilir miyiz?’’

“ Bu konu hakkında genelde verilen cevaplar ile, soruyu soran kişilerin zihin bulanıklığı ortadan kalkıyor ve tatmin oluyor. İmamların bu konu ile alakalı olarak karşılaştıkları sorunların temelinde ise, bazı noktalarda sıkıştırılmaya ya da istismar edilmeye çalışılmasıdır ama bu konunun çokta büyük problemlere yol açacağını düşünmüyorum. Bu tarz problemler genelde cami cemaatinde hoca ile iyi geçinmeyen ya da hoca ile ilişkilerinde problem yaşayan kişiler tarafından kaynaklanıyor. Benim cemaatimde de böyle bir kişi var. Genelde bana dini konular hakkında sorular soruyor. Ama ilahiyat okumuş bir kişi olarak, bu kişinin sormuş olduğu soruları dini sorular olarak değil de, daha çok dinin içine sonradan eklenmiş hurafeler olarak nitelendirebilirim. Bende bana sorulan bu soruları ayet ve hadisler ışığında eğer hurafe ise çürütmeye çalışıyorum. Ama soruyu soran kişi sorduğu konunun dini bir temeli olmadığını anlasa bile, batıl inançtan kopmadığı için benim dindenmiş gibi zannedilen değerlere sahip çıkmadığını düşünüyor. İşin olumsuz tarafı bu durumu da cemaat içerisinde yayarak benim hakkımda dedikodu çıkarıyor. Bu da ufak çaplı problemlerle karşılaşmama sebep oluyor diyebilirim. Diğer taraftan bana gerçekten öğrenme amaçlı dini bir konu hakkında bir soru geldiğinde ise, eğer bilgi sahibiysem o an, yok eğer bilmiyorsa daha sonraya erteleyip araştırarak doğru cevabını veriyorum.’’ (S. T, 30)

S.T.’nin dini sorulara verilen cevaplardan kaynaklanan problemler konusunda vermiş olduğu cevaplardan anlaşılmaktadır ki, imamlar bu konu hakkında belli başlı sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu sorunların imamların mesleki alanı olan din konusuyla alakalı sorulara verilen cevaplar nedeniyle ortaya çıkmasında, cemaat-imam ilişkisinde gündelik hayatta karşılaştıkları dini problemlere örnek olarak verilebilir.

SONUÇ

Antalya Serik nazariyetinde Türkiye’ de köy imamlarının sosyokültürel ve dini bakımdan karşılaştıkları sorunları ortaya koymaya çalıştığımız bu araştırmada, köy kavramının imamlar üzerindeki sosyokültürel ve dini şartlarının önemi oldukça hissedilmiştir. Bu durumun temelinde, başta günümüz dünyasının gelişen ve değişen şartlarının hayatı her alanda etkilediği gibi köy hayatını da etkilemesi ve köyden kente göç olgusu başta olmak üzere çeşitli sebeplerden dolayı, modern dünyada git gide göz ardı edilen köyler ile kentlerdeki şartlar arasındaki farkın giderek artması yatmaktadır. Bu sebeplerden dolayı köylerdeki yaşam kalitesi giderek düşerken, aksine kent merkezlerinde artmaktadır. Bu durumdan kastımız köylerin gelişmemesi ya da geçmişe nazaran daha fazla imkanlara sahip olmaması değil, toplumsal kalkınma ve refah düzeyinin toplumun hemen her kesimine ulaşmasında köylerin kentlere nazaran daha az faydalanması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yaşam kalitesindeki eşitsizliklerdir.

Köylerdeki imkanların kısıtlılığı, sıradan bir köyde doğup büyüyen veya o köyün yerlisi olan ve hayatının belli aşamalarını köyde yaşayarak geçiren bir kişi tarafından pek dikkate alınmazken, sürekli olarak kent hayatını yaşayan ve kent hayatının nimetlerinden faydalanan bir insan için çok bariz bir şekilde kendini belli etmektedir. Araştırma konumuz olan köy imamlarında da bu durum bu şekilde cereyan etmiştir.

Her mesleğin kendine göre zorlukları olduğu gibi köy imamlığının da kendine göre birtakım zorlukları olacağı aşikardır. Bu mesleği yerine getiren köy imamlarının, mesleki alan bakımından karşılaştıkları problemleri dini problemler, köy hayatının sosyal ve kültürel dokusuna bağlı olarak karşılaştıkları problemleri ise sosyokültürel problemler olarak isimlendirdiğimiz çalışmamızdaki bu iki başlık, köy imamlarının karşılaştıkları sorunlardan sadece genel manada ikisini teşkil etmektedir. Gerek dini problemlerin gerekse sosyokültürel problemlerin köy imamlarını, hem mesleki açıdan hem de psikolojik açıdan yıpratmış görülmüştür.

Bu sorunlar imamları mesleklerine karşı, hem verimsizliğe hem de benliklerini tatmin noktasında memnuniyetsizliğe sevk etmektedir.

Sosyokültürel manada köy hayatının zorlukları, imamların köy hayatına adapte olmalarını zorlaştırmış ve bu konu beraberinde birçok soruna sebebiyet vermiştir. Adaptasyon bakımından köy hayatına uyum sağlayamayan ya da sağlamakta zorlanan imamlar, bazı durumlarda mesleği bırakmak zorunda kalmış, genel olarak da mesleğe karşı soğumuşlardır. Ulaşım, eğitim, sağlık, alışveriş, sosyal çevre vb. bakımdan köy hayatındaki yetersizlikler imamları tıpkı adaptasyon sorunları gibi birçok sorunla karşı karşıya bırakmış ve buna bağlı olarak köy imamlarının da bu durumları yine meslekten soğuma veya mesleğe karşı ilgisizlik olarak dışa vurmuşlardır.

Sosyokültürel olarak özellikle aile sahibi olan evli imamlar daha fazla problemlerle karşılaşmaktadırlar. Çocuklarının eğitimi konusu, ailesinin ve kendisinin sağlıkları konusu, insan olarak sosyal ihtiyaçları, komşuluk ilişkileri ve gündelik hayatta karşılaşılan köy hayatına özgü problemler, medeni durumu evli olan köy imamlarının hayata karşı çözmeye çalıştıkları problemlere örnek olarak verilebilir. Özellikle evli köy imamları köy hayatına bağlı olarak ve çalışma saatlerinin normal bir mesai kavramıyla işlemeyişinden dolayı, tekdüzelik ve monotonlaşmış bir hayatın zorluklarıyla mücadele etmektedirler ve ayrıca köy imkanlarının yetersiz ve sınırlı olmasından dolayı, sosyal hayatlarında aktivite yapamayarak ailesiyle beraber zorluklarla karşılaşmaktadır.

Köy imamlarının karşılaştıkları bir diğer problem konusu muhtarlarla olan ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Bunun temel sebebi olarak muhtarlık kavramının köy hayatında sosyokültürel manada çok önemli bir zeminde yer alması ve buna bağlı olarak köy muhtarı seçilen kişinin köyün imamına karşı olumsuz birtakım tavırlar içinde olmasıdır. Buradan imam-muhtar ilişkilerinde sadece muhtarlar problem çıkarıyor gibi bir algıda olunması sosyolojik gerçeklikle bağdaşmayacaktır. Lakin araştırma konumuzun temel perspektifi köy imamları olduğu için bu durum çalışmada bu şekilde ele alınmıştır. Köy imamlarının

sosyokültürel olarak muhtarla olan ilişkilerinden kaynaklanan problemler genelde lojmanın yetersizliği, muhtarın imamın mesleki alanındaki sorumluluklarına gereksiz yere karışması ve muhtarın imamın sorunları ile ilgilenmeyişinden kaynaklanmaktadır. Muhtarın köyün seçilmiş lideri olarak imama amirlik yapmaya çalışması da köy imamlarının sorun yaşamasına sebebiyet veren ayrı bir husustur.

Görevleri esnasında köy imamlarının karşılaştıkları diğer bir konu ise başlarda belirttiğimiz gibi köylerin demografik yapısıdır. Genç nüfusun şehirlere akmasına bağlı olarak köylerde genelde yaşlı nüfusun kalması, özellikle köylerde görev yapan genç imamların kendilerine göre sosyal çevre oluşturamamasına sebebiyet verebilmektedir. Buna bağlı olarak köy imamları sosyal hayattan kopmakta ve içlerine kapanmak zorunda kalabilmektedirler. Yaşlı nüfusun imamlara karşı sürekli bir kontrol mekanizması olarak baskı kurmaya çalışması da köy imamlarının yaşamış olduğu sosyal hayatı olumsuz yönde etkilemekte ve imamın köyde monotonlaşan hayatının daha da olumsuz bir yöne evrilmesine sebebiyet verebilmektedir. Köylerdeki demografik yapıya bağlı olarak, komşuluk ilişkileri de sıkıcı ve monoton bir hal alabilmektedir. Komşuluk ilişkileri bakımından imamlar bazı sebeplerden dolayı zorlanmakta ve bu durumda sosyokültürel hayatlarını olumsuz etkilemektedir.

Köy imamlarının görevleri esnasında karşılaştıkları bir diğer problem konusu, görev yaptıkları köyün sahip olduğu eğitim imkanlarındaki yetersizliklerdir. Köylerde okul olmayışı ve eğitim imkanlarının yetersiz oluşu özellikle çocuk sahibi olan imamlara bir sorun teşkil etmektedir. Çocuklarının eğitimi için mecburen taşınmalı eğitime yönelmek zorunda kalan imamlar olduğu gibi eşi ve çocukları için kent merkezinden ev tutmak zorunda kalan imamlar da olmuştur. Ayrıca bazı imamlara göre köy okullarında kaliteli eğitim vermek için olması gereken imkanlarda yetersiz kalmaktadır. Köy imamları eğitim konusunda da anlaşılacağı üzere pek çok problemle karşı karşıya kalabilmektedirler.

Gündelik yaşam esnasında köy imamlarının karşılaştığı diğer problemler ulaşım, lojman yetersizlikleri, alışveriş olanakları için köyde bakkal

veya marketin olmaması, lojmanın yetersizliğine bağlı olarak meydana gelen sağlık sorunları verilebilir. Bu sorunlar köyde yaşayan bir insan için ciddi problemlerdir, özellikle lojman yetersizliği problemi. Çünkü Lojman imamın ailesiyle birlikte yaşadığı ev olduğu için kişinin yaşadığı evin ciddi manada kalitesiz olması o evde yaşayan insanların hayatlarını olumsuz noktada etkileyecek büyük bir etkidir.

Köy imamları meslekleri icabı asıl alanları olan din konusunda birçok problemlerle karşılaşmaktadır. Bu problemlerin temel sebebi imam-cemaat ilişkisindeki aksaklıklar ve bu ilişkide doğru bir iletişimin olmamasıdır. Köy imamlarının dini bakımdan karşılaştıkları problemler genelde imamın camiye düzenli devam etmemesinden, imamın imajına yönelik yapılan olumsuz eleştirilerden, camide yürütülen dini faaliyetlerin geliştirilememesi ve devamlılığının sağlanamamasından, köylerde dini bilgi ve becerisine güvenerek imamlığa soyunan kişilerin var olmasından ve bu durumun imamın dini otoritesine zarar vermesinden ve imamın ezan ve selaları kendisinin okumamasından kaynaklanıyor diyebiliriz.

Köye devletin resmi kanalları yoluyla atanmış bir imamın, her kesim tarafından o köyün din bakımından en yetkili kişisi olarak görülmek istemesi çok doğal bir durumdur. Bu durum imama hem psikolojik açıdan iyi hissettirecek hemde mesleğine olan bağlılık ve sadakat duygusuna olumlu anlamda etki edecek bir gelişme olacaktır. Ama köy imamları görev yaptıkları köylerde bazı kişilerin, dini bilgi ve becerisine güvenerek kendisinin önüne geçmeye çalıştıklarını beyan etmişlerdir. İmamlar bu durumda iş hayatlarında ve camide gereksiz yere gerilim yaşamaktadırlar. Bu tarz yaklaşımlara sahip olan bireylerin, camide veya dışarda imamın görev ve sorumluluklarını imamın rızası olmadan ihlal etmeleri ciddi problemlere sebebiyet verebilmektedir. İmamlar, o kişiler tarafından sürekli eksikliğin aranması noktasında baskı altında kaldıklarını hissedebilmekte ve hakkında şikayet gitmesi konusunda da korkmaktadırlar. Bu durumlara bağlı olarak köy imamları kendilerini mesleklerine vermek yerine mecburen sorunlar

içinde bulmaktadırlar. Bu da ister istemez köy imamlarının mesleki kariyerlerini olumsuz etkilemektedir.

Yaşantı bakımından köy hayatının, şehir hayatına göre oldukça farklı olacağı malumdur. Buna bağlı olarak köylerdeki insanlar şehir hayatına göre bu farklı yaşantıya sahip oldukları için, olaylara karşı şehirde yaşayan bir insandan farklı tepkiler verebilmektedir. Örneğin yerel kültür, örf, adet, gelenek ve görenekler şehir hayatına göre köy hayatında daha baskın ve daha katı olarak işlenebilmektedir. Köylerde yaşayan insanlar buna bağlı olarak sahih dini kaynaklarda olmasada örf ve adetlerinde olduğu için herhangi bir batıl inanca kuvvetlice bağlı olabilmektedir. İşte bu durumlarda köy imamları bu batıl inançları mesleki açıdan çözmeye ya da ortadan kaldırmaya çalışmakta ve bu da beraberinde bir takım dini sorunları getirmektedir.

Köy imamlarının cami eksenli yürüttükleri dini faaliyetler konusunda, özellikle köyün demografik yapısı ve köy halkının dini konulara karşı olan soğukluğu yüzünden problem yaşadıkları görülmüştür. Özellikle yaz Kur'an kurslarında çocuklara dini eğitim vermek ve toplumu dini konularda aydınlatmak isteyen idealist imamların, yukarda bahsedilen unsurlardan dolayı bu faaliyetlerini gerçekleştirmede sorunlar yaşamaktadırlar. Bu durumda imamın mesleği iştahını baltalamakta ve topluma karşı var olan bu enerjisini söndürmektedir.

Köy imamlarının dini bakımdan problem yaşadıkları diğer bir konu ise imajlarına yönelik yapılan eleştirilerdir. Bu eleştirilerin temelinde yatan faktörler, köy halkının algı bakımından farklılıklara kapalı olmaları ve imamların mesleki özelliklerinin farkında olmayıp, toplumda ona göre bir imaj oluşturamamalarıdır. Bu problem konusunu köy imamlarının perspektifinden değerlendirecek olursak, köy imamlarının giyim kuşam, konuşma dili vb. kişisel tercihlerini doğru olmayacak şekilde eleştirmek onların hem normal hayatlarında hem de mesleki alandaki yaşantılarında problemler yaşamalarına ve o köy halkına karşı soğuma olarak dışa vurmalarına sebep olmaktadır. Bu durumda da imam köye yeterli kalitede bir dini rehberlik veremeyecektir.

Dini alanda probleme sebebiyet veren diğerk bir konu ise, imamların belli başlı mazeretlerinden dolayı köyde düzenlenen herhangi bir dini faaliyete katılamamalarından kaynaklanmaktadır. Köy imamları üzerine bu konuda yapılan gözlemler ve görüşmelerde, genelde imamların bu tarz organizasyonlara katılmayı bir görev olarak gördükleri anlaşılmıştır. Lakin imamın mevlit, düğün, sünnet, cenaze, nikah vb. bir organizasyona kendine göre geçerli bir mazeretten dolayı katılamaması, yapılan araştırmalarda bazı kişiler tarafından istismar edilmiş ve imamın aleyhine kullanılacak bir argüman olarak görülmüştür. Bu durumda köy imamlarının hem toplum önündeki itibarını zedelemiş hemde insani ilişkilerine zarar vermiştir.

Köyde görev yapan imamların gerek sosyokültürel manada gerekse dini manada pek çok problemle karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Köy imamlarının yaşamış oldukları olumsuzlukları stres ve çatışma yöntemlerini bilerek aşmaları onların hem kendi hayatlarını hem de mesleki yaşantılarını olumlu etkileyecektir. Köy imamlarına karşı belli periyotlarla uzmanlar eşliğinde, hizmet içi eğitim kursları verilmesi ve DİB'e bağlı olan bir heyet ile ziyaretlerine gidilmesi onların hayatlarında hem olumlu bir etki yapacak hem de mesleklerine karşı olan iştahlarının sönmemesine sebep olacaktır. Ayrıca köy imamlarının mesleklerinin ehemmiyetine inanmaları ve sürekli olarak mesleki bakımdan kendilerini geliştirmeleri için bağlı oldukları müftülüklerde etkinlikler düzenlenmeli ve bu etkinliklerde yöneticiler tarafından alınan kararların uygulanıp uygulanmadığı takip edilmelidir. Kaymakamlıklarda ya da belediyelerde, her köyün muhtarının ve imamının katıldığı toplantıların düzenlenmesi ve imam ile muhtarın birlikte birbirlerine destek vererek çalışmalarını sağlayacak eğitim seminerlerinin verilmesi de köy imamlarının karşılaştıkları problemleri ortadan kaldırma noktasında önemli mesafe alınmasını sağlayacaktır.

Köy imamları mesleki hayatlarında yaşamış oldukları gerek sosyokültürel problemleri gerekse dini problemleri kalıcı olarak görmemeli, sürekli bu problemlere maruz kalacak şekilde düşünmemeli ve bu problemlerin geçici olduğu

bilincine sahip olmalıdır. Müftülüklerde köy imamlarının problemleriyle alakalı sadece köy imamlarının katılacağı aylık toplantıların düzenlenmesi de köy imamlarının hem mesleki açıdan hem de imajları açısından olumlu katkı sağlayacaktır. Düzenlenen bu toplantılarda ayrıca köy imamlarının şikayetleri yetkililer tarafından incelenmeli ve gereği yapılmalıdır. Bu şikayetlerin incelendiğinin ve çözümü için çaba harcadığını fark eden imamlar psikolojik manada kendini yalnız hissetmeyecek ve mesleğine karşı olan saygısı da artacaktır. Bu alanda yapılacak olan çalışmaları DİB' in değerlendirmesi, köy imamları üzerine yapılacak çalışmalara rehberlik edecektir. DİB bu çalışmalardaki sorunları fark ettiğinde çözümü için somut bir adım atarak problemlerin çözülmesine yardımcı olabilecektir. Köy imamlarına karşı DİB teşkilatı içinde gerekli yasal düzenlemeler yapılarak hem özlük hakları konusunda iyileştirme hem de maddi anlamda ödüllendirmeler yapılabilir. Bu durumların gerçekleşmesi de köy imamlarının sorunlarını çözmede olumlu olacak ve köy imamları tarafından memnuniyetle karşılanacaktır. Bilineceği üzere köy imamlarının sorunları sadece burada aktarılanlardan ibaret değildir. Bu alanda gerek araştırmacılar gerekse devlet kurumları tarafından yapılacak araştırmalar köy imamlarının diğer problemlerini belirlemekte faydalı olacaktır.

Son olarak araştırmada bahsettiğimiz problemler köy imamlığı ile alakalı olumsuz bir hava yaratmamalıdır. Çalışmada değinmiş olduğumuz problemler her meslekten insanın karşılaştığı gibi köy imamlarının da belli başlı problemler ile karşılaşmaları perspektifinden değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

ACAR, İbrahim (2010). “Kültür, Sanat ve Edebiyat”, Dünden Bugüne Antalya, 1.Baskı Antalya: Kutlu Avcı Ofset

AKDAĞ, Soner (2008). “ Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i Üzerine”, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı:36

AKSOY, Mehmet (1998). Şeyhülislamlıktan Bugüne Şeyhülislamlıktan Diyanet İşleri Başkanlığına Geçiş, 1. Baskı, Köln: Önel Yayınevi

AKSOY, Erdal, (2013), “Toplum ve Kültür”, Sosyolojiye Giriş, 1. Baskı, Ankara: Grafiker Yayınları (bunu düzelt)

ALTUNER, Tuba, (2009), Kentleşme Bağlamında Göçün Yol Açtığı Toplumsal Sorunlar

ARSLAN, D. Ali (2004), “ Bir Ankara Köyü (Kavaközü)'nün Sosyolojik İncelemesi”, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:17

ARSLAN, D.Ali (2003), “ Bir Köy Sosyolojisi Çalışması: Kavaközü Köyü'nün Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Sorunları”, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4 Sayı:1

ARSLAN, Mehmet (2009). Eğitim Bilimine Giriş, 1. Baskı, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık

BADAY, Ömür Nihal (2011). Modern Kent Mekanlarında Mahallenin Konumu

BIRD, John (2015). Din Sosyolojisi Nedir?, 1. Baskı, Antalya: Lotus Yayınevi

BORAN, Abdurrahman, Erkan Hasan Atalmış ve Ebubekir Sağır (2015). “Özel Öğretim Kurs Merkezi ve Çalışma Koşulları”, Turkish Journal of Education Volume:4 Issue:4

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2018). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. 24. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

“Cami Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın Görevleri” (2019).
<http://www2.diyaret.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu> , Erişim Tarihi
 (03.08.2019)

ÇAPIK, Cantürk (2014). “ Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmalarında Doğrulayıcı Faktör Analizinin Kullanımı”, Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, Cilt:17 Sayı:3

DAĞCI, Tahir, (2010). Kırsal Kesimde Görev Yapan Din Görevlilerinin Sorunları –Akşehir, Ilgın ve Doğanhisar Örneği- Yüksek Lisans Tezi

“DİB Kanunu” (1965).
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.633.pdf> , Erişim Tarihi
 (13.06.2019)

“DİB Görev ve Çalışma Yönergesi”, (2002). Madde 107 ve fıkraları.
 Bunuda düzelt

DÖNMEZER, Sulhi, (1982). Sosyoloji, 8. Baskı, Ankara: Savaş Yayınları

DURSUN, Davut (1992). Yönetim-Din İlişkileri Açısından Osmanlı Devletinde Siyaset ve Din. İstanbul: İşaret Yayınları. Buna bak

ERDİN, Halil İbrahim (2015). John Locke'nin Perspektifinden Türkiye'de Devlet Din İlişkisi ve Diyanet İşleri Başkanlığı

ERDENTUĞ, Nermin, (1975), Hal Köyünün Etnolojik Tetkiki, 3. Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi

ERSAY, Ebru ve Nevriye Yazçayır (2014). “ Yeni Geliştirilen Problem Tarama Envanteri (Mesleki Eğitim Fakültesi Örneği)”, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:15 Sayı:2

FİCHTER, Joseph H., (2016), Sosyoloji Nedir?, 3. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık

FREYER, Hans (2013). Din Sosyolojisi, 1. Baskı, Ankara: Doğu- Batı Yayınları

FİDAN, Ahmet, (2013), ‘‘Kişisel ve Kurumsal Açıdan İmaj Oluşturma, İmaj Yaratma ve İmaj Yenileme Süreçlerine İlişkin Tespitler ve Bireysel / Kurumsal İmaj Oluşturma ve İmaj Koruma Modeli Önerisi’’, Kent Akademisi Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi, Cilt: 6, Sayı: 3

GEDİKOĞLU, Tokay, (2005). ‘‘Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri’’, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:1, Sayı:1

GERAY, Cevat, (1977). ‘‘ Türkiye’de Köysel Yerleşme Düzeni’’, Köy Sosyolojisi Okuma Kitabı, 1.Baskı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Basımevi

GÖLÇÜK, Müjgan (2007). Kentleşme Sürecinde Akrabalık ve Komşuluk Kültürü (Afyonkarahisar Örneği) syf: 21-22

GÜL, Hayrettin (2007). Sosyokültürel Açıdan Din Görevlilerinin Toplumdaki İmajı (Kayseri /Kocasinan Örneği)

GÜMÜŞTEKİN, Nuray (2011). ‘‘ ‘‘Kültür’’ Kavramı ve Osmanlı’ dan Günümüze Kültürel Yapının İncelenmesi’’, Kültürel Değişim Gelişim ve Hareketlilik, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları: 11/1,

GÜNEŞ, Abdurrahman (2014). ‘‘ Sosyolojik Olarak Din ve Toplum İlişkileri’’, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:24, Sayı:1

KARACOŞKUN, M. Doğan (2004). ‘‘Dini İnanç- Dini Davranış İlişisine Sosyo-Psikolojik Yaklaşımlar’’, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt:4 Sayı:2

KARAGÖZ, İsmail (2017). Din Görevlisi Mevzuat Rehberi, 2. Baskı, Ankara: DİB Yayınları

KARAHAN, Ahmed Hamdi, (2008). Türk Toplumunda İmam İmajı: İstanbul Örneği

KARAMAN, Hayrettin, Hasan Kamil Yılmaz, İsmail Karagöz ve Halil Altuntaş (2016). Din Görevlisi Rehberi, 3. Baskı, Ankara: DİB Yayınları

KARSLI, Ömür, (2016). ‘‘Ernst Cassirer’de Kültürün Anlamı’’, Jomelips Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2

KESKİN, Mustafa (2004). “Din ve Toplum Üzerine Bir Genelleme”, Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt:4 Sayı:2

KÖROĞLU, Cemile Zehra (2013). “Anadolu’da Dini Hayat: Bolvadin İlçesi Örneği”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/5, ANKARA-TURKEY

ONAY, Ahmet (2006). “Cami Eksenli Din Hizmetleri”, Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt:4 Sayı:12

OZANKAYA, Özer (1991). Toplumbilim, 7.Basım, İstanbul: Cem Yayınevi

ÖZENSEL, Ertan, (2010). Köy Sosyolojisi, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları.

POLAT, Fazlı (1996). Diyanet İşleri Başkanlığı Çerçevesinde Din Toplum İlişkisine Bir Bakış (1980-1990)

PEKER, Hüseyin (2013). “Zihnin Donanımı”, <https://www.ilknokta.com/huseyin-peker/zihnin-donanimi.htm>, Erişim Tarihi: (26.03.2019)

SANAY, Eyyüp (1991). Genel Sosyoloji Dersleri, 2. Baskı, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu

SARIBAŞ, Süleyman, Gonca Babadağ, (2015). “ Temel Eğitimin Temel Sorunları ”, Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi, Cilt:3, Sayı:1

“SERİK KÜLTÜR VE DOĞA” 2019. <http://www.serik.gov.tr/>, Erişim Tarihi: (14.05.2019)

SUMMAK, M. Semih, Mehmet Serdar Gelebek, A. Elçin Gönen Summak, (2011). “ Birleştirilmiş Sınıflarda Karşılaşılan Sorunlar ve Öğretmenlerin Bakış Açısından Olası Çözüm Önerileri Kilis İli Örneği”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 10, Sayı:3

SÜRGEÇ, Celal (2010). Diyanet İşleri Başkanlığı ve Eğitim Faaliyetleri

ŞENTÜRK, Lütfi, Seyfettin Yazıcı (2016). İslam İlmihali, 27. Baskı, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları

TDK,(2010). Türkçe Sözlük, 11. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

TOLAN, Barlas (2005). Sosyoloji, 1. Baskı, Ankara: Gazi Kitapevi

TÜMER, Günay (1987). “Çeşitli Yönleriyle Din”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt:28, Sayı:1

TURHAN, Hasan (2013). Durkheim Sosyolojisi ve Durkheim’in Sosyolojik Düşünceye Katkıları

YAVUZ, Emrah (2015). Türkiye’de Köy İmamlarının Sorunları –Pınarbaşı Örneği- , Kayseri

YAVUZER, Hasan (2005). Dini Otorite ve Teşkilatların Sosyolojik Analizi (Diyanet İşleri Başkanlığı Örneği)

YILMAZ, Murat (2015). “Türkiye’de Kırsal Nüfusun Değişimi ve İllere Göre Dağılımı (1980-2012)”, Doğu Coğrafya Dergisi 20 (33)

YILMAZÖZ, Ülker (2010). Kentsel Dönüşüm Sonrası Komşuluk İlişkileri, syf:73-75

EKLER

EK:1 Katılımcılar Listesi

Anket Yöntemiyle Yapılan Çalışmaya Katılanların Listesi

Değişkenler	Gruplar	N	%
Yaş	18-31 Yaş Arası	13	29,5
	32-45 Yaş Arası	13	29,5
	46 Yaş ve Üzeri	18	40,9
Eğitim Durumu	Lise	10	22,7
	Yüksek Okul	25	56,8
	Fakülte ve Üstü	9	20,5
Hizmet Süresi	1-6 Yıl Arası	18	40,9
	7-14 Yıl Arası	8	18,2
	15 Yıl ve Üzeri	18	40,9
Medeni Hal	Evli	36	81,8
	Bekar	8	18,2

Görüşme Tekniği ile Yapılan Çalışmalara Katılan İmamların Listesi

1. (A. D,24): 24 Yaşında. Bekar. Tek yaşıyor.
2. (A. H,24): 24 yaşında. Bekar. Önlisans mezunu. Tek başına yaşıyor. Hizmet Süresi 3 yıl.
3. (A. O, 44): 44 yaşında. Evli. Ailesi ile yaşıyor.
4. (C. Y, 33): 33 yaşında. Ön lisans mezunu. Evli. Ailesi ile yaşıyor.
5. (G. K, 43): 43 yaşında. Lise Mezunu. Evli. Çocuklarının eğitimleri yüzünden ailesinden ayrı yaşıyor. Haftalık izinlerinde ailesinin yanına gidiyor. Hizmet Süresi 14 yıl.

6. (H. B, 23): 23 yaşında. Bekar. Üniversite öğrencisi. Tek başına yaşıyor. Hizmet süresi 2 yıl.
7. (İ. S, 40): 40 yaşında. Evli. Önlisans mezunu. Hizmet süresi 14 yıl.
8. (R. G, 23): 23 yaşında. Evli. Lise mezunu. Ailesiyle yaşıyor. Hizmet Süresi 2 yıl.
9. (M. Ş, 46): 46 yaşında. Evli. Üniversite Mezunu. Ailesiyle Yaşıyor. Hizmet Süresi 26 yıl.
10. (Ö. L, 26): 26 yaşında. Bekar. Lise Mezunu. Tek başına yaşıyor. Hizmet süresi 3 yıl.
11. (R. L, 52): 52 yaşında. Evli. Lise Mezunu. Ailesi ile yaşıyor. Hizmet Süresi 30 yıl.
12. (S. T, 30): 30 yaşında. Evli. Üniversite Mezunu. Ailesiyle yaşıyor. Hizmet süresi 10 yıl.
13. (Y. Ç, 29): 29 yaşında. Evli. Lise mezunu. Ailesiyle yaşıyor.

***Görüşme Tekniği ile Yapılan Çalışmalara Katılan Serik'in Köylerinde
İkamet Eden Kişilerin Listesi***

1. (H. Y, 62): 62 yaşında. Çiftçilik yapıyor. Ailesi ile yaşıyor.
2. (M. Z, 66): 66 yaşında. Dul. Tek başına yaşıyor. Orman emeklisi.
3. (K. B, 72): 72 yaşında. Evli. Emekli, çiftçilik yapıyor.
4. (K. I,71): 71 yaşında. Evli. Çiftçilik yapıyor.
5. (A. C, 51): 51 yaşında. Evli. Çiftçilik yapıyor.
6. (S. K, 41): 41 yaşında. Evli. Köy Muhtarı.
7. (Ş. T, 68): 68 yaşında. Evli. Çiftçilik yapıyor.
8. (N. T, 73): 73 yaşında. Evli. Emekli, çiftçilik yapıyor.

EK 2: Anket Soruları

Antalya Serik'in Köylerindeki Görevli İmamların Karşılaştıkları Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Anket Formu

Lütfen size uygun cevabı işaretleyiniz.

1)	Yaşınız	18-31 ()	32-45 ()	46 ve Üstü ()
2)	Hizmet Süreniz	1-6 ()	7-15 ()	15 ve Üstü ()
3)	Öğrenim Durumunuz	Lise ()	Yüksekokul ()	Fakülte ve Üstü ()
4)	Medeni Haliniz	Evli ()	Bekar ()	

SORU NO	Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Görev yaptığım köyde ilk zamanlarda adaptasyon problemleriyle karşılaştım.	()	()	()	()	()
2	Görev yaptığım köyde muhtarla problem yaşadım.	()	()	()	()	()
3	Görev yaptığım köyde komşularıyla problemler yaşadım.	()	()	()	()	()
4	Eğitim imkanlarının yetersizliğinden kaynaklanan problemlerle karşılaştım.	()	()	()	()	()
5	"Görev yaptığım köyde camide yürütmüş olduğum dini faaliyetler (vaaz-irşad, Kur'an kursları, cami dersleri) konusunda problemlerle karşılaşıyorum."	()	()	()	()	()
6	Görev yaptığım köyün imamı olarak dini kişiliğimden (otorite sağlamadan) dolayı sorunlar yaşadım.	()	()	()	()	()
7	Görev yaptığım köyde dini sorulara verdiğim cevaplar neticesinde problemlerle karşılaşıyorum.	()	()	()	()	()
8	Görev yaptığım köyün imamı olarak kişisel imajıma yönelik problemlerle karşılaştım.	()	()	()	()	()
9	Görev yaptığım köyde dini uygulama ve törenlere katılamamaktan kaynaklanan problemlerle karşılaştım.	()	()	()	()	()
10	Gündelik yaşam esnasında dini bakımdan kaynaklanan problemlerle karşılaşıyorum.	()	()	()	()	()
11	Gündelik yaşam esnasında sosyokültürel konulardan kaynaklanan sorunlar yaşıyorum.	()	()	()	()	()
12	Görev yaptığım köyde mesleğime yönelik toplumsal saygı eksikliğinden dolayı problemlerle karşılaştım.	()	()	()	()	()

Soru No	Sosyokültürel ve Dini Problemleri Belirlemeye Yönelik Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
13	Görev yaptığım köyün lojmanının yetersizliğinden dolayı problemlerle karşılaştım.	()	()	()	()	()
14	Görev yaptığım köyün ulaşım imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemlerle karşılaştım.	()	()	()	()	()
15	Görev yaptığım köyün sağlık imkanlarının yetersizliğinden dolayı problemler yaşadım.	()	()	()	()	()
16	Köyde görev yaptığım için sosyal aktivite konusunda problemler yaşıyorum.	()	()	()	()	()
17	Görev yaptığım köyün altyapı(elektrik, su, vs.) yetersizliğinden dolayı problemler yaşıyorum.	()	()	()	()	()
18	Görev yaptığım köyde ezan ve namaz vakitlerinde önemli bir işim olduğunda camiye gitmeyince problemlerle karşılaştım.	()	()	()	()	()
19	Görev yaptığım köyde sabah namazına uyanamayınca problem yaşıyorum.	()	()	()	()	()
20	Görev yaptığım köyde ezan ve selaları merkezi sistemden okutunca problemler yaşıyorum.	()	()	()	()	()
Kişisel Düşünceleri Belirlemeye Yönelik Sorular						
21	İmamlık mesleğini kendim tercih ettim.	()	()	()	()	()
22	İmamlık mesleği kişisel benliğimi tatmin ediyor.	()	()	()	()	()
23	DİB teşkilatının köy imamlarına sunduğu imkanlardan memnunum.	()	()	()	()	()
24	Tekrar meslek sahibi olma şansım olsaydı aynı mesleği tercih ederdim.	()	()	()	()	()
25	Çoğu köy imamının isteksiz bir şekilde bu mesleği yaptığını düşünüyorum.	()	()	()	()	()

EK 3: Görüşme Soruları

Köy İmamlarına Sorulan Sorular

1. Adaptasyon sürecinizde herhangi bir problemle karşılaştınız mı, karşılaştıysanız bu problemler nelerdir? Köy halkı size bu süreçte yardımcı oldu mu?
2. Kültürümüzde önemli bir yer tutan komşuluk ve misafirperverlik olgusu bakımından görev yaptığınız köyde problem yaşıyor musunuz, eğer yaşıyorsanız ne gibi problemlerle karşılaştınız?
3. Görev yapmış olduğunuz köyde bir imam olarak, sizce imam-muhtar ilişkileri nasıldır, köy muhtarı ile herhangi bir konu hakkında bir problem yaşadınız mı, yaşadıysanız bu problemler nelerdir?
4. Görev yaptığınız köyde okul var mı, eğer okul yoksa bu konuda problem yaşıyor musunuz, eğer yaşıyorsanız bu problemler nelerdir, okul varsa birleştirilmiş sınıflarda mı eğitim uygulanıyor, eğer birleştirilmiş sınıflarda eğitim uygulanıyorsa bu konuda problem yaşıyor musunuz, yaşıyorsanız bu problemler nelerdir?
5. DİB' in atamış olduğu bir imam-hatip olarak görev yaptığınız camide ya da köyde dini kişiliğinizle alakalı olarak otorite sağlama noktasında bir problemle karşılaştınız mı, karşılaştıysanız bu problemler nelerdir? Ya da bu konuda olumsuz eleştiriler aldınız mı aldıysanız bu eleştiriler nelerdir?
6. Görev yaptığınız camide vaaz, Kur'an kursu, cami dersleri, dini sohbetler vb. camide yürütmüş olduğunuz eğitim faaliyetlerinde herhangi bir problemle

karşılaştınız mı karşılaştıysanız bu problemler hangi konulardan kaynaklanmaktadır?

7. Bir din görevlisi olarak içinde bulunduğunuz, köy toplumundan veya cami cemaatinden insani ilişkileriniz, kendinize has duruşunuz, dış görünüşünüz, kılık kıyafetiniz ve konuşma tarzınızla alakalı olumsuz eleştirilere bağlı olarak problemlere maruz kaldınız mı? Kaldıysanız bu problemler nelerdir, bizimle paylaşır mısınız?
8. Görev yapmış olduğunuz köyün din görevlisi olarak, cami cemaati ya da köylü tarafından almış olduğunuz dini törenli bir davete herhangi bir sebepten dolayı katılamadığınız oldu mu? Eğer olduysa bunun neticesinde köylü tarafından bir problemle karşılaştınız mı, karşılaştıysanız bu problemler nelerdir?
9. Görev yaptığınız köyde gündelik hayatınızda dini bir konu bakımından herhangi bir problemle karşılaştınız mı, karşılaştıysanız bu problemler nelerdir bizimle paylaşır mısınız?
10. Dini bakımdan tefsir, hadis, fıkıh vb. konularda cemaatten gelen sorulara verdiğiniz cevapların cemaati tatmin ettiğini düşünüyor musunuz, bu konu ile alakalı herhangi bir problemle karşılaştınız mı? Karşılaştıysanız bu problemler nelerdir, öğrenebilir miyiz?

Antalya Serik'in Köylerinde Yaşayan İnsanlara Sorulan Sorular

1. Köyünüzde görev yapan imam, köye kolaylıkla alışabildi mi, bu konuda imamın durumunu nasıl buldunuz?
2. Köyünüzde görev yapan imam ile köy halkı arasında komşuluk ile alakalı bir probleme şahit oldunuz mu, olduysanız bu olayı bize anlatır mısınız?
3. Köyünüzde görev yapan imam ile muhtar ilişkisinde her hangi bir probleme şahit oldunuz mu, olduysanız bu problemi bizimle paylaşır mısınız?
4. Yaşadığınız köyde köy halkından olup hocalık yapan biri var mı, varsa bu kişinin köyde görev yapan imamlar ile ilişkileri nasıldır?
5. Köyünüzün imamı camide köylüye karşı dini eğitimler, Kur'an kursları düzenliyor mu? Düzenliyorsa bu eğitimler faydalı geçiyor mu?
6. Köyünüzde görev yapan imamınızı (imajını) bir vatandaş olarak beğeniyor musunuz, beğenmiyorsanız sebepleri nelerdir?
7. Köyünüzde görevli imamın, cenaze, mevlit, düğün gibi organizasyonlara herhangi bir sebepten dolayı katılamadığı oldu mu? Bu durumu nasıl karşıladınız?
8. Köyünüzde görev yapan imamın ezan ve selaları merkezi sistemden okutması sizin için bir sorun teşkil ediyor mu? Ediyor ise sebebi nedir?

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler
Enstitüsü
Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Muhammed Fatih IŞILAK	İmza:	
Doğum Yeri:	Ankara		
Doğum Tarihi:	03.08.1995		
Medeni Durumu:	Evli		
Öğrenim Durumu			
Derece	Okulun Adı	Program	Yer Yıl
İlköğretim	Yavuz Sultan Selim İlköğretim Okulu		
Ortaöğretim	Yavuz Sultan Selim İlköğretim Okulu		
Lise	Tevfik İleri Anadolu İmam-hatip Lisesi		
Önlisans	Anadolu Üniv. Sosyal Hizmetler Bölümü		
Lisans	Ank.Üniv. İlahiyat Fakültesi İDKAB Bölümü		
Yüksek Lisans	N.E.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri/Din Sosyolojisi Ana Bilim Dalı		
Becerileri:			
İlgi Alanları:	İlahiyat konuları üzerine araştırmalar, din sosyolojisi, din felsefesi, felsefe, felsefik tartışmalar, toplumsal yapı ve dinin toplum üzerindeki tezahürleri üzerine araştırmalar.		
İş Deneyimi:	Çeşitli gıda ve inşaat sektörleri. Sosyal hizmetler ile ilgili olarak özel eğitim okullarında stajyerlik İmam-hatiplik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği		
Aldığı Ödüller:	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Mezuniyet Plaketi 63. Kilogram Grekoromen Stil İl Üçüncüsü (Çorum)		
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:			

Tel:	05315914837
Adres	Kışlak Küme Evleri, no:63 K.hamam/Ankara

